

DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ

DECRET

142/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària.

La Generalitat de Catalunya, d'acord amb el que es preveu a l'article 131.3.c) de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, té competència compartida per a l'establiment dels plans d'estudi corresponents a l'educació obligatòria, incloent-hi l'ordenació curricular.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, estableix a l'article 6 que s'entén per currículum el conjunt d'objectius, competències bàsiques, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació dels diferents ensenyaments. D'acord amb aquesta mateixa Llei, correspon al Govern regular l'ordenació curricular de l'educació primària, tenint en compte els ensenyaments mínims establerts pel Reial decret 1513/2006, de 7 de desembre. És funció dels centres docents desenvolupar i completar el currículum.

D'altra banda, l'Estatut d'autonomia de Catalunya, en el seu article 6, determina que la llengua pròpia de Catalunya és el català, la qual ha de ser la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament. Les dues llengües oficials, català i castellà, han de ser conegudes per la ciutadania de Catalunya. La Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya, ja definia la llengua catalana com a llengua pròpia de Catalunya i de l'ensenyament en tots els seus nivells educatius; consideració que va mantenir la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, en el seu article 20. La major complexitat i la diversitat lingüística i cultural de la societat catalana actual fan necessari potenciar des de l'escola la llengua pròpia, que ha d'esdevenir llengua comuna i factor de cohesió social de tota la població.

Seguint una de les constants de la renovació pedagògica a Catalunya, el Govern vol destacar la importància de l'educació primària, com una etapa fonamental i privilegiada en la formació dels nens i les nenes. Aquesta etapa educativa és el marc idoni per adquirir les competències bàsiques i els instruments necessaris per realitzar nous aprenentatges i posar les bases d'una formació personal basada en l'autonomia personal, la responsabilitat, la solidaritat, la llibertat, la participació i el compromís individual i col·lectiu; per conèixer els elements bàsics de la llengua, l'entorn geogràfic, la història i les tradicions que permetin arrelar-se al país; per poder participar en la construcció d'un món millor i continuar aprenent al llarg de la vida.

El paper dels i de les mestres en aquesta etapa és fonamental perquè els nens i les nenes valorin el que significa aprendre i adquireixin la competència d'aprendre a aprendre amb la ment oberta i amb la consciència i la voluntat de millorar permanentment. Correspon al mestre i a la mestra orientar, acompanyar, estimular, impulsar l'hàbit de descoberta i la creativitat i evitar dogmatismes. Per això serà fonamental, al costat dels processos d'ensenyament i d'aprenentatge, una adequada acció tutorial que atengui tant els aspectes individuals com els de treball grupal de l'alumnat.

El centre escolar és l'àmbit on es desenvoluparà el currículum i es posarà a prova la seva eficàcia, coherència i utilitat. El desenvolupament del currículum a cada centre i a cada aula implica disposar d'autonomia curricular, és a dir, que l'equip docent responsable de la seva aplicació pugui adaptar el currículum a les característiques del grup de nens i nenes i a la situació socioeconòmica i lingüística del centre i del seu entorn social. La finalitat del desenvolupament curricular és la millora del nivell educatiu de tot l'alumnat per conciliar la qualitat de l'educació amb l'equitat en l'oferta educativa. Per assolir aquest objectiu és necessària la col·laboració de les famílies comprometent-se a fer el seguiment del treball quotidià dels seus fills i filles; de l'alumnat esforçant-se per aprendre; del professorat creant entorns motivadors per a l'aprenentatge; i de l'administració educativa, amb la corresponsabilitat dels ens locals, facilitant els recursos necessaris per millorar l'èxit educatiu.

En aquest Decret es defineixen les competències bàsiques generals que els nens i les nenes han d'adquirir en l'educació primària, les quals es consolidaran al llarg de l'educació secundària obligatòria. Aquestes competències han de contribuir al desenvolupament personal de l'alumnat, a la pràctica de la ciutadania activa, a l'arrelament al país, a la incorporació a la vida adulta de manera satisfactòria i al desenvolupament de l'aprenentatge al llarg de la vida.

Els objectius de l'educació primària es defineixen per al conjunt de l'etapa. En cada àrea curricular es descriu l'aportació al desenvolupament de les competències bàsiques i es defineixen els objectius generals, i els continguts i els criteris d'avaluació de cada cicle. Els elements que conformen el currículum s'ordenen i es determinen tenint present els principis de comprensivitat, de diversitat i d'autonomia del centre. Aquests principis han d'afavorir la flexibilitat curricular per adequar l'ensenyament a les característiques de l'escola i a les diferències dels grups que la conformen, i han de fer viable, possible i prioritària l'atenció a la diversitat com a base per construir una escola realment inclusiva.

En aquesta etapa és fonamental que els continguts de les diferents àrees es desenvolupin tenint en compte la funcionalitat i significativitat dels aprenentatges, la seva vinculació amb l'entorn mediat i immediat, la participació de l'alumnat en el procés d'aprenentatge i la permanent adequació a les necessitats educatives dels infants. Per la manera com l'alumnat d'educació primària accedeix al coneixement, es fa necessària una visió global dels continguts de les diferents àrees de manera que les competències bàsiques adquireixen un paper rellevant.

Els centres concretaran en el seu Projecte Educatiu els elements bàsics que orienten el desenvolupament del currículum i en permeten l'adequació a l'entorn.

L'acció educativa respectarà els principis bàsics següents: tenir en compte les diverses maneres d'aprendre de l'alumnat; adequar l'ensenyament a les diverses característiques personals i socials que condicionen els aprenentatges;

seleccionar i organitzar de manera adequada els continguts que es pretén que els nens i les nenes aprenguin; potenciar que l'activitat de classe discorri en les millors condicions possibles perquè cada alumne i el grup en conjunt s'esforci per aprendre, raonar i expressar el que se sap; per plantejar els dubtes; per reelaborar el coneixement; i per actuar amb autonomia, responsabilitat i compromís; posar els mitjans necessaris perquè cada nen i nena se senti atès, orientat i valorat, quan ho necessiti i sense cap tipus de discriminació.

Aquest Decret s'ha tramitat d'acord amb el que disposa l'article 61 i següents de la Llei 13/1989, de 14 de desembre, d'organització, procediment i règim jurídic de l'Administració de la Generalitat i d'acord amb el dictamen del Consell Escolar de Catalunya.

D'acord amb el dictamen de la Comissió Jurídica Assessora;

En virtut d'això, a proposta del conseller d'Educació i amb la deliberació prèvia del Govern,

DECRETO:

CAPÍTOL I

Disposicions de caràcter general

Article 1

Principis generals

1.1 L'educació primària té caràcter obligatori i gratuït. Comprèn sis cursos acadèmics, que es cursaran normalment entre els sis i els dotze anys. L'educació primària s'inicia, amb caràcter general, l'any natural que es compleixen els sis anys.

1.2 L'educació primària s'organitza en tres cicles de dos cursos cada un: cicle inicial, cicle mitjà i cicle superior.

1.3 L'educació primària s'organitzarà d'acord amb els principis d'educació comuna i la implantació d'un nou model educatiu basat en la filosofia coeducadora que disminueixi el sexisme i l'androcentrisme, el reconeixement de la diversitat afectivosexual i la valoració crítica de les desigualtats, així com l'atenció a la diversitat de l'alumnat, amb la finalitat que pugui assolir els objectius de l'etapa. Es posarà una especial atenció a l'adquisició de les competències bàsiques, a la detecció i tractament de les dificultats d'aprenentatge tan bon punt es produeixin, a la tutoria i orientació educativa de l'alumnat i a la relació amb les famílies per donar suport al procés educatiu dels seus fills i filles.

1.4 L'educació primària mantindrà la coherència amb l'educació infantil i amb l'educació secundària obligatòria, garantint la coordinació entre les etapes, per tal d'assegurar una transició adequada de l'alumnat entre etapes i facilitar la continuïtat del seu procés educatiu.

1.5 L'acció educativa en l'educació primària procurarà la integració de les diverses experiències i aprenentatges de l'alumnat, la motivarà i s'adaptarà als seus ritmes de treball.

Article 2

Finalitat

La finalitat de l'educació primària és proporcionar a tots els nens i les nenes les com-

petències que els permetin assegurar el seu desenvolupament personal i social; adquirir les habilitats i les competències culturals i socials relatives a l'expressió i comprensió oral, a la lectura i a l'escriptura, al càlcul, a la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, a l'autonomia personal, la coresponsabilitat i la interdependència personal, a la resolució de problemes i als coneixements bàsics de la ciència, la cultura i la convivència, el rebuig de tot tipus de comportaments discriminadors per raó de sexe; desenvolupar la competència d'expressar el que s'ha après, d'explicar amb raons coherents, fiables i ben justificades el seu punt de vista i la seva opinió, de saber escoltar el punt de vista dels altres amb respecte i d'arribar a acords quan sigui necessari; desenvolupar les habilitats socials, d'esforç, treball i estudi; expressar el sentit artístic, la creativitat i l'afectivitat; i conèixer els elements bàsics de la llengua, la història, la geografia i les tradicions pròpies de Catalunya que permetin el seu arrelament.

Article 3

Objectius de l'educació primària

L'educació primària ha de contribuir a:

a) Conèixer, valorar i aplicar els valors i les normes de convivència per ser un ciutadà o ciutadana lliure capaç de prendre compromisos individuals i col·lectius, respectar els drets humans i acceptar el pluralisme propi d'una societat democràtica.

b) Tenir consciència del valor del treball individual i col·lectiu i desenvolupar hàbits d'esforç i treball en l'estudi, així com actituds de confiança, amb iniciativa personal, autodisciplina, sentit crític, responsabilitat, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge.

c) Adquirir habilitats per mantenir i millorar el clima de convivència, i per prevenir i resoldre conflictes de manera pacífica tant en l'àmbit familiar com en l'àmbit escolar i social.

d) Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures i les diferències entre les persones, facilitar que les noies i els nois elaborin una imatge de si mateixos positiva i equilibrada i adquireixin autonomia personal, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitats; defensar l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida personal i social, sense cap tipus de discriminació.

e) Conèixer i utilitzar de manera apropiada tant la llengua catalana, com la llengua castellana i, si s'escau, l'aranès, així com una llengua estrangera, i desenvolupar hàbits de lectura.

f) Desenvolupar les competències matemàtiques bàsiques, iniciar-se en la resolució de problemes que requereixin la realització d'operacions elementals de càlcul, coneixements geomètrics i estimacions, i ser capaç d'aplicar-les a les situacions de la vida quotidiana.

g) Conèixer, valorar i estimar l'entorn natural, social i cultural més proper, reforçant així el sentiment de pertinença i arrelament al país i la capacitat d'extrapolar aquests coneixements al món en general; comprendre, a partir de l'observació de fets i fenòmens senzills, els principals mecanismes que regeixen aquest entorn per tal de ser capaç de prendre compromisos responsables per mantenir-lo o introduir elements de millora.

h) Utilitzar diferents representacions i expressions artístiques i iniciar-se en la construcció de propostes visuals.

i) Iniciar-se en la utilització per a l'aprenentatge de les tecnologies de la informació i la comunicació, seleccionar i valorar la informació rebuda o aconseguida per mitjà de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

j) Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat i en la manera de relacionar-se amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol mena i als estereotips sexistes.

k) Aplicar, en contextos diversos, els diferents coneixements adquirits i els recursos propis, a fi de resoldre de manera creativa problemes, situacions personals i necessitats de la vida quotidiana.

l) Valorar la importància de la higiene i de la salut, acceptar el propi cos i el dels altres, respectar les diferències i utilitzar l'educació física i l'esport per afavorir el desenvolupament personal i social.

m) Adquirir els elements bàsics d'una correcta educació vial i les actituds de respecte que afavoreixin la prevenció d'accidents de trànsit.

n) Conèixer i valorar el medi natural així com els animals més propers a l'ésser humà i adoptar comportaments que afavoreixin la seva protecció.

Article 4

La llengua catalana, eix vertebrador del projecte educatiu

4.1 El català, com a llengua pròpia de Catalunya, serà utilitzat normalment com a llengua vehicular d'ensenyament i aprenentatge i en les activitats internes i externes de la comunitat educativa: activitats orals i escrites de l'alumnat i del professorat, exposicions del professorat, llibres de text i material didàctic, activitats d'aprenentatge i d'avaluació, i comunicacions amb les famílies.

4.2 L'alumnat té dret a rebre l'ensenyament en català en l'educació primària. També tenen el dret i el deure de conèixer amb suficiència oral i escrita el català i el castellà en finalitzar l'ensenyament obligatori, sigui quina sigui la seva llengua habitual en incorporar-se a l'ensenyament.

4.3 L'objectiu fonamental del projecte educatiu és aconseguir que tot l'alumnat assolixi una sòlida competència comunicativa en acabar l'educació obligatòria, de manera que pugui utilitzar normalment i de manera correcta el català i el castellà, i pugui comprendre i emetre missatges orals i escrits senzills en una llengua estrangera decidida pel centre. Durant l'educació primària es farà un tractament metodològic de les dues llengües oficials, tenint en compte el context sociolingüístic, per garantir el coneixement de les dues llengües per part de tot l'alumnat, independentment de les llengües familiars.

4.4 Tots els centres han d'elaborar, com a part del projecte educatiu, un projecte lingüístic propi, que ha de ser autoritzat pel Departament d'Educació, en el qual s'adaptaran els principis generals i la normativa a la realitat sociolingüística de l'entorn.

4.5 El projecte lingüístic establirà pautes d'ús de la llengua catalana per a totes les per-

sones membres de la comunitat educativa i garantirà que les comunicacions del centre siguin en aquesta llengua. Aquestes pautes d'ús han de possibilitar, alhora, adquirir eines i recursos per a implementar canvis per a l'ús d'un llenguatge no sexista ni androcèntric. Tanmateix, quan sigui possible amb els mitjans de què disposi el centre, s'arbitraran mesures de traducció en una de les llengües d'ús familiar per al període d'acollida de les famílies procedents d'altres països.

4.6 El projecte educatiu dels centres preveurà l'acollida personalitzada de l'alumnat nouvingut. En el projecte lingüístic es fixaran criteris perquè aquest alumnat pugui continuar o iniciar, si s'escau, el procés d'aprenentatge de la llengua.

4.7 L'alumnat té dret a no ésser separat en centres ni en grups classe diferents per raó de llur llengua habitual.

Article 5

La immersió lingüística

5.1 En funció de la realitat sociolingüística de l'alumnat, s'implementaran metodologies d'immersió lingüística en llengua catalana amb la finalitat de potenciar-ne l'aprenentatge.

5.2 El programa d'immersió en llengua catalana tindrà en compte la llengua de l'alumnat i l'ensenyament de la llengua castellana.

5.3 Els centres que apliquin el programa d'immersió han d'adaptar els horaris a les característiques d'aquest programa. En tot cas es tindrà en compte el nombre d'hores de les àrees lingüístiques que s'ha d'impartir al llarg de l'etapa.

Article 6

La llengua occitana a Era Val d'Aran

L'aranès, variant de la llengua occitana, s'imparteix a Era Val d'Aran amb les assignacions temporals i en els àmbits d'aprenentatge i les àrees que el Consell General d'Era Val d'Aran, d'acord amb el Departament d'Educació, determini.

CAPÍTOL II

Curriculum

Article 7

Curriculum

7.1 S'entén per currículum de l'educació primària el conjunt de competències bàsiques, objectius, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació.

7.2 Per a cada àrea, aquest Decret determina els objectius, per a tota l'etapa, així com els continguts i criteris d'avaluació en els diferents cicles.

7.3 Els centres educatius desenvoluparan i completaran el currículum d'educació primària. El currículum elaborat pel centre formarà part del seu Projecte Educatiu.

Article 8

Competències bàsiques

8.1 S'entén per competència la capacitat d'utilitzar els coneixements i habilitats, de manera transversal i interactiva, en contextos i situacions que requereixen la intervenció de coneixements vinculats a diferents sabers, cosa

que implica la comprensió, la reflexió i el discerniment tenint en compte la dimensió social de cada situació.

8.2 El currículum de l'educació primària inclourà les competències bàsiques que es determinen en l'annex 1.

8.3 El currículum de cadascuna de les àrees conté les competències bàsiques que es treballen en aquella àrea, la contribució de l'àrea a l'adquisició de les competències generals de l'etapa, els objectius, els continguts i els criteris d'avaluació de cada cicle. A l'annex 2 s'estableix el currículum de les àrees, tenint en compte els horaris globals que figuren a l'annex 3 d'aquest Decret.

8.4 La determinació dels projectes i el funcionament del centre, l'organització de les activitats a l'aula, així com les activitats complementàries i extraescolars poden contribuir, també, a l'adquisició de les competències bàsiques.

8.5 La lectura és un factor fonamental per al desenvolupament de les competències bàsiques i ha d'estar inclosa en el desenvolupament de totes les àrees. Els centres, en organitzar la seva pràctica docent, han de garantir una mitjana mínima de 30 minuts diaris destinats a la lectura.

CAPÍTOL III *Organització dels ensenyaments*

Article 9 *Àrees de coneixement*

9.1 Les àrees de coneixement en què s'organitza l'educació primària són les següents:

Llengua catalana i literatura, llengua castellana i literatura i aranès, a Era Val d'Aran.

Llengua estrangera.

Coneixement del medi natural, social i cultural.

Educació artística.

Educació física.

Matemàtiques.

9.2 En un dels cursos del cicle superior de l'etapa, a més de les àrees esmentades, l'alumnat cursarà l'àrea d'Educació per a la ciutadania i els drets humans, en la qual es prestarà especial atenció a la igualtat entre homes i dones.

9.3 A més del seu tractament específic en algunes àrees del currículum, la comprensió lectora, la capacitat d'expressar-se amb correcció oralment i per escrit, la comunicació audiovisual, l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació i l'educació en valors es desenvoluparan en totes les àrees. En tot cas, la lectura, com a factor fonamental per al desenvolupament de les competències bàsiques, serà inclosa en les activitats de les diverses àrees.

9.4 Les competències bàsiques es desenvoluparan en les diferents àrees i amb activitats de diferents graus de complexitat que comportin connexions entre continguts intradisciplinaris o de la pròpia àrea i interdisciplinaris o de les diverses àrees, integrant les diferents experiències i aprenentatges dels alumnes. En cada cicle es realitzarà com a mínim un treball o projecte interdisciplinari de caire competencial sobre un aspecte de la realitat, amb activitats que requereixin l'aplicació de coneixements de diverses àrees.

9.5 En l'àrea de llengües estrangeres, l'alumnat iniciarà l'aprenentatge d'una primera llengua en el cicle inicial.

9.6 Els centres educatius podran oferir, de manera opcional per a l'alumnat, una segona llengua estrangera al cicle superior de l'educació primària.

Article 10 *Horari*

10.1 En l'annex 3 s'estableixen els horaris globals de cada àrea de coneixement en què s'organitza l'educació primària, computant 35 setmanes lectives per curs a raó de 25 hores setmanals, inclòs l'esbarjo.

10.2 Els centres docents han d'organitzar l'horari d'acord amb la seva programació, atenent les necessitats i les possibilitats de la seva planificació curricular, especialment si s'organitza per projectes de treball interdisciplinaris, en funció de l'edat i dels interessos de l'alumnat. En aquesta flexibilització de les hores dedicades a cada àrea es respectaran els horaris globals de l'annex 3, i l'horari mínim establert per a cadascun dels cicles de l'etapa en l'annex 4 d'aquest Decret.

10.3 Les àrees de l'àmbit lingüístic (llengua i literatura catalana, llengua i literatura castellana, llengua estrangera, i aranès a Era Val d'Aran) i les matemàtiques tindran continuïtat a cada curs escolar.

10.4 A l'educació primària l'esbarjo es considera una activitat educativa integrada en l'horari lectiu de l'alumnat i, per tant, s'hi han de respectar també els principis del projecte educatiu.

CAPÍTOL IV *Atenció a la diversitat*

Article 11 *Atenció a la diversitat*

11.1 La intervenció educativa es regirà pel principi d'atenció a la diversitat, base d'una escola inclusiva. Els mecanismes que es posaran en pràctica per fer-la efectiva seran organitzatius, curriculars i metodològics. Entre aquests mecanismes, han de considerar-se les adaptacions del currículum, com també el suport en el grup ordinari, els agrupaments flexibles o els desdoblaments dels grups d'alumnes.

11.2 El Departament d'Educació posarà les condicions necessàries perquè l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu pugui assolir el màxim desenvolupament de les seves capacitats personals i els objectius del currículum i, per tant, s'asseguraran les mesures curriculars i organitzatives adients.

Així mateix, l'alumnat amb necessitats educatives especials que ho requereixi disposarà d'adaptacions que s'aparten significativament dels continguts i dels criteris d'avaluació, amb la finalitat de facilitar-li l'adquisició del currículum. Les esmentades adaptacions s'efectuaran per aconseguir el màxim desenvolupament de les competències bàsiques. L'avaluació i la promoció de l'alumnat amb aquestes adaptacions prendran com a referent els objectius i criteris d'avaluació fixats en les programacions adaptades.

11.3 Sense perjudici de la permanència durant un curs més en el mateix cicle prevista a l'article 16.3, l'alumnat amb programacions adaptades podrà ampliar la seva permanència en l'etapa de l'educació primària a un curs més, sempre que això afavoreixi la seva integració socioeducativa.

11.4 L'alumnat d'incorporació tardana serà objecte d'una acollida personalitzada i de mesures organitzatives i curriculars que permetin la seva integració escolar i l'aprofitament dels seus estudis, d'acord amb les característiques personals, d'aprenentatge i del context social. L'acolliment d'aquest alumnat tindrà en compte de manera especial l'aprenentatge lingüístic, l'accés al currículum comú i els processos de socialització. El desenvolupament d'aquestes mesures serà en tot cas simultani a l'escolarització de l'alumnat en els grups ordinaris, segons el nivell i evolució del seu aprenentatge.

L'alumnat que presenti un desfasament de més d'un cicle en el seu nivell de competència curricular, podrà ser escolaritzat en un curs inferior al que li correspondria per edat. En cas que superi aquest desfasament s'incorporarà al curs que el pertorqui per edat.

11.5 L'escolarització de l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals podrà comportar tant l'adaptació curricular com la flexibilització de la permanència en un curs, en un cicle o en tota l'etapa. El Departament d'Educació establirà els requisits de diagnòstic i informe per als diferents casos.

CAPÍTOL V *Acció tutorial i orientació*

Article 12 *Principis*

12.1 L'acció tutorial és el conjunt d'accions educatives i dels processos individuals i de grup que contribueixen al desenvolupament personal i a l'orientació de l'alumnat per assolir un millor creixement personal i integració social. L'acció tutorial ha de contribuir a crear una dinàmica positiva en el grup classe i a implicar l'alumnat i les seves famílies en la dinàmica del centre.

12.2 L'acció tutorial integrarà les funcions del tutor o tutora i les actuacions dels i de les mestres i d'altres professionals que puguin intervenir en el grup classe.

12.3 Com a part de la formació integral de l'alumnat, l'acció tutorial ha de preveure els procediments de treball conjunt amb les famílies per a la coordinació i seguiment tant del procés d'aprenentatge com dels aspectes de desenvolupament personal, orientació escolar i de convivència i cooperació.

Article 13 *Organització*

13.1 Cada grup d'alumnes disposarà d'un tutor o tutora, que serà el responsable d'orientar el procés educatiu de l'alumnat, tant a nivell individual com col·lectiu. El tutor o tutora vetllarà especialment per al desenvolupament personal de l'alumnat i per l'assoliment progressiu de les competències bàsiques i coordinarà, a aquests efectes, els i les mestres que atenen un mateix alumnat, com de l'elaboració d'adaptacions del

currículum a les necessitats i característiques de l'alumnat.

13.2 Correspon al tutor o tutora la relació amb les famílies o tutors legals dels alumnes del grup i el seguiment de la documentació, acadèmica i de tot tipus, que sigui necessària per al procés d'ensenyament i aprenentatge de l'alumnat del grup.

13.3 L'equip directiu procurarà que el tutor o tutora sigui el mateix al llarg de cada cicle. Així mateix, en la planificació i desenvolupament de l'acció tutorial el centre comptarà amb l'assessorament de professionals dels serveis educatius.

Article 14

Actuacions dels equips docents de cicle

14.1 En relació amb el desenvolupament del currículum i el procés del seu alumnat, els equips de cicle tindran les funcions següents:

Per el seguiment global de l'alumnat del grup i establir les mesures necessàries per a la millora de l'aprenentatge, d'acord amb el projecte educatiu del centre.

Per col·legiadament l'avaluació de l'alumnat, d'acord amb la normativa establerta i amb el projecte educatiu del centre, i adoptar les corresponents decisions de promoció.

Qualsevol altra funció que estableixi el Departament d'Educació o es determini en el pla d'orientació i acció tutorial del centre.

14.2 Els equips de cicle col·laboraran per a prevenir els problemes d'aprenentatge que puguin presentar-se i compartiran tota la informació que sigui necessària per a treballar de manera coordinada en el compliment de les seves funcions. A tal efecte, els centres habilitaran horaris específics per a les reunions de coordinació dels equips dins del període de permanència del professorat en el centre.

CAPÍTOL VI

Avaluació i promoció

Article 15

Avaluació

15.1 L'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat serà contínua i global, de manera que es tindrà en compte especialment el progrés de l'alumne en el conjunt d'àrees del currículum.

15.2 L'avaluació prendrà en consideració els diferents elements del currículum, el treball fet a classe i l'interès i l'esforç a progressar demostrat per l'alumne. Es posarà especial cura en l'avaluació formativa i en el grau d'adquisició de les competències bàsiques.

15.3 En el supòsit que el progrés de l'alumne no sigui l'adequat, s'establiran mesures de reforç per facilitar-li l'adquisició dels aprenentatges bàsics i imprescindibles per poder seguir el procés educatiu. Aquestes mesures s'adoptaran en qualsevol moment del cicle.

15.4 Els i les mestres avaluaran els aprenentatges de l'alumnat, els processos d'ensenyament i la seva pròpia pràctica docent.

15.5 En acabar l'etapa s'elaborarà un informe global individualitzat del procés seguit per l'alumne i del nivell d'adquisició dels aprenentatges i de les competències bàsiques. Es garantirà la confidencialitat de les dades obtingudes.

Article 16.

Promoció

16.1. En finalitzar cada cicle, el professorat del grup prendrà les decisions oportunes sobre la promoció de cada alumne. Es tindrà en compte, de manera fonamental, l'opinió del professor tutor de l'alumne i de l'equip docent del cicle corresponent.

16.2 Cada alumne accedirà al cicle següent sempre que hagi superat els aprenentatges corresponents o l'equip docent consideri que podrà seguir el curs següent amb aprofitament i amb els ajuts i suport corresponent. Es posarà especial atenció en finalitzar el cicle inicial i el superior.

16.3 Quan no es compleixin les condicions esmentades, l'alumnat romandrà un any més en el mateix cicle. Aquesta mesura es podrà adoptar una sola vegada al llarg de l'educació primària i els centres establiran un pla específic de recuperació que permeti l'alumne incorporar-se tan aviat com pugui al curs que li correspondria.

16.4 S'accedirà a l'educació secundària obligatòria si s'ha assolit el desenvolupament de les competències bàsiques i un grau de maduresa adequat. S'hi accedirà, així mateix, sempre que els aprenentatges no assolits no impedeixin seguir amb aprofitament la nova etapa, en la que l'alumne/a rebrà els ajuts i suport corresponent. Quan no es compleixin les condicions suara esmentades, no es podrà accedir a l'etapa següent si no s'han adoptat les mesures previstes en els articles 15.3 i 16.3.

16.5 El centre informarà els pares o tutors legals sobre la situació acadèmica de l'alumne i sobre el seu progrés educatiu. Aquests col·laboraran i participaran activament en les decisions relatives al procés educatiu de l'alumne.

Article 17

Avaluació diagnòstica

17.1 En acabar el cicle mitjà es realitzarà una avaluació diagnòstica, que no tindrà efectes en l'expedient acadèmic individual, sinó caràcter orientador i formatiu per al centre, i informatiu per a les famílies i per al conjunt de la comunitat educativa.

17.2 Els centres utilitzaran els resultats de l'avaluació diagnòstica per prendre les mesures oportunes i garantir que tot l'alumnat assolixi les competències bàsiques previstes per a aquest nivell d'escolaritat i, en particular per a organitzar, en el tercer cicle de l'educació primària, les mesures de reforç per a l'alumnat que les requereixi.

17.3 L'avaluació diagnòstica, conjuntament amb altres indicadors, permetrà analitzar, valorar i reorientar, si cal, els dos primers cicles de l'educació primària per aconseguir la formació i els aprenentatges previstos.

17.4 El Departament d'Educació facilitarà als centres els models, instruccions i suport necessari per dur a terme l'avaluació diagnòstica.

CAPÍTOL VII

Desenvolupament del currículum i autonomia de centres

Article 18

Autonomia pedagògica dels centres

18.1 El Departament d'Educació fomentará

l'autonomia pedagògica i organitzativa dels centres, potenciarà el treball en equip dels docents i n'estimularà la reflexió i la recerca educativa a partir de la seva pràctica docent.

18.2 Per impulsar l'autonomia dels centres, el Departament d'Educació potenciarà la funció directiva mitjançant mesures específiques adreçades a reforçar el lideratge i la responsabilitat del director o directora, de l'equip directiu i la coresponsabilitat dels òrgans de coordinació.

18.3 Cada centre elaborarà el seu projecte educatiu, en el qual, a més dels valors, objectius i prioritats d'actuació, especificarà els principis bàsics per al desenvolupament curricular i el tractament transversal en les àrees de l'educació en valors. El projecte educatiu tindrà en compte les característiques de l'entorn social, cultural i sociolingüístic del centre; farà palès el respecte al principi de no discriminació i d'inclusió educativa com a valors fonamentals; i establirà els principis per a l'atenció a la diversitat de l'alumnat i l'acció tutorial, així com per a l'elaboració del pla de convivència i del projecte lingüístic del centre. El projecte educatiu dels centres privats concertats ha d'incloure el caràcter propi del centre.

18.4 Els centres docents desenvoluparan i concretaran el currículum per a tota l'etapa i fixaran les mesures adequades d'atenció a la diversitat. Així mateix, podran establir mecanismes per organitzar el reforç dels aprenentatges a fi que l'alumne pugui continuar els estudis obligatoris amb més garanties d'èxit. Totes aquestes actuacions constaran en el projecte educatiu de centre.

18.5 El Departament d'Educació afavorirà i incentivarà la coordinació entre els projectes educatius dels centres d'educació primària i els d'educació secundària obligatòria a fi que el pas de l'alumnat d'una etapa a l'altra sigui viscut com a continuïtat positiva.

18.6 Els centres podran establir compromisos amb les famílies i la comunitat local per incentivar el treball de l'alumnat i apel·lar a la seva responsabilitat per millorar el seu procés d'aprenentatge.

18.7 Els centres docents, en el marc del seu projecte, podran organitzar les hores dedicades a cada àrea i adaptar el currículum a les característiques de l'alumnat, a la situació socioeconòmica i lingüística del centre i al seu entorn social. Les assignacions temporals de cada àrea de coneixement en què s'organitza l'educació primària, en cadascun dels cicles, han de respectar i ajustar-se a les assignacions horàries globals establertes a l'annex 3. A l'annex 4 d'aquest Decret es concreta l'horari mínim que cal respectar per cadascun dels cicles de l'etapa.

18.8 L'autonomia dels centres podrà comportar dur a terme, dins del marc que estableixi el Departament d'Educació, experiències innovadores, plans de treball, formes organitzatives diferenciades, modificacions de l'horari escolar i relacions específiques amb la comunitat local. En cap cas, però, aquestes mesures no podran comportar aportacions extraordinàries de les famílies.

Article 19

Material didàctic

Els materials didàctics i els llibres de text que s'utilitzin han de respectar els principis,

valors, llibertats, drets i deures constitucionals i estatutaris i s'han d'adequar al que estableix aquest Decret i a les normes de desenvolupament. En particular, han d'incloure els principis i valors recollits en la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL PRIMERA

L'ensenyament de la religió

1. L'ensenyament de la religió s'inclourà a l'educació primària d'acord amb el que estableix la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació.

2. El Departament d'Educació garantirà que tots els pares i tutors legals de l'alumnat puguin manifestar la seva voluntat per poder rebre ensenyament religiós, sense que l'opció feta suposi cap tipus de discriminació.

Els centres docents adoptaran les mesures organitzatives per tal que l'alumnat els pares o tutors del qual no hagi optat perquè cursi ensenyaments de religió, rebí la deguda atenció educativa, a fi que l'elecció d'una o altra opció no suposi cap de mena de discriminació. Aquesta atenció en cap cas comportarà l'aprenentatge de continguts curriculars associats al coneixement del fet religiós, ni a qualsevol àrea de l'etapa. Les mesures organitzatives que el centre adopti seran conegudes per pares i tutors legals i estaran incloses en el projecte educatiu del centre.

3. La determinació del currículum de l'ensenyament de la religió catòlica i de les diferents confessions religioses que hagin subscrit acords de cooperació en matèria educativa serà competència de les autoritats religioses corresponents. Aquest currículum haurà de respectar els principis, els valors, les llibertats, els drets i els deures constitucionals i estatutaris. El Departament d'Educació vetllarà pel seu compliment.

4. L'avaluació dels ensenyaments religiosos es farà amb els mateixos criteris que la de les altres àrees; però les qualificacions no seran computables en les convocatòries en què han d'entrar en concurrència els expedients acadèmics per tal de garantir el principi d'igualtat i de lliure concurrència de tot l'alumnat.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL SEGONA

Ensenyaments impartits en llengua estrangera

Els centres que imparteixin continguts d'una o diverses àrees del currículum en una llengua estrangera aplicaran la mateixa normativa d'admissió d'alumnes que es reguli per a tota l'educació primària. En els criteris d'admissió d'alumnes no s'inclouran requisits lingüístics.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL TERCERA

Centres amb una hora més de permanència de l'alumnat

En els centres en què tot l'alumnat, a més de l'horari lectiu, romanguí una hora diària més, es dedicarà aquesta sisena hora al desenvolupament d'habilitats pràctiques i funcionals

relacionades amb aspectes que afavoreixen la formació integral de l'alumnat; en cap cas, però, les activitats de sisena hora avançaran elements curriculars.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Sense perjudici del que estableix la disposició final primera en relació amb el calendari d'aplicació de la nova ordenació dels ensenyaments de l'educació primària, queden derogats el Decret 95/1992, de 28 d'abril, pel qual s'estableix l'ordenació curricular de l'educació primària; el Decret 223/1992, de 25 de setembre, de modificació del Decret 95/1992, i del Decret 75/1992, de 9 de març, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria a Catalunya: les referències a l'educació primària del capítol 1, el capítol 3 i l'apartat 2 de l'annex; així com qualsevol altra norma de rang igual o inferior en allò que s'oposi al que s'estableix en aquest decret.

DISPOSICIONS FINALS

1. Calendari d'aplicació

L'any acadèmic 2007-2008 s'implantarà la nova ordenació dels ensenyaments al cycle inicial.

L'any acadèmic 2008-2009 s'implantarà la nova ordenació dels ensenyaments al cycle mitjà.

L'any acadèmic 2009-2010 s'implantarà la nova ordenació dels ensenyaments al cycle superior.

2. S'autoritza el Departament d'Educació per dictar, mitjançant ordre, les disposicions que siguin necessàries per a l'aplicació del que disposa aquest Decret.

3. Aquest decret entrarà en vigor l'endemà de la seva publicació al *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Barcelona, 26 de juny de 2007

JOSÉ MONTILLA I AGUILERA
President de la Generalitat de Catalunya

ERNEST MARAGALL I MIRA
Conseller d'Educació

ANNEX 1

Competències bàsiques

La finalitat de l'educació és aconseguir que els nois i les noies adquireixin les eines necessàries per entendre el món en què estan creixent i que els guïïn en el seu actuar; posar les bases perquè esdevinguin persones capaces d'intervenir activament i crítica en la societat plural, diversa, i en continu canvi, que els ha tocat viure. A més de desenvolupar els coneixements, capacitats, habilitats i actituds (el saber, saber fer, saber ser i saber estar) necessaris, els nois i les noies han d'aprendre a mobilitzar tots aquests recursos personals (saber actuar) per assolir la realització personal i esdevenir així persones responsables, autònoms i integrades socialment, per exercir la

ciutadania activa, incorporar-se a la vida adulta de manera satisfactòria i ser capaços d'adaptar-se a noves situacions i de desenvolupar un aprenentatge permanent al llarg de la vida.

La necessitat de plantejar com a finalitat educativa la millora de les capacitats de les persones per poder actuar adequadament i amb eficàcia fa que sigui imprescindible centrar el currículum en les competències bàsiques per aconseguir, en primer lloc, integrar els diferents aprenentatges tot impulsant la transversalitat dels coneixements. En segon lloc, centrar-se en les competències afavoreix que l'alumnat integri els seus aprenentatges, posant en relació els distints tipus de continguts i utilitzant-los de manera efectiva en diferents situacions i contextos. I, en tercer lloc, això orienta el professorat, en permetre identificar els continguts i criteris d'avaluació que tenen caràcter bàsic per a tot l'alumnat i, en general, per inspirar les distintes decisions relatives al procés d'ensenyament i aprenentatge.

La finalitat central de cadascuna de les àrees curriculars és el desenvolupament de les competències bàsiques, tot tenint en compte que cadascuna de les àrees contribueix al desenvolupament de diferents competències i, a la vegada, cada una de les competències bàsiques s'assolirà com a conseqüència del treball en distintes àrees. Per tant l'eficàcia en la consecució de les competències bàsiques depèn d'una bona coordinació de les activitats escolars de totes les àrees curriculars. I per aconseguir-ho és clau l'organització del centre i de les aules: l'articulació dels diferents àmbits d'organització del professorat com els cicles i cursos; la participació de l'alumnat en la dinàmica del centre i en el propi procés d'aprenentatge; la complementació del treball individual i el treball cooperatiu; l'ús de determinades metodologies i recursos didàctics, com la concepció, organització i funcionament de la biblioteca escolar; l'acció tutorial amb atenció especial a les relacions amb les famílies; i, finalment, la planificació de les activitats complementàries i extraescolars.

Perquè el currículum sigui coherent amb els plantejaments que s'acaben de proposar cal contemplar dos grups de competències bàsiques: unes són les més transversals, que són la base del desenvolupament personal i les que construeixen el coneixement, entre les quals cal considerar les comunicatives per comprendre i expressar la realitat, les metodològiques, que activen l'aprenentatge, i les relatives al desenvolupament personal; i un segon grup, les més específiques, relacionades amb la cultura i la visió del món, que farà que les accions dels nois i noies siguin cada vegada més reflexives, crítiques i adequades.

Per aconseguir un desenvolupament d'aquestes competències, cal tenir en compte que totes elles estan en estreta relació i complementarietat: la visió de la realitat social i física és una construcció cultural que es produeix en les interaccions humanes que requereixen de competències personals i socials de la comunicació i de les metodològiques. Alhora, aquestes competències no es poden desenvolupar si no és omplint de significat, de contingut significatiu per als infants, la seva exercitació en les activitats escolars i fent-los útils en la resolució de les situacions que planteja el món físic i social. És a dir,

l'educació ha de desenvolupar harmònicament la competència d'actuar com a persona conscient, crítica i responsable, en el món plural i divers que és la societat del segle XXI.

Per a l'educació obligatòria, s'identifiquen com a competències bàsiques les vuit competències següents:

Competències transversals:

Les competències comunicatives:

1. Competència comunicativa lingüística i audiovisual

2. Competències artística i cultural

Les competències metodològiques:

3. Tractament de la informació i competència digital

4. Competència matemàtica

5. Competència d'aprendre a aprendre

Les competències personals:

6. Competència d'autonomia i iniciativa personal

Competències específiques centrades en conèixer i habitar el món:

7. Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

8. Competència social i ciutadana

Els objectius i els continguts de cadascuna de les àrees curriculars han de tenir en compte el desenvolupament integral de totes les competències bàsiques i, en conseqüència, caldrà que des de totes les àrees es tinguin en compte les competències comunicatives, les metodològiques, les personals i, de les específiques, aquells aspectes peculiars que es relacionen amb la pròpia disciplina. Els criteris d'avaluació serveixen de referència per valorar el progressiu grau d'adquisició de les distintes competències. Per tenir una visió més precisa de com en cadascuna de les àrees curriculars es plantegen aquestes competències bàsiques, en la introducció de cadascuna d'elles es precisa com contribueix a desenvolupar-les.

A continuació es descriuen els aspectes nuclears d'aquestes competències la visió global dels quals caldrà completar amb el que apareix en cada àrea curricular, on es precisa la seva contribució al desenvolupament d'aquestes competències bàsiques. Tot i que hi ha aspectes concrets de les competències que són específics dels nivells educatius posteriors, cal exercitar-les des dels primers nivells educatius, si es vol aconseguir un aprenentatge global suficient per part de tot l'alumnat.

Les competències comunicatives

Atès que les persones van construir el seu pensament en les interaccions amb les altres persones, aprendre és una activitat social, i saber comunicar esdevé una competència clau per a l'aprenentatge, que es va desenvolupant i matisant en totes i cadascuna de les activitats educatives. Comunicar, per tant, és fonamental per a la comprensió significativa de les informacions i la construcció de coneixements cada vegada més complexos.

Aquesta competència suposa saber interaccionar oralment (conversar, escoltar i expressar-se), per escrit i amb l'ús dels llenguatges audiovisuals, tot fent servir el propi cos i les tecnologies de la comunicació, amb gestió de diverses llengües, i amb l'ús de les eines matemàtiques (operacions fonamentals, eines aritmètiques i

geomètriques o útils estadístics). El desenvolupament de tots aquests àmbits facilitarà el de la competència intercultural per poder valorar la diversitat cultural que fa comprendre i expressar la seva percepció del món, la d'altri i la de la seva pròpia realitat.

Aprendre a comunicar vol dir saber expressar fets, conceptes, emocions, sentiments i idees. És fonamental l'habilitat per expressar, argumentar i interpretar pensaments, sentiments i fets i l'habilitat d'interactuar de manera adequada en contextos socials i culturals diversos, amb atenció a les conseqüències que comporta la presència de dones i homes en el discurs. En la comunicació s'interpreta de forma significativa la informació que es rep i, fent servir els processos cognitius adequats, es desenvolupa la capacitat per generar informació amb noves idees, saber-les combinar amb d'altres, i avaluar la informació rebuda més enllà del seu significat. Aprendre a comunicar també és saber utilitzar diferents llenguatges i tecnologies de la informació i la comunicació. Aquestes tecnologies condicionen la comunicació i, per tant, modifiquen la manera de veure el món i de relacionar-se, canviant alhora els hàbits en les relacions comunicatives personals, laborals i socials.

Comunicar-se, a més, afavoreix el desenvolupament de les altres competències bàsiques: les metodològiques de la cerca i gestió de la informació, treballar de manera cooperativa i ser conscient dels propis aprenentatges, la interpretació de la realitat, habitar el món i conèixer, en definitiva, afavoreix la construcció del coneixement i el desenvolupament del pensament propi i de la pròpia identitat.

Dues són les competències comunicatives que considerarem a continuació: la lingüística i audiovisual, i l'artística i cultural.

Competència comunicativa lingüística i audiovisual

Com s'ha dit abans, la lingüística i audiovisual és saber comunicar oralment (conversar, escoltar i expressar-se) per escrit i amb els llenguatges audiovisuals, fent servir el propi cos i les tecnologies de la comunicació (anomenada competència digital), amb gestió de la diversitat de llengües, amb l'ús adequat de diferents suports i tipus de text i amb adequació a les diferents funcions.

La competència comunicativa lingüística és a la base de tots els aprenentatges i, per tant, el seu desenvolupament és responsabilitat de totes les àrees i matèries del currículum, ja que en totes elles s'han d'utilitzar els llenguatges com a instruments de comunicació per fer possible l'accés i gestió de la informació, la construcció i comunicació dels coneixements, la representació, interpretació i comprensió de la realitat, i l'organització i autorregulació del pensament, les emocions i la conducta.

Cal una atenció molt focalitzada en com utilitzen aquesta competència en les diverses activitats escolars de totes i cadascuna de les àrees curriculars. Cal que en tots aquests àmbits es trobin solucions creatives que ajudin a superar tota mena d'estereotips i a prendre actituds crítiques davant dels continguts de risc que denigren les persones per motius de sexe o que l'associen a imatges tòpiques que es converteixen en vehicle de segregació o desigualtat,

així com els continguts violents que representen accions d'agressió directa o indirecta a la integritat de les dones. Només així els nois i les noies esdevindran progressivament competents en l'expressió i comprensió dels missatges, tant orals com escrits, visuals o corporals, que s'intercanvien en situacions comunicatives diverses que es generen a l'aula i podran adaptar la seva comunicació als contextos, si es vol que siguin eficaços en la comprensió del món que el farà actuar amb coherència i responsabilitat.

D'una manera general els coneixements, les habilitats i les actituds propis d'aquesta competència han de permetre interactuar i dialogar amb altres persones de manera adequada i apropiada a altres cultures; expressar observacions, explicacions, opinions, pensaments, emocions, vivències i argumentacions; gaudir escoltant, observant, llegint o expressant-se utilitzant recursos lingüístics i no lingüístics; aprofundir en la interpretació i comprensió de la realitat que ens envolta i el món. D'aquesta manera es potencia el desenvolupament de l'autoestima i confiança en si mateix per esdevenir un ciutadà o ciutadana responsables que estiguin preparats per aprendre al llarg de tota la vida.

Per tot això, aquesta competència és essencial en la construcció dels coneixements i pensament social crític: en el tractament de la informació (tècniques per memoritzar, organitzar, recuperar, resumir, sintetitzar, etc) i el domini dels recursos comunicatius específics de les diverses àrees han de facilitar la comunicació del coneixement i compartir-lo: descrivint, explicant, justificant, interpretant o argumentant els fenòmens que es plantegen en els projectes d'estudi a les aules. Per fer-ho, cal tenir molt present la varietat de textos que s'usen o que es construeixen en aquestes activitats. Com a exemple pot servir aquest llistat:

Textos que contenen: reportatge, testimoniatge, anècdota...

Textos que descriuen: informe d'observacions, acta, llistats, descripció d'un lloc, d'una situació, d'un personatge, d'un objecte, fulletó informatiu...

Textos que expliquen: presentació d'un objecte, article d'enciclopèdia, llibre de text, reportatge, notícia periodística...

Textos que organitzen informació o idees: quadre, esquema, mapa conceptual, mural, maqueta...

Textos que diuen com fer: recepta, instruccions de muntatge, consells o suggeriments, protocol de laboratori o dossier sortida de camp, consignes, normes o regles d'un joc...

Textos per a convèncer o fer actuar: anunci, cartell de promoció, text d'opinió, debat...

Textos que impliquen interaccions verbals: entrevista, conversa, dramatització, còmic...

Textos que serveixen d'eines de referència: diccionari, atlas, catàleg, anuari, banc de dades, glossari...

Cal tenir en compte que aquests textos es poden presentar amb l'ús de llenguatges audiovisuals que, en l'àmbit de la divulgació de determinades disciplines, tenen uns codis que cal reconèixer, i també cal contemplar que poden aparèixer en suport paper o digital, cosa que els confereix unes formes diferents que s'han de considerar en el procés d'aprenentatge.

En el desenvolupament de les activitats escolars el paper de la llengua oral és fonamental, cal aprendre a parlar, escoltar, exposar i dialogar per aprendre. Això implica ser conscient dels principals tipus d'interacció verbal, ser progressivament competent en l'expressió i comprensió dels missatges orals que s'intercanvien amb utilització activa i efectiva de codis i habilitats verbals i no verbals i de les regles pròpies de l'intercanvi comunicatiu en diferents situacions. S'aprèn a llegir i comprendre millor els textos, i a escriure i reflexionar i revisar com s'escriu, s'aprèn a pensar, a partir d'unes bones interaccions orals. En això juguen un paper clau les preguntes, les que realitza el professorat i les que han d'aprendre a formular els nois i les noies. En la llengua parlada per aprendre, el paper central és per a qui aprèn i cal que el professorat sàpiga orientar-los perquè l'ús de les habilitats de la llengua parlada vagi generant l'hàbit de fer reflexionar sobre com es fan les coses.

En el desenvolupament d'aquesta competència juga un paper essencial saber seleccionar i aplicar determinats propòsits o objectius a les accions pròpies de la comunicació lingüística (el diàleg, la lectura, l'escriptura, etc.). Per aprendre a fer-ho, cal que en les diferents àrees curriculars es generin situacions comunicatives i projectes o tasques en la resolució dels quals calgui emprar habilitats per a representar-se mentalment, interpretar i comprendre la realitat, i organitzar i autorregular el coneixement i l'acció dotant-los de coherència.

Aquesta competència comunicativa cal que s'apliqui també en la cerca, selecció i processament de la informació procedent de tot tipus de mitjans, convencionals o digitals, i de tota mena de suport; la comprensió i la composició de missatges diferents amb intencions comunicatives o creatives diverses, i en suports diversos, així com donar coherència i cohesió al discurs i a les pròpies accions i tasques, per resoldre les situacions pròpies de cada àmbit curricular.

A més la competència comunicativa i audiovisual inclou, evidentment, tant el llenguatge verbal com l'ús adequat dels recursos no verbals que afavoreixen la comunicació: recursos visuals, gestuals, corporals... De manera especial cal reflexionar sobre les representacions gràfiques específiques de cada construcció disciplinària.

Comprendre i saber comunicar són sabers pràctics que han de recolzar-se en el coneixement i reflexió sobre el funcionament del llenguatge i dels recursos comunicatius específics de cada àrea curricular, i impliquen la capacitat de prendre el llenguatge com objecte d'observació i anàlisi. En aquesta línia pot ser de gran ajut les precisions que sobre la competència comunicativa es fan en el currículum de les àrees de llengua, apartat en què totes les àrees són competents i que en la de llengua s'ha desenvolupat d'una manera més detallada i precisa. Els continguts que apareixen en aquests apartats del currículum, pròpiament, s'han de tenir presents, amb les seves especificitats, en tots i cadascun d'ells.

Aprendre a expressar i interpretar diferents tipus de discursos adequats a la situació comunicativa i en diferents contextos socials i culturals, implica el coneixement d'alguns aspectes de la

diversitat lingüística i cultural, així com algunes de les estratègies necessàries per a interactuar d'una manera adequada en contextos plurals. Aquesta dimensió plurilingüe i intercultural de la comunicació suposa poder comunicar-se en diverses llengües amb distint nivell de domini i formalització –especialment en l'escriptura–, amb la qual cosa, s'afavoreix l'accés a noves i més variades fonts d'informació, comunicació i aprenentatge. El coneixement d'altres llengües i cultures dona, a més, una major obertura cap a l'altre que és clau per al desenvolupament d'una societat solidària i que s'enriqueix amb les aportacions de tots els seus ciutadans i ciutadanes.

La competència comunicativa també és imprescindible per adoptar decisions i cohesionar els grups humans; acceptar i realitzar crítiques constructives; posar-se en el lloc d'altri de manera empàtica; respectar opinions diferents a les pròpies amb sensibilitat i esperit crític; desenvolupar l'autoestima i la confiança en un mateix o mateixa; treballar en grup de manera cooperativa. Comunicar-se i conversar són accions que suposen habilitats per a establir vincles i relacions constructives amb les altres persones i amb l'entorn, i apropar-se a noves cultures, que adquireixen consideració i respecte en la mesura en què es coneixen. Per això, la competència de comunicació lingüística està present en la capacitat efectiva de conviure i de resoldre conflictes.

En síntesi, el desenvolupament de la competència lingüística i audiovisual suposa el diferent domini de llengües, tant oralment com per escrit, en múltiples suports i amb el complement dels llenguatges audiovisuals en varietat de contextos i finalitats, com a eina per aprendre a aprendre.

Competència artística i cultural

La competència artística i cultural és un complement necessari de la competència comunicativa i com a tal, cabdal per al desenvolupament de la ciutadania, crítica i solidària, de la nova societat del segle XXI. Aquesta competència suposa conèixer, comprendre, apreciar i valorar críticament diferents manifestacions culturals i artístiques, tradicionals o no, utilitzar-les com a font d'enriquiment i gaudi i considerar-les com a part del patrimoni dels pobles. A més, és saber crear amb paraules, amb el propi cos, amb tota mena de materials, suports i eines tecnològiques, tant individualment com col·lectiva les representacions i anàlisi de la realitat que facilitin l'actuació de la persona per viure i conviure en societat. Tot i que es pot relacionar especialment amb àrees i de l'educació artística, d'alguns camps de les ciències socials o la literatura, és una competència interdisciplinària que cal tenir en compte i desenvolupar en les activitats de totes les àrees i en la vida del centre escolar.

Apreciar el fet cultural en general, i el fet artístic en particular, porta implícit disposar d'aquells coneixements, procediments i actituds que permeten accedir a les seves diferents manifestacions, així com capacitats cognitives, perceptives i comunicatives, sensibilitat i sentit estètic per a poder comprendre-les, valorar-les, emocionar-se i gaudir-les.

Aquesta competència implica posar en joc habilitats de pensament divergent i convergent, ja

que comporta elaborar idees i regular sentiments propis i aliens; trobar fonts, formes i vies de comprensió i expressió; planificar, avaluar i ajustar els processos creatius necessaris per aconseguir uns resultats, ja sigui en l'àmbit personal com en l'acadèmic. Es tracta, per tant, d'una competència que facilita tant expressar-se i comunicar-se com percebre, representar, comprendre i enriquir-se amb diferents realitats i produccions del món de l'art i de la cultura considerat en el sentit més ampli del terme.

Requereix posar en funcionament la iniciativa, la imaginació i la creativitat per expressar-se mitjançant codis artístics i, en la mesura que les activitats culturals i artístiques suposen en moltes ocasions un treball col·lectiu, disposar, d'habilitats de cooperació, i tenir consciència de la importància de donar suport i apreciar les iniciatives i contribucions d'altri en la consecució del resultat final.

La competència creativa artística i cultural ha de mobilitzar, també, el coneixement bàsic de les principals tècniques, recursos i convencions dels diferents llenguatges artístics, així com de les obres i manifestacions més destacades del patrimoni cultural, de manera especial el de la cultura tradicional. A més, comporta identificar la importància representativa, expressiva i comunicativa que els factors estètics han tingut i tenen en la vida quotidiana de la persona i de les societats.

Implica igualment una actitud d'estima de la creativitat implícita en l'expressió d'idees, experiències o sentiments a través de diferents mitjans artístics, com la música, la literatura, les arts visuals i escèniques, o de les diferents formes que adquireixen les anomenades arts tradicionals populars. Exigeix també valorar el diàleg intercultural i la defensa de la llibertat d'expressió en un marc de respecte i empatia per les persones.

En síntesi, el conjunt de destreses que configuren aquesta competència es refereix a: l'ús d'aquells recursos de l'expressió i representació que faciliten la realització de les creacions individuals i socials; el coneixement bàsic de les diverses manifestacions culturals i artístiques i l'habilitat per apreciar i gaudir amb l'art i d'altres manifestacions culturals; l'aplicació d'habilitats de pensament divergent i de treball col·laboratiu; una actitud oberta, respectuosa i crítica cap a la diversitat d'expressions artístiques i culturals; el desig i voluntat de cultivar la pròpia capacitat estètica i creadora; i, finalment un interès per participar en la vida cultural i per contribuir a la conservació del patrimoni cultural i artístic, tant de la pròpia comunitat, com de les altres comunitats i cultures, de manera especial aquelles a les quals pertanyen persones de l'entorn del centre educatiu.

Les competències metodològiques

Les competències metodològiques focalitzen determinats aspectes que són comuns a la competència comunicativa, fan referència a desenvolupar mètodes de treball eficaços i adequats a les situacions escolars i a l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per a la resolució de problemes que es plantejgin en diferents situacions i entorns. Es tracta, en essència, de competències per convertir la

informació en coneixement eficaç per guiar les accions, per tant, amb el raonament i l'esperit crític, amb la capacitat d'organitzar-se en les feines i també amb determinades actituds com el sentit de la responsabilitat i la disciplina, la perseverança i el rigor en la realització dels treballs. Amb això es potencia l'interès i el plaer pel treball realitzat, cosa que posa les bases per aconseguir l'objectiu d'aprendre a aprendre al llarg de la vida.

Parlem de tres competències metodològiques: a) la del tractament de la informació i competència digital; b) la matemàtica, que se centra en aquest àmbit concret; i c) la competència per aprendre a aprendre, que afavoreix la capacitat de poder desenvolupar un aprenentatge continuat al llarg de tota la vida.

Tractament de la informació i competència digital

La competència en el tractament de la informació incorpora diferents habilitats, que van des de l'accés a la informació fins a la seva transmissió, tot usant diferents suports, incloent-hi la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació com element essencial per informar-se, aprendre i comunicar-se. Per això és una competència transversal que cal atendre i particularitzar en cadascuna de les àrees curriculars. No hi ha un tractament de la informació al marge dels continguts específics de les àrees i, per contra, el desenvolupament realitzat en una àrea pot ser transferit a les altres, si el professorat fa activitats explícites de transferència. També cal tenir present que hi ha factors personals (estils d'aprenentatge) i socioculturals que poden determinar la manera d'accedir i processar la informació i que, per tant, el professorat haurà de ser sensible a la diversitat de maneres de fer amb què es pot trobar. A més, la comunicació d'aquesta diversitat pot donar pistes a altres nois i noies de com procedir en el desenvolupament d'aquesta competència. No solament cal respectar aquesta diversitat, sinó que pot ser una eficaç eina d'aprenentatge.

Aquesta competència es desenvolupa en la cerca, captació, selecció, registre i processament de la informació, amb l'ús de tècniques i estratègies diverses segons la font i els suports que s'utilitzin (oral, imprès, audiovisual, digital). Requereix el domini de llenguatges específics bàsics (textual, numèric, icònic, visual, gràfic i sonor) i de les seves pautes de decodificació i transferència, així com l'aplicació en distintes situacions i contextos del coneixement dels diferents tipus d'informació, les seves fonts, possibilitats i localització, i dels llenguatges i suports més freqüents en què sol expressar-se aquest coneixement.

Transformar la informació en coneixement exigeix el domini de les destres relacionades amb el raonament per organitzar-la, relacionar-la, analitzar-la, sintetitzar-la i fer inferències i deduccions de distint nivell de complexitat; en definitiva, comprendre-la i integrar-la en els esquemes previs de coneixement. Significa, així mateix, comunicar la informació i els coneixements adquirits emprant, de manera creativa, recursos expressius que incorporin, no solament diferents llenguatges i tècniques específiques, sinó també les possibilitats que

ofereixen les tecnologies de la informació i la comunicació.

L'ús reflexiu i competent d'aquestes tecnologies és clau en el desenvolupament de totes les competències, però en l'àmbit del tractament de la informació té una especial rellevància ja que ajuda a extreure el màxim rendiment a partir de la comprensió de la naturalesa i manera d'operar dels sistemes tecnològics, i de l'efecte que aquests canvis tenen en el món personal i sociolaboral (tenir una actitud crítica i reflexiva davant de la ideologia que transmeten i que condiciona la vida individual i social). Aquesta competència, que anomenem digital, també suposa emprar les TIC com a eina en l'ús de models de processos: matemàtics, físics, socials, econòmics o artístics; processar i gestionar adequadament informació abundant i complexa; resoldre problemes reals; prendre decisions; treballar en entorns col·laboratius ampliant els entorns de comunicació, per participar en comunitats d'aprenentatge formals i informals; i generar produccions responsables i creatives.

El coneixement i domini d'habilitats tecnològiques bàsiques permet incorporar amb eficiència l'ús interactiu d'aquestes eines en les pràctiques educatives i saber optimitzar-les tot adaptant-les a propòsits col·lectius i personals.

Per ser competent en aquest àmbit també s'han de mobilitzar estratègies d'ús davant els canvis de programari i maquinari que van sorgint, així com fer ús habitual dels recursos tecnològics disponibles per resoldre situacions reals (d'aprenentatge, treball, oci...) de manera eficient. En especial, cal tenir en compte que els textos són no-líneals (hipertext), interactius i en format multimèdia, la qual cosa exigeix l'ús de diferents tipus de processos de comprensió i de variades estratègies per al seu ús en diferents contextos comunicatius, que la mateixa tecnologia potencia.

En síntesi, el tractament de la informació i la competència digital implica anar desenvolupant metodologies de treball que afavoreixi que els nois i les noies puguin esdevenir persones autònomes, eficaçes, responsables, crítiques i reflexives en la selecció, tractament i utilització de la informació i les seves fonts, en diferents suports i tecnologies. També ha de potenciar les actituds crítiques i reflexives en la valoració de la informació disponible, contrastant-la quan calgui, i respectar les normes de conducta acordades socialment per regular l'ús de la informació.

Competència matemàtica

La competència matemàtica és necessària en la vida personal, escolar i social, ja que sovint cal analitzar, interpretar i valorar informacions de l'entorn i l'ús de les eines matemàtiques pot ser un instrument eficaç. Aquesta competència adquireix realitat i sentit en la mesura que els elements i raonaments matemàtics són utilitzats per enfrontar-se a aquelles situacions quotidianes, per tant, una competència que caldrà tenir en compte en totes les àrees del currículum i activitats d'aprenentatge.

La competència matemàtica implica l'habilitat per comprendre, utilitzar i relacionar els nombres, les seves operacions bàsiques, els símbols i les formes d'expressió i raonament matemàtic, tant per produir i interpretar diferents tipus d'in-

formació, com per ampliar el coneixement sobre aspectes quantitius i espacials de la realitat, i per entendre i resoldre problemes i situacions relacionats amb la vida quotidiana i el coneixement científic i el món laboral i social.

És a dir, la competència matemàtica implica el coneixement i maneig dels elements matemàtics bàsics (distints tipus de números, mesures, símbols, elements geomètrics, etc.) en situacions reals o simulades de la vida quotidiana; elaborar la informació a través d'eines matemàtiques (mapes, gràfics...) per poder-la interpretar; posar en pràctica processos de raonament que condueixin a la solució de problemes o a l'obtenció de la informació. Aquests processos permeten aplicar la informació a una major varietat de situacions i contextos, seguir cadenes argumentals identificant les idees fonamentals, i estimar i jutjar la lògica i validesa d'argumentacions i informacions.

Forma part de la competència matemàtica l'habilitat per analitzar, interpretar i expressar amb claredat i precisió informacions, dades i argumentacions. Suposa, també, seguir determinats processos de pensament (com la inducció i la deducció, entre altres) i aplicar alguns algorismes de càlcul o elements de la lògica, fet que condueix a identificar la validesa dels raonaments i valorar el grau de certesa associat als resultats derivats dels raonaments vàlids.

També implica una disposició favorable i de progressiva seguretat i confiança vers la informació i les situacions (problemes; incògnites, etc.) que contenen elements i suports matemàtics, així com en la seva utilització quan la situació ho aconsella, basades en el respecte i el gust per la certesa i en la recerca per mitjà del raonament.

L'assoliment d'aquesta competència s'aconsegueix en la mesura que els coneixements, les habilitats i actituds matemàtiques s'apliquen de manera espontània a una àmplia varietat de situacions, provinents d'altres camps de coneixement i de la vida quotidiana, la qual cosa augmenta la possibilitat real de seguir aprenent al llarg de la vida, tant en l'àmbit escolar o acadèmic com fora d'aquest, i afavoreix la participació efectiva en la vida social.

Competència d'aprendre a aprendre

Aprendre a aprendre implica disposar d'habilitats per aconseguir el propi aprenentatge i, per tant, ésser capaç de continuar aprenent de manera cada vegada més eficaç i autònoma d'acord amb els propis objectius i necessitats. És la competència metodològica que, d'alguna manera, guia les accions i el desenvolupament de totes les altres competències bàsiques.

Aquesta competència té dues dimensions fonamentals. D'una banda, l'adquisició de la consciència de les pròpies capacitats (intel·lectuals; emocionals, físiques), del procés i les estratègies necessàries per a desenvolupar-les, així com del que es pot fer amb ajuda d'altres persones o recursos. D'una altra banda, disposar d'un sentiment de competència personal, que redunda en el desenvolupament de les actituds, la motivació, la confiança en un mateix i el gust d'aprendre.

Per desenvolupar aquesta competència cal ser conscient del que se sap i del que cal aprendre,

de com s'aprèn, i de com es gestionen i controlen de forma eficaç els processos d'aprenentatge, optimitzant-los i orientant-los a satisfer objectius personals. També requereix conèixer les pròpies potencialitats i carències, traient profit de les primeres i tenint motivació i voluntat per superar les segones des d'una expectativa d'èxit, augmentant progressivament la seguretat per afrontar nous reptes d'aprenentatge.

Per això, comporta tenir consciència i regulació conscient d'aquelles capacitats que entren en joc en l'aprenentatge: l'atenció, la concentració, la memòria, la comprensió i l'expressió lingüística, entre d'altres. També es planteja l'ús de tècniques facilitadores d'aquest autocontrol com les bases d'orientació, els plans de treball, i obtenir-ne un rendiment màxim i personalitzat amb l'ajut de diferents estratègies i tècniques d'estudi, de treball cooperatiu i per projectes, de resolució de problemes, de planificació i organització d'activitats i temps de forma efectiva.

Implica també fomentar el pensament creatiu, la curiositat de plantejar-se preguntes, identificar i plantejar la diversitat de respostes possibles davant una mateixa situació o problema utilitzant diverses estratègies i metodologies que permetin afrontar la presa de decisions, racionalment i crítica, amb la informació disponible.

Inclou, a més, habilitats per obtenir informació—tant individualment com en col·laboració—i, molt especialment, per transformar-la en coneixement propi, relacionant i integrant la nova informació amb els coneixements previs i amb la pròpia experiència personal i sabent aplicar els nous coneixements i capacitats en situacions semblants i contextos diversos.

Aquesta competència ajuda a plantejar-se fites assolibles a curt, mitja i llarg termini i complir-les, elevant els objectius d'aprenentatge de forma progressiva i realista. Alhora suposa el control de l'assoliment d'aquestes fites, amb la reformulació de les activitats per adequar les seves accions a les fites preteses. Fa necessària també la perseverança en l'estudi i l'aprenentatge, des de la seva valoració com un element que enriqueix la vida personal i social i que és, per tant, mereixedor de l'esforç que requereix. Comporta ser capaç d'autoavaluar-se i autorregular-se, responsabilitat i compromís personal, saber administrar l'esforç, acceptar les errades i aprendre de i amb les altres persones.

En síntesi, aprendre a aprendre implica la consciència, gestió i control de les pròpies capacitats i coneixements des d'un sentiment de competència o eficàcia personal, i inclou tant el pensament estratègic, com la capacitat de cooperar, d'autoavaluar-se, i el maneig eficient d'un conjunt de recursos i tècniques de treball intel·lectual, i tot això es desenvolupa per mitja d'experiències d'aprenentatge conscients i gratificants, tant individuals com col·lectives.

Competència personal

La competència personal està vinculada al desenvolupament i a l'afirmació de la identitat personal i es tradueix en afirmar els seus propis valors i autonomia, però també en actituds d'obertura, flexibilitat i de compromís vers les altres persones. Aquest aprenentatge implica, d'una banda, fer-se com cadascú desitja i, de l'altra, usar la pròpia manera de ser per a desen-

volupar-se en les situacions que l'àmbit escolar i la pròpia vida li plantegen, tot tenint en compte les variacions que cal introduir per potenciar la construcció de la identitat femenina i de la masculina.

Implica, així mateix, el desenvolupament de les competències emocionals, adreçades a un mateix (com per exemple, el coneixement de les pròpies emocions i les d'altri, la regulació emocional i l'autoestima) i adreçades a les altres persones (l'empatia, l'assertivitat, l'escolta, el diàleg, l'animació de grups, la presa de decisions i la resolució de conflictes, entre d'altres).

L'estructuració de la identitat és un procés que comença prenent consciència del lloc que ocupa en el seu àmbit familiar i integrant els valors del seu entorn més proper. En arribar a l'escola, cal que el nois i les noies, tot reconeixent les seves eleccions, les seves opinions i els seus propis valors, acceptin la diferència i s'obrin a la diversitat. Cal treballar l'autoconeixement, la construcció i acceptació de la pròpia identitat, la regulació de les emocions, l'autoexigència, el pensament crític, i el desenvolupament d'hàbits responsables.

Cada noia i noi ha de configurar de forma conscient i autònoma la seva pròpia biografia, d'acord amb les seves voluntats i amb tots els referents culturals i històrics disponibles del seu entorn.

Tots els àmbits d'aprenentatge contribueixen a desenvolupar la identitat personal, social o cultural de l'alumnat posant-lo en contacte amb universos de coneixement variats, ampliant els seus horitzons, mobilitzant les seves facultats, incitant-lo a pronunciar-se sobre els grans debats que animen la societat, perquè així construeixi la seva identitat.

Competència d'autonomia i iniciativa personal

Aquesta competència, en l'àmbit de les competències bàsiques, es refereix, d'una banda, a l'adquisició de la consciència i aplicació d'un conjunt de valors i actituds personals interrelacionades, com la responsabilitat, la perseverança, el coneixement de si mateix i l'autoestima, la creativitat, l'autocrítica, el control emocional, la capacitat d'elegir, de calcular riscos i d'afrontar els problemes, així com la capacitat de demorar la necessitat de satisfacció immediata, d'aprendre de les errades i d'assumir riscos.

De l'altra banda, remet a la capacitat d'elegir amb criteri propi, d'imaginar projectes, i de portar endavant les accions necessàries per desenvolupar les opcions i plans personals—en el marc de projectes individuals o col·lectius—responsabilitzant-se, tant en l'àmbit personal, com en el social i laboral.

Suposa poder transformar les idees en accions, és a dir, proposar-se objectius i planificar i portar a terme projectes individuals o col·lectius. Requereix, per tant, poder reelaborar els plantejaments previs o elaborar noves idees, buscar solucions i portar-les a la pràctica. A més, analitzar possibilitats i limitacions, conèixer les fases de desenvolupament d'un projecte, planificar, prendre decisions, actuar, avaluar el que s'ha fet i autoavaluar-se, extreure'n conclusions i valorar les possibilitats de millora.

Exigeix, per tot això, tenir una visió estratègica dels reptes i oportunitats que ajudi a identificar

i complir objectius i a mantenir la motivació per aconseguir l'èxit en les tasques escolars i els projectes personals.

A més, comporta una actitud positiva cap els canvis, amb la necessària flexibilitat per adaptar-s'hi críticament i constructiva.

A més, comporta una actitud positiva cap al canvi i la innovació que pressuposa flexibilitat de plantejaments, podent comprendre aquests canvis com a oportunitats, adaptar-s'hi críticament i constructiva, afrontar els problemes i trobar solucions en cada un dels projectes vitals que s'emprenen.

En la mesura que l'autonomia i la iniciativa personal involucre sovint altres persones, aquesta competència obliga a disposar d'habilitats socials per a relacionar-se, cooperar i treballar en equip: posar-se en el lloc de l'altre, valorar les idees d'altri, dialogar i negociar, l'assertivitat per fer saber adequadament a les altres persones les pròpies decisions, i treballar de forma cooperativa i flexible.

Una altra dimensió important d'aquesta competència, molt relacionada amb aquesta vessant més social, està constituïda per aquelles habilitats i actituds relacionades amb el lideratge de projectes, que inclouen la confiança en un mateix, l'empatia, l'esperit de superació, les habilitats per al diàleg i la cooperació, l'organització de temps i tasques, la capacitat d'afirmar i defensar drets o l'assumpció de riscos.

En síntesi, l'autonomia i la iniciativa personal impliquen ser capaç d'imaginar, emprendre, desenvolupar i avaluar accions o projectes individuals o col·lectius amb creativitat, confiança, responsabilitat i sentit crític.

Les competències específiques centrades en conèixer i habitar el món

Després de parlar de les competències transversals es passa ara a un àmbit més focalitzat: el d'aprendre a conèixer i habitar el món, fonamentalment per tal que els ciutadans i ciutadanes esdevinguin membres actius en una societat democràtica i participativa.

Aprendre a conèixer implica tenir en compte l'enriquiment que proporcionen les relacions socials i, en especial, el diàleg intergeneracional i valorar les aportacions, manifestacions i produccions culturals en la seva diversitat i pluralitat de gènere, temps i espai, com a part del patrimoni cultural de la humanitat.

Aprendre a habitar el món requereix la comprensió per part de l'alumnat de la realitat que l'envolta, que es reconegui en la seva pertinença al grup i la societat, que interactui amb l'entorn i es comprometi a la seva millora.

Els coneixements escolars han de permetre al nen i la nena comprendre i interpretar el món en què viu i facilitar-li la seva participació en la construcció d'una societat més humana. L'educació escolar ha de contemplar les situacions problemàtiques que tot ciutadà i ciutadana ha d'aprendre a administrar i solucionar en els camps concrets de: l'educació científica i tecnològica i l'educació per a la salut, per al medi ambient i per al desenvolupament sostenible; l'educació social i per a la ciutadania.

Si volem una major cohesió social, i una actitud responsable i participativa de les noies i els nois envers la comunitat escolar i l'àmbit

local cal, entre d'altres, la conscienciació de la pertinença social i comunitària, el coneixement dels valors en què es fonamenta la societat democràtica i el dels drets humans, el respecte per la diversitat, el desenvolupament d'habilitats socials, el funcionament participatiu de la institució escolar, el treball en equip, l'ús del diàleg en la resolució de conflictes, el plantejament crític dels hàbits de consum i dels estils de vida i el desenvolupament de projectes en comú.

Del que s'acaba de dir se'n dedueixen dues competències molt estretament relacionades: la competència en el coneixement i la interacció amb el món físic i la competència social i ciutadana.

Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic

Aquesta competència mobilitza els sabers escolars que li han de permetre comprendre la societat i el món en què es desenvolupa, fa que l'alumnat superi la simple acumulació d'informacions per interpretar i apropiarse dels coneixements sobre els fets i els processos, per predir conseqüències i dirigir reflexivament les accions per a la millora i preservació de les condicions de vida pròpia, les de les altres persones i les de la resta dels éssers vius. En definitiva, actualitza el conjunt de competències per fer un ús responsable dels recursos naturals, tenir cura del medi ambient, realitzar un consum racional i responsable i protegir la salut individual i col·lectiva com elements clau de la qualitat de vida de les persones.

Per fer-ho, cal interpretar la realitat i aplicar conceptes i principis propis dels diferents camps del saber que donin sentit als fenòmens quotidians, l'adequada percepció de l'espai físic en el qual es desenvolupen les activitats humanes i la vida en general, tant a escala global com a escala local. Finalment, també cal tenir en compte l'habilitat per a interactuar en l'entorn més proper: moure's en ell i resoldre problemes en què intervinguin els objectes i la seva posició.

El coneixement i la interacció amb el món físic és una competència interdisciplinària en tant que implica habilitats per desenvolupar-se adequadament, amb autonomia i iniciativa personal en àmbits de la vida i del coneixement molt diversos (salut, activitat productiva, consum, ciència, processos tecnològics, etc.) i per interpretar el món, la qual cosa exigeix l'aplicació, dels conceptes i principis bàsics que permeten l'anàlisi dels fenòmens des dels diferents camps de saber involucrats. També duu implícit ser conscient de la influència que té la presència de les persones en l'espai, el seu assentament, les modificacions que introdueixen i els paisatges resultants, així com la importància que tots els éssers humans es beneficien del desenvolupament i que aquest procuri la conservació dels recursos i la diversitat natural, i es mantingui la solidaritat global i intergeneracional.

Aquesta competència, i partint del coneixement del cos humà, de la naturalesa i de la interacció dels homes i les dones amb ella, permet argumentar racionalment les conseqüències dels diferents modes de vida, i adoptar una disposició a una vida física i mental saludable en un entorn natural i social que també ho sigui. Així mateix, suposa considerar la doble dimensió

–individual i col·lectiva– de la salut, i mostrar actituds de responsabilitat i respecte envers les altres persones i envers un mateix.

També incorpora l'aplicació d'algunes nocions, conceptes científics i tècnics, i de teories científiques bàsiques prèviament compreses, com per exemple, identificar i plantejar problemes rellevants; realitzar observacions directes i indirectes; plantejar i contrastar solucions temptatives o hipòtesis; identificar el coneixement disponible i comunicar conclusions.

Aquesta competència proporciona, a més, destreses associades a la planificació i maneig de solucions tècniques seguint criteris d'economia, eficàcia i sostenibilitat, per satisfer les necessitats de la vida quotidiana i del món laboral. Suposa així mateix demostrar esperit crític en l'observació de la realitat i en l'anàlisi dels missatges informatius i publicitaris, així com uns hàbits de consum responsable en la vida quotidiana. Implica també la diferenciació i valoració del coneixement científic al costat d'altres formes de coneixement, i la utilització de valors i criteris ètics associats a la ciència i al desenvolupament tecnològic.

En definitiva, aquesta competència suposa el desenvolupament i aplicació del pensament científicotècnic per interpretar la informació que es rep i per predir i prendre decisions amb iniciativa i autonomia en un món en què els avenços que es van produint en els àmbits científic i tecnològic són molt ràpids i tenen una influència decisiva en la vida de les persones, la societat i el món natural. Implica també la diferenciació i valoració del coneixement científic en contrast amb d'altres formes de coneixement, i la utilització de valors i criteris ètics associats a la ciència i al desenvolupament tecnològic.

En coherència amb tot el dit en els paràgrafs anteriors, són parts d'aquesta competència bàsica l'ús responsable dels recursos naturals, la cura del medi ambient, el consum racional, responsable, i la protecció i promoció de la salut individual i col·lectiva com a elements clau de la qualitat de vida de les persones i de les societats.

Competència social i ciutadana

Aquesta competència fa possible comprendre la realitat social en què es viu, cooperar, conviure i exercir la ciutadania democràtica en una societat plural, així com comprometre's a contribuir en la seva millora. Si bé aquesta competència manté vincles més estrets amb les àrees de ciències socials i d'educació per a la ciutadania, mobilitza recursos d'altres àrees del currículum.

La competència social i ciutadana integra coneixements, habilitats i actituds que permeten participar, prendre decisions, triar com comportar-se en determinades situacions i responsabilitzar-se de les eleccions i decisions adoptades. Pren com a referència un model de persona que pugui ser un element actiu en la construcció d'una societat democràtica, solidària i tolerant, i compromès a contribuir en la seva millora.

Globalment suposa utilitzar el coneixement sobre l'evolució i organització de les societats i sobre els trets i valors del sistema democràtic, així com utilitzar el judici moral per a triar i prendre decisions, i exercir activament i respon-

sablement els drets i deures de la ciutadania.

Entre les habilitats que tenen relació amb aquesta competència destaquen: conèixer-se i valorar-se; saber comunicar-se en distints contextos; expressar les pròpies idees i escoltar les alienes; ser capaç de posar-se en lloc d'altri; prendre decisions en els distints nivells de la vida comunitària; valorar les diferències i reconèixer la igualtat de drets entre els diferents col·lectius, en particular, entre homes i dones; practicar el diàleg i la negociació per arribar a acords com a forma de resoldre els conflictes, tant en l'àmbit individual com en el social.

La dimensió ètica de la competència social i ciutadana suposa ser conscient dels valors de l'entorn, avaluar-los i reconstruir-los afectivament i racionalment per crear progressivament un sistema de valors propi i comportar-se en coherència amb ells en afrontar una decisió o un conflicte. Això suposa entendre que no tota posició personal és ètica, si no està basada en el respecte a principis o valors universals com els que conté la Declaració dels Drets Humans.

La vessant social d'aquesta competència suposa utilitzar el coneixement sobre l'evolució i organització de les societats i sobre els trets i valors del sistema democràtic, així com utilitzar el judici moral per elegir i prendre decisions i exercir activament i responsable els drets i deures de la ciutadania.

Afavoreix també la comprensió de la realitat històrica i social del món, la seva evolució, els seus assoliments i problemes. La comprensió crítica de la realitat exigeix experiència, coneixements i consciència de l'existència de distintes perspectives en analitzar aquesta realitat. Comporta recórrer a l'anàlisi multicausal i sistèmic per jutjar els fets i problemes socials i històrics, i per reflexionar sobre ells de manera global i crítica, així com realitzar raonaments crítics i lògicament vàlids sobre situacions reals i dialogar per millorar col·lectivament la comprensió de la realitat.

Significa alhora entendre els trets de les societats actuals, la seva creixent pluralitat i el seu caràcter evolutiu, a més de demostrar interès i comprensió de l'aportació que les diferents cultures han fet a l'evolució i progrés de la humanitat, i disposar d'un sentiment comú de pertinença a la societat on es viu. En definitiva, mostrar un sentiment de ciutadania global compatible amb la identitat local.

També forma part d'aquesta competència aquelles habilitats socials que permeten saber que els conflictes de valors i interessos intervenen en la convivència, resoldre'ls amb actitud constructiva i prendre decisions amb autonomia emprant, tant els coneixements sobre la societat com una escala de valors construïda per mitjà de la reflexió crítica i el diàleg en el marc dels patrons culturals bàsics de cada regió, país o comunitat.

La vessant de ciutadania d'aquesta competència implica l'exercici de la ciutadania activa i integradora que exigeix el coneixement i comprensió dels valors en què s'assenen els estats i societats democràtics, dels seus fonaments, maneres d'organització i funcionament. Permet reflexionar críticament sobre els conceptes de democràcia, llibertat, solidaritat, coresponsabilitat, participació i ciutadania, amb particular atenció als

drets i deures reconeguts en les declaracions internacionals, en la Constitució espanyola i en l'Estatut d'autonomia de Catalunya, així com la seva aplicació per part de diverses institucions, i mostrar un comportament coherent amb els valors democràtics, que a la vegada comporta disposar d'habilitats com la presa de consciència dels propis pensaments, valors, sentiments i accions, i llur control i autorregulació.

L'exercici de la ciutadania implica disposar d'habilitats per participar activament i plena en la vida cívica, significa construir, acceptar i practicar normes de convivència d'acord amb els valors democràtics, exercir els drets, llibertats, responsabilitats i deures cívics, i defensar també els drets d'altri.

En síntesi, aquesta competència suposa comprendre la realitat social en què es viu, afrontar la convivència i els conflictes emprant el judici ètic basat en els valors i pràctiques democràtiques, i exercir la ciutadania, actuant amb criteri propi, contribuint a la construcció de la pau i la democràcia, i mantenint una actitud constructiva, solidària i responsable davant el compliment dels drets i obligacions cívics.

Desenvolupament de les competències bàsiques

El desenvolupament competencial implica la capacitat d'utilitzar els coneixements i habilitats, de manera transversal i interactiva, en contextos i situacions que requereixen la intervenció de coneixements vinculats a diferents sabers, cosa que implica la comprensió, la reflexió i el discerniment tenint en compte la dimensió social de cada situació.

Per avançar en l'assoliment de les competències bàsiques és fonamental emmarcar els processos d'ensenyament i d'aprenentatge entorn als quatre eixos següents:

Aprendre a ser i actuar de manera autònoma.

Aprendre a pensar i comunicar.

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa.

Aprendre a conviure i habitar el món.

Aprendre a ser i actuar de manera autònoma per tal que cadascú construeixi la seva pròpia manera de ser i utilitzi aquesta manera de ser per a desenvolupar-se en les situacions que l'àmbit escolar i la pròpia vida li plantegen. Treballar l'autoconeixement, la construcció i l'acceptació de la pròpia identitat, la regulació de les emocions, l'autoexigència i el desenvolupament d'estratègies d'aprenentatge, del pensament crític i d'hàbits responsables és essencial per a aprendre a ser i actuar de manera autònoma.

Aprendre a pensar i comunicar per tal d'afavorir la comprensió significativa de les informacions i la construcció de coneixements cada vegada més complexos. Cercar i gestionar informació provinent de diferents fonts i suports, utilitzar diferents tipus de llenguatges (verbal, escrit, visual, corporal, digital...) en la comunicació d'informacions, sentiments i coneixements, treballar de manera cooperativa i ser conscient dels propis aprenentatges afavoreix la construcció del coneixement i el desenvolupament del pensament propi.

Aprendre a descobrir i tenir iniciativa per tal de potenciar la utilització dels coneixements de què es disposa per a interpretar la realitat, establir di-

àlegs interactius sobre fets i situacions, afavoreix la construcció de coneixements més significatius i cada vegada més complexos, i el compromís per a implicar-se en processos de millora. Explorar, experimentar, formular preguntes i verificar hipòtesis, planificar i desenvolupar projectes, cercar alternatives esdevenen elements clau en els processos de formació de l'alumnat.

Aprendre a conviure i habitar el món per tal que els nois i noies esdevinguin ciutadans i ciutadanes actius en una societat democràtica i participativa. La conscienciació per la pertinença social i comunitària, el respecte per la diversitat, el desenvolupament d'habilitats socials, el funcionament participatiu de la institució escolar, el treball en equip, la gestió positiva dels conflictes, el desenvolupament de projectes en comú, afavoreixen la cohesió social i la formació de persones compromeses i solidàries.

ANNEX 2

Àmbit de llengües

(Llengua catalana i literatura, Llengua castellana i literatura, Llengua estrangera)

L'objectiu central de l'educació és preparar l'alumnat de Catalunya perquè sigui capaç de desenvolupar-se com a persona i, de comunicar-se i així pugui afrontar els reptes de la societat plural, multilingüe i multicultural del segle XXI. Això significa educar les nenes i els nens perquè desenvolupin aquelles competències comunicatives i lingüístiques que facin possible que tant personalment com socialment sigui capaç d'actuar i reeixir en el seu entorn i construir els fonaments de la ciutadania, del coneixement del que és la condició humana, de la comprensió d'altri.

Per aconseguir-ho, cal plantejar, en l'educació primària, el desenvolupament integral i harmònic dels aspectes intel·lectuals, afectius i socials de la persona, entre els quals l'educació lingüística i comunicativa ocupa un lloc preferent. Per formar parlants plurilingües i interculturals cal: l'assoliment de la competència plena en català, la llengua pròpia de Catalunya, i en castellà com a garantia que l'escola proporciona als alumnes la competència que els cal per tenir les mateixes oportunitats; també el respecte per la diversitat lingüística i el desig d'aprendre altres llengües i d'aprendre de totes les llengües i cultures; i d'una manera totalment integrada l'assoliment del domini de les competències comunicatives audiovisuals i digitals necessàries per accedir autònomament i crítica a les tecnologies de la informació i comunicació i poder interpretar els missatges audiovisuals que formen part de la cultura dels infants i joves.

D'aquesta manera, l'alumnat esdevindrà capaç de dur a terme les tasques de comunicació que li permetin expressar la seva comprensió de la realitat, relacionar-se amb persones de la seva edat i adultes de tot arreu, integrar, comprendre, valorar i comunicar la seva cultura i sentiments, amb la utilització del llenguatge verbal, oral i escrit, i el no verbal, amb la possibilitat d'emprar els mitjans audiovisuals i les tecnologies de la informació i la comunicació.

El desenvolupament d'aquesta competència no ha de ser un afer exclusiu de l'àrea de llengua.

Atès que la llengua i la comunicació són la base de la captació, elaboració i comunicació del coneixement, totes les àrees esdevenen també responsables del desenvolupament de les capacitats comunicatives de l'alumnat. És a dir, totes les àrees s'han de comprometre des de la seva especificitat i des de les maneres peculiars d'explicar el món en la construcció de les competències de comunicació. L'àrea lingüística se centra d'una manera específica en la literatura, en el desenvolupament de la competència del lector literari.

El tractament de les llengües

La finalitat de l'ensenyament de les llengües és el progressiu domini de llengües, essencial en la vivència de la cultura i l'obertura al món, i un dels factors que contribueix més plenament a la identitat social i personal. Per a les escoles de Catalunya, la primera referència que cal tenir en compte és la legislació, l'Estatut i la Llei de política lingüística, que estableix que la llengua pròpia de Catalunya és el català i que és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament. A més el català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. El reconeixement d'haver d'aprendre dues llengües, a més, és un privilegi que obre les portes a desenvolupar-se en una societat plural oberta a altres cultures.

Aquesta obertura es reforça, a més, si considerem la nostra vinculació a Europa, per mitjà del Marc europeu comú de referència per a l'aprenentatge, l'ensenyament i l'avaluació de llengües, elaborat pel Consell d'Europa que planteja com a fita aprendre una o dues llengües estrangeres, en coherència amb la competència plurilingüe i intercultural, "la capacitat d'utilitzar les llengües amb finalitats comunicatives i de prendre part en la interacció intercultural que té una persona que domina, en graus diversos, distintes llengües i posseeix experiència de diverses cultures". És evident que així s'afavorirà la participació de l'alumnat en la vida escolar, acadèmica, afectiva i relacional, la transferència de coneixements entre llengües, les actituds obertes i de respecte envers la diversitat lingüística pròxima i llunyan, entesa com un dels patrimonis de la humanitat. A més, aquest coneixement de diverses llengües potencia el domini del català i la valoració de la pròpia cultura.

Això vol dir que les nenes i els nens, en acabar l'etapa: a) han de dominar el català, llengua vehicular, de cohesió i d'aprenentatge, b) també han de dominar el castellà; c) han de conèixer una o dues llengües estrangeres per tal d'esdevenir usuaris i aprenents capaços de comunicar-se i accedir al coneixement en un entorn plurilingüe i pluricultural; d) han de comprendre missatges escrits bàsics i establir relacions entre llengües romàniques; e) han de tenir una actitud oberta, respectar les llengües i cultures presents en l'entorn on viuen i interessar-s'hi, i també ho han de fer respecte d'altres de més llunyanes, de les quals poden aprendre i enriquir-se personalment, malgrat no les aprenguin mai; i, finalment, f) han de desenvolupar la competència audiovisual amb la consciència de la importància de l'ús de les tecnologies de la informació i comunicació i la influència que els missatges audiovisuals i

els seus llenguatges tenen en els nous sistemes de comunicació que configuren moltes de les realitats d'aquest món plural i divers.

L'objectiu d'aconseguir parlants plurilingües competents implica que cada escola, partint d'una anàlisi sociolingüística rigorosa del centre i del seu entorn, estableixi en el Projecte lingüístic del centre, amb programes precisos de gestió de les llengües per determinar com el català, llengua vehicular de l'escola, s'articula, d'una manera coherent, amb l'ensenyament de les altres llengües tot establint acords per a relacionar les diferents estratègies didàctiques. En fer-ho, cal recordar que el català és una llengua que l'escola ha de tractar amb especial atenció, no només pel seu estatus oficial, sinó també i sobretot pel desconeixement que en té una part de l'alumnat pel que fa als seus usos col·loquials i informals. L'escola té, doncs, la missió de transmetre-la perquè tota la població pugui emprar-la en qualsevol situació comunicativa, fet que ha de garantir la cohesió de tota la societat evitant així la seva compartimentació en comunitats lingüístiques separades. Alhora, l'escola ha de garantir que el seu alumnat tingui també un domini ple del castellà, oferint l'ensenyament d'aquelles formes d'ús menys conegudes pel seu alumnat. També cal, respecte a les llengües estrangeres, considerar la seva diferent presència social per fer-ne un tractament diferenciat. Per a un ensenyament adequat de les llengües, és important el tractament integrat dels llenguatges audiovisuals amb què es construeixen les comunicacions.

El projecte lingüístic de centre pot ser també un instrument de reflexió sobre el perill que comporta, per al desenvolupament de competències lingüístiques i per a la integració social de les persones, la restricció del català als espais vinculats al currículum escolar i la seva desvinculació de les relacions interpersonals, afectives, lúdiques, etc. En aquest sentit, el professorat ha de ser conscient de la necessitat del desenvolupament de les competències comunicatives, lingüístiques i audiovisuals de l'alumnat per a l'assoliment dels objectius bàsic de totes les àrees. I per tant, cal que s'impliqui en l'elaboració i aplicació del projecte lingüístic del centre ja que proporciona les eines fonamentals per a la formació de les nenes i els nens de les nostres escoles.

Competències pròpies de l'àrea

La primera competència que cal considerar és justament la més global i comú a totes les àrees és la competència comunicativa, que en totes les àrees esdevé la clau i que en la lingüística articula els aprenentatges que s'han de fer en totes les llengües. Aquesta competència ha de ser atesa des de totes les àrees curriculars i activitats educatives del centre si es vol el seu desenvolupament coherent i eficaç. Aquesta competència es concreta en la competència oral, l'escripta i l'audiovisual.

La competència oral facilita, a través dels intercanvis amb els altres, adults o no, elaborar i expressar idees, opinions i sentiments, és a dir, la construcció del propi pensament. Cal considerar-la en totes les seves dimensions, la de la interacció, la de l'escolta i la producció, i la de la mediació, en gran grup o grups més petits, atenent tant els aspectes verbals com els no ver-

bals i la possibilitat d'emprar diferents mitjans o les tecnologies de la informació i la comunicació. A més l'ús reflexiu de la parla és l'eina més eficaç per al pilotatge dels aprenentatges. L'alumnat ha d'assumir el paper d'interlocutor atent i cooperatiu en situacions de comunicació, fet que l'ajudarà a intervenir de forma competent en el seu entorn i a desenvolupar-se amb expressivitat i fluïdesa en una societat democràtica i participativa.

Aquesta prioritització de la llengua parlada és de gran importància quan es tracta de l'ensenyament d'una llengua nova per a l'alumnat. En aquesta situació, l'ús de diferents recursos didàctics, amb variats formats i suports i en diferents contextos (festes, representacions, projectes i activitats curriculars) ha de ser una de les claus per a un aprenentatge eficaç.

També té una especial rellevància en l'aprenentatge de les llengües estrangeres, ja que el model lingüístic aportat per l'escola és la font bàsica de coneixement i aprenentatge d'aquesta llengua. Els discursos orals utilitzats a l'aula són al mateix temps vehicle i objecte d'aprenentatge, per la qual cosa el currículum ha d'atendre tant el coneixement dels elements lingüístics i comunicatius com la capacitat d'utilitzar-los en l'aprenentatge de diferents continguts curriculars i en les diferents situacions comunicatives; a més, el seu treball en aquesta etapa ha de ser el fonament del treball dels continguts de la competència escrita.

La competència escrita s'ha de potenciar en totes les seves dimensions, receptives (lectura) i productives (escriptura), de comunicació i creació, i cal relacionar-la amb les interaccions orals que afavoriran un aprenentatge cada cop més conscient i eficaç. Els processos de lectura i escriptura són complexos i diversos segons quin sigui el tipus de text, el suport i el contingut que s'hi vehicula, són processos que s'aprenen en la lectura i escriptura de textos a qualsevol àrea o activitat escolar. Cal motivar qui llegeix i escriu perquè descobreixi en la llengua escrita una eina d'entendre's a si mateix o a si mateixa i a les altres persones, i els fenòmens del món i la ciència i també que és una font de descoberta i de plaer personal. En això té molta importància la potenciació d'institucions escolars com la biblioteca (mediateca), la ràdio o plataformes d'Internet, com a dinamitzadores de l'aprenentatge lector i escriptor. A més, cal aplicar la progressivament a textos de nivells de complexitat cada vegada més gran i de tipologia i funcionalitat diversa, en diferents suports (paper, digital) i formats (verbals, gràfics i imatge).

La competència audiovisual, cal atendre-la en totes les seves dimensions receptives, productives i crítiques; de comunicació i de creació, i amb una clara relació amb les interaccions orals que afavoriran un accés més conscient i eficaç a les informacions audiovisuals de tanta importància per l'impacte tan global que han aconseguit les tecnologies de la informació i comunicació. Els processos de recepció i creació són complexos i diversos segons el tipus i format triat i el contingut que s'hi vehicula, són processos que s'aprenen en la seva utilització en qualsevol àrea o activitat escolar. Cal motivar la seva utilització per aprendre i comprendre'ls com a globalitat, tot aplicant el seu aprenentatge

a missatges cada cop més complexos i amb funcions més diversificades i amb formats i suports més variats.

Una segona competència, d'acord amb la finalitat de donar les eines perquè les nenes i els nens puguin afrontar el reptes de la societat, és la competència plurilingüe i intercultural que, en essència, és actuar adequadament en un món plural, multilingüe i multicultural. Aquests continguts també tenen relació amb les altres àrees curriculars, però en l'ensenyament de les llengües tenen unes implicacions més específiques. En concret, a més dels aprenentatges específics de cada una de les llengües, caldrà aprendre actituds i habilitats per afrontar altres llengües, fins i tot desconegudes (conèixer i valorar-les, saber gestionar el problema de les interaccions multilingües, respectar altres maneres de veure el món...), en resum, estar obert a l'altre.

Finalment, la competència literària, pròpiament específica de l'àrea, fa que les nenes i els nens puguin comprendre millor el món que els envolta, les altres persones i a si mateixos a través de la lectura d'obres de qualitat i del contacte amb tot tipus de construccions de la cultura tradicional. L'accés guià a aquestes obres facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, i fa que les nenes i els nens descobreixin el plaer per la lectura, sàpiguen identificar estètiques i recursos, i apreciïn textos literaris de gèneres diversos (poètic, narratiu i teatral), i també d'altres formes estètiques de la cultura que ens envolta de tipus tradicional com cançons, refranys, dites i frases fetes, endevinalles, rodolins; o més actuals com videoclips o ficcions audiovisuals. Amb tot això les nenes i els nens van interioritzant els senyals de la cultura que els aniran precisant els criteris per ser més rigorosos en les seves valoracions i gustos estètics, amb la qual cosa, a més d'estimular la seva creativitat, es desenvolupa el seu sentit crític.

Aportacions de l'àrea a les competències bàsiques

El paper que juga la llengua i la comunicació en els processos d'aprenentatge i el fet que la base dels seus ensenyaments se situï en l'ús social de la llengua, fa que els aprenentatges lingüístics i comunicatius que es produeixen en qualsevol àrea, amb una bona coordinació docent, es pugui aplicar a l'aprenentatge de les altres i, alhora, afavoreixin la competència plurilingüe i intercultural de l'alumnat. Les activitats de les àrees lingüístiques tenen, evidentment, una importància remarcable en el desenvolupament de la competència comunicativa. Cal però recordar que en ser una competència transversal a totes les àrees, l'assoliment dels objectius bàsics dependrà del tractament que se'n faci a totes. El coneixement i vivència de la cultura, i de manera especial la popular, en totes les seves manifestacions té en la llengua una de les seves bases i ha de ser a més una porta oberta que potencii el desenvolupament de la competència artística, competència que té en la dimensió literària un marc idoni i transcendent.

Alhora les activitats relacionades amb aquesta competència també afavoreixen la millora de les competències metodològiques. Els processos de la llengua escrita, en concret, són una de les claus en la competència del tractament de la informa-

ció i l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per a l'elaboració de coneixement. La lectura i l'escriptura d'informacions presentades en diferents llengües i formats, fet facilitat amb l'ús de les TIC, aporta una nova dimensió als processos de tractament de la informació, la diversitat de punts de vista i la manera de presentar les informacions facilita la flexibilitat mental necessària per a un aprenentatge crític. A més, la verbalització i les interaccions resulten claus en el desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre, ja que regulen i orienten la pròpia activitat amb progressiva autonomia.

La llengua, precisament pel paper que juga en el desenvolupament de les competències metodològiques, ajuda a la comprensió dels processos de les competències centrades en viure i habitar el món. D'una manera molt especial, la competència plurilingüe i intercultural contribueix al desenvolupament de la competència social i ciutadana, entesa com les habilitats i destreses per a la convivència, el respecte i l'enteniment entre les persones. Aprendre llengües és, abans que altra cosa, aprendre a comunicar-se amb altres persones, a prendre contacte amb distintes realitats i a assumir la pròpia expressió com a modalitat fonamental d'obertura als altres.

A més de reconèixer les llengües com element cultural de primer ordre, la lectura, comprensió i valoració de les obres literàries contribueix d'una manera clau al desenvolupament de la competència artística i cultural.

Estructura dels continguts

La presentació unitària del currículum es fa per afavorir el desenvolupament de la competència plurilingüe i intercultural. Així es facilita la necessària coordinació de les propostes de totes les llengües ensenyades a l'aula, i la prioritització d'aquestes propostes derivades del diferent estatus que té cada llengua i del domini que en tenen les nenes i els nens.

La coordinació dels ensenyaments de les diferents llengües caldrà completar-la respecte als llenguatges audiovisuals que es treballen en les diferents àrees curriculars. L'elaboració del projecte lingüístic i comunicatiu del centre, en el qual hi ha de participar tot el professorat, juga un paper clau en la definició del currículum, tant en el de les àrees lingüístiques com en el de les altres.

Els continguts de les àrees lingüístiques s'organitzen al voltant de les tres grans competències, citades abans, amb la finalitat d'atendre els diferents usos socials. Per això el currículum presenta: la dimensió comunicativa, que inclou parlar i conversar; escoltar i comprendre; llegir i comprendre; escriure; i els coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge; la dimensió literària; i la dimensió plurilingüe i intercultural.

La dimensió comunicativa és la base dels aprenentatges de l'àrea, com ho és de tots els aprenentatges escolars, per la qual cosa els continguts que es presenten en aquesta dimensió no són els específics de l'àrea lingüística, sinó que caldrà atendre'ls en totes les activitats curriculars, centrant les activitats de l'àrea en el que té relació amb els aprenentatges literaris. En aquest apartat, a més dels continguts referits a la com-

petència oral, l'escripta i l'audiovisual apareixen els referits al funcionament de la llengua i el seu aprenentatge, que en ser plantejats així es vol significar que cal introduir-los i exercitar-los amb la funció exclusiva de millorar la comunicació, defugint el tractament gramaticalista de l'ensenyament de les llengües.

La dimensió literària planteja els continguts específics de l'àrea, de manera que el tractament dels continguts de la dimensió comunicativa s'han de focalitzar per a l'assoliment dels objectius d'aquesta dimensió. En aquest apartat, cal posar atenció especial a la cultura tradicional i les obres de referència de la nostra cultura escrita que són adequades a l'edat. Cal recordar que, malgrat que el nucli el representen els processos de recepció, la presència d'activitats d'escriptura és un bon instrument per a l'educació literària.

Finalment, la dimensió plurilingüe i intercultural planteja continguts relacionats amb els usos socials en contextos multilingües. Aquesta dimensió s'ha de tenir en compte en totes les accions docents, però en aquesta àrea cal fer una aproximació més reflexiva i organitzada per atendre totes les habilitats necessàries per a la comunicació en contextos plurals. Donada la peculiaritat d'aquests continguts plurilingües, es presenten unitàriament en un únic bloc al final de cada cicle i precedint als criteris d'avaluació: serà funció de l'equip docent que, en el Projecte Lingüístic de Centre, s'articulin els ensenyaments d'aquest àmbit en els de les diferents llengües, àrees curriculars i activitats escolars.

Estructures lingüístiques comunes

En relació directa amb la dimensió plurilingüe i intercultural, però tenint en compte també la dimensió comunicativa, hi ha un conjunt de continguts que són comuns a totes les llengües ensenyades. No té sentit que cada llengua torni a plantejar-los des de l'inici com si fossin específics, ben al contrari, cal introduir-los més sistemàticament i reflexivament en la llengua de l'escola per ser aplicats en les altres, i facilitar, així, la transferència necessària d'aprenentatges entre llengües. Aquests continguts comuns són més freqüents entre la llengua catalana, la castellana, la francesa o qualsevol altra romànica, però també n'hi ha, i força, que es donen respecte a l'anglès, l'alemany o altres llengües.

No és possible fer un llistat exhaustiu ni exclusiu d'aquests continguts, caldrà però considerar, entre d'altres, a més dels que apareixen explícitament en la dimensió plurilingüe i intercultural, la majoria dels recursos comunicatius, com són les estratègies lectores o la redacció de resums i esquemes; els aspectes més globals com els tipus de text o altres de més concrets com la puntuació o la terminologia gramatical.

Cal que el professorat de llengües es posi d'acord, en primer lloc, en quins són els aspectes que es consideraran en aquest apartat; també caldrà acord en com s'introdueix el treball d'aquests continguts; qui ho fa, i com es farà en les altres llengües, per explicitar les diferències i assegurar la interiorització dels recursos; i, com ja s'ha dit, afavorir la transferència a noves situacions comunicatives. Aquest plantejament posa l'accent en el desenvolupament de les competències

i evita les repeticions inútils que són sovint la marca d'un ensenyament gramaticalista.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

Cada cop és més gran l'acord segons el qual les llengües, totes les llengües i en totes les seves dimensions, s'aprenen en l'ús social i que les necessitats pragmàtiques de comunicació són les que van orientant i afavorint l'assentament del codi. Per contra, s'ha demostrat a bastament que no es pot garantir l'aprenentatge ni amb l'ensenyament directe i explícit de les formes i normes, ni quan es fa component per component, com proposaven els enfocaments gramaticals, ni si s'aïlla cada llengua que s'aprèn.

Per tant, per ensenyar adequadament llengües i la comunicació cal dissenyar situacions d'aprenentatge globals en què l'ús motivat i reflexiu de les estratègies lingüístiques i comunicatives porti a la solució dels problemes que s'hi plantegen. Atesa la realitat social, lingüística i cultural de la nostra societat, cal un ensenyament integrat de les llengües, que coordini els continguts que s'aprenen i les metodologies en les diferents situacions d'aula, a fi que les nenes i els nens avancin cap a l'assoliment d'una competència plurilingüe i intercultural.

Un aspecte que no es pot oblidar és que una part important de l'èxit dels programes d'immersió lingüística es relaciona amb la manera de tractar la llengua familiar de l'alumnat. Per això, cal tenir en compte la llengua de l'alumnat, en especial la de l'alumnat immigrant, tant a nivell simbòlic com en la pràctica educativa, cosa que, a més, afavorirà que el català esdevingui la llengua comuna i una eina de cohesió social.

L'adquisició de la llengua catalana caldrà atendre-la en la diversitat que planteja l'alumnat i no es pot perdre de vista que, com a nova llengua, és un procés llarg. Per afavorir-lo, les propostes derivades de l'ensenyament comunicatiu i de l'ensenyament integrat de les llengües i els continguts curriculars són d'una importància clau. Per aconseguir-ho, cal mesures organitzatives que facilitin treballar els continguts escolars de manera més transversal i menys parcel·lada, que contemplin l'heterogeneïtat real de les aules.

Cal atendre la diversitat de l'aula amb la negociació permanent del que es fa i es diu a l'aula. L'activitat dialògica, la conversa entre les nenes i els nens i entre l'alumnat i el professorat ha d'impregnar totes les activitats d'ensenyament i aprenentatge. Això comporta una manera diferent d'actuar a l'aula i una organització diferent de l'alumnat. Cal potenciar espais de comunicació suficientment variats per a fer possible la seva adequació a tots els estils i característiques d'aprenentatge, una escola per a tothom que afavoreixi que cada alumne i alumna arribi a ser cada vegada més autònom en el seu aprenentatge i, alhora, aprengui a treballar cooperativament.

Es tracta d'ensenyar les llengües i la comunicació amb un enfocament comunicatiu, que se centra en la construcció social dels significats. La qual cosa vol dir que, per donar sentit a tots els aprenentatges del currículum, cal organitzar el centre educatiu com un espai comunicatiu on la biblioteca, mediateca, del centre, la revista de l'escola, la ràdio escolar o altres elements

facilitin l'intercanvi dintre de l'escola i l'obertura del centre al seu entorn.

Un altre principi didàctic, relacionat amb els enfocaments didàctics que s'acaben de descriure, és l'educació en els valors i actituds respecte de la llengua. En primer lloc, perquè introduir l'obertura i sensibilitat envers la diversitat lingüística i cultural, present a l'aula o a l'entorn o bé aportant experiències externes, és una de les claus perquè es produeixi la necessària flexibilitat de pensament, perquè tothom respecti i s'interessi pels altres. En segon lloc, perquè cal que l'alumnat sigui conscient del perill que la llengua i els diferents llenguatges es puguin convertir en vehicles de transmissió de valors negatius d'etnofòbia, de sexisme o d'intolerància. A l'escola cal fer una aposta seriosa per la lluita contra l'etnocentrisme i totes les varietats d'intolerància.

Pel que fa als recursos TIC integrats en el currículum de llengües, s'utilitzen per organitzar, aplicar i presentar la informació en diferents formats, per aprendre a llegir i escriure de forma individual i col·lectiva, per comunicar-se i publicar la informació per a una audiència determinada, facilitant la quantitat i qualitat dels documents produïts i fent que el procés de lectura i escriptura esdevingui més col·laboratiu, interactiu i social.

Les funcions del processador de text serveixen per organitzar el text, per gestionar-lo, per modificar-lo, corregir els errors i millorar-lo. El corrector canvia el procés de revisió. Equivocar-se forma part de procés d'aprenentatge. Les presentacions multimèdia donen suport a l'expressió oral.

Cal tenir en compte que sorgeixen noves escriptures –no-líneals (hipertext), interactives i en format multimèdia–, amb signes ideogràfics i amb ajudes per activar els coneixements i per a la generació de textos. Tot això requereix diferents tipus de processos de comprensió i diferents estratègies per al seu aprenentatge.

En la cerca d'informació, es treballa amb mitjans tecnològics per tal d'arribar a entendre, registrar, valorar, seleccionar, sintetitzar i comunicar la informació.

Pel que fa a l'avaluació, cal abandonar la visió de l'avaluació exclusivament sancionadora dels resultats de l'alumnat per part del professorat, i passar a concebre-la fonamentalment com a activitat comunicativa que regula (i autoregula) els processos d'aprenentatge i ús de la llengua, a fi de potenciar el desenvolupament de la competència plurilingüe i l'assoliment de l'autonomia de l'aprenentatge. En aquesta visió, l'avaluació forma part indistricable de l'estructura de les tasques de l'ensenyament i aprenentatge de llengües. Cal preveure els dispositius d'avaluació com a activitat conjunta (interactiva) amb l'alumnat, com a reflexió sobre els processos i sobre els resultats de l'aprenentatge lingüístic, tot precisant les pautes i els criteris per a regular el procés, per a valorar els esculls que es presenten, i per a introduir-hi millores, o per a la necessària valoració del resultat final. L'ús dels diferents tipus d'avaluació (autoavaluació, heteroavaluació, coavaluació, individual, col·lectiva) i instruments (pautes d'avaluació, qüestionaris, portafolis, dossiers) asseguraran l'eficàcia educativa.

Per a aconseguir totes les virtualitats d'aquesta avaluació, cal que l'alumnat sigui conscient de tot el procés seguit, que sigui capaç d'usar funcionalment la reflexió sobre la llengua, revisant i reformulant les seves produccions, i que aprengui a transferir el que ha après en altres situacions. Amb aquesta activitat cognitiva i metacognitiva el professorat, mediador i assessor, o un grup d'alumnes mitjançant el treball cooperatiu, poden donar a l'alumnat el protagonisme i la responsabilitat del seu aprenentatge ajudant-lo a valorar el propi treball i a decidir com millorar-lo.

Atès, a més, que l'objectiu de l'ensenyament de la llengua és aconseguir que les nenes i els nens esdevinguin persones plurilingües, cal canviar l'avaluació que podia tenir sentit en un marc monolingüe; cal partir de la idea que hi ha diferents graus de domini d'una llengua, i que cal tenir altres capacitats, com el canvi de llengües, desconegudes en una persona monolingüe. En aquesta avaluació és molt important que l'alumnat sigui conscient de la seva situació plurilingüe i del fet que aquesta pot canviar.

Finalment, tot el procés d'avaluació, i encara més si es pensa en els passos finals del procés i la certificació, és una tasca col·laborativa i responsabilitat de tot l'equip de professorat. La gestió d'aquests procediments, decisions i implementacions, l'ha d'abordar conjuntament tot l'equip, el qual haurà de decidir les mesures que caldrà organitzar, també en conjunt, per a facilitar la millora de l'aprenentatge del seu alumnat.

Objectius

Les àrees de Llengua catalana i literatura, Llengua castellana i literatura i Llengües estrangeres de l'educació primària tenen com a objectiu el desenvolupament de les següents capacitats:

1. Valorar la realitat multilingüe i multicultural de la nostra societat com a font de riquesa personal i col·lectiva, prendre consciència de la importància del domini de llengües en un món cada cop més global i utilitzar amb progressiva autonomia tots els mitjans al seu abast, incloent-hi les TIC, per obtenir informació i per comunicar-se, evitant els estereotips lingüístics que suposen judicis de valor i prejudicis classistes, racistes o sexistes.

2. Desenvolupar la competència comunicativa oral i escrita en totes les llengües de l'escola per comunicar-se amb els altres, per aprendre, per expressar les opinions i concepcions personals, apropiant-se i transmetre les riqueses culturals i satisfer les necessitats individuals i socials.

3. Desenvolupar la competència en la llengua catalana com a vehicle de comunicació parlada o escrita, per a la construcció dels coneixements, per al desenvolupament personal i l'expressió, i per a la seva participació en les creacions culturals.

4. Desenvolupar la competència en llengua castellana de manera que sigui possible que, al final de l'educació obligatòria, utilitzi normalment i correctament les dues llengües oficials.

5. Expressar-se oralment, adequant les formes i el contingut als diferents contextos i situacions comunicatives, i mostrant una actitud respectuosa i de col·laboració.

6. Comprendre i respondre en llengua estrangera a les interaccions orals més habituals de l'aula.

7. Comprendre discursos i explicacions orals que es donen en l'àmbit escolar i en el context social i cultural proper.

8. Comprendre els missatges orals en llengua estrangera sobre temes relacionats amb els interessos dels alumnes, els dels altres i el món que ens envolta.

9. Comprendre textos escrits que es donen en l'àmbit escolar i en el context social i cultural proper.

10. Comprendre textos audiovisuals (publicitat, pel·lícules, informatius), dels mitjans de comunicació o de les tecnologies de la informació i la comunicació, i fer-ne una lectura crítica i creativa.

11. Utilitzar adequadament la biblioteca, els mitjans de comunicació audiovisual i les tecnologies de la informació per obtenir, interpretar i valorar informacions i opinions diferents.

12. Utilitzar les llengües eficaçment en l'activitat escolar, tant per buscar, recollir i processar informació, com per escriure textos vinculats a les diferents àrees del currículum.

13. Produir textos de diferent tipologia i amb diferents suports, relacionats amb el context social i cultural, amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística, adequada a l'edat.

14. Reflexionar sobre la llengua i les normes de l'ús lingüístic, a partir de situacions de comunicació reflexiva, per escriure i parlar de forma adequada, coherent i correcta, i per comprendre textos orals i escrits.

15. Utilitzar la lectura com a font de plaer i enriquitament personal i apropiant-se a obres de la tradició literària.

16. Comprendre textos literaris de gèneres diversos adequats quant a temàtica i complexitat i iniciar-se en els coneixements de les convencions específiques del llenguatge literari.

17. Manifestar una actitud receptiva, interessada i de confiança en la pròpia capacitat d'aprenentatge i d'ús de les llengües.

Continguts

CICLE INICIAL

Llengua catalana i literatura

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Participació activa en interaccions amb el grup o mestre en qualsevol situació comunicativa de l'aula, tant les referides a gestió, organització, discussió dels problemes que sorgeixen en el dia a dia, explicació de vivències personals, com les derivades de situacions d'ensenyament aprenentatge, amb respecte per les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).

Producció de textos orals memoritzats (cançons, poemes, dramatitzacions) i de producció pròpia (exposicions, explicacions) adaptant l'entonació, el to de veu o el gest a la situació comunicativa i amb la utilització de la comunicació audiovisual sempre que l'activitat ho requereixi.

Interès per expressar-se oralment amb bona entonació i pronunciació.

Escoltar i comprendre

Comprensió de tot tipus de missatges orals en diferents contextos i en qualsevol dels escenaris possibles: activitats d'aula, situacions d'aprenentatge en qualsevol àrea i en la vida quotidiana.

Comprensió de relats audiovisuals com a representació de la realitat, per tal de començar a diferenciar el món real i la seva representació audiovisual.

Comprensió de textos orals de diferents tipus, formats i mitjans, per obtenir informació i per aprendre.

Interès i respecte per les intervencions dels altres.

Llegir i comprendre

Comprensió de les informacions més habituals de classe, de la vida quotidiana i dels textos vinculats a continguts curriculars en qualsevol dels formats possibles i de forma conjunta a partir del text, imatges o esquemes.

Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).

Ús d'estratègies lectores adequades en la lectura individual silenciosa o en veu alta amb el professorat.

Ús d'estratègies de comprensió i interpretació crítica dels missatges audiovisuals adreçats a les nenes i nens de la seva edat (publicitat de joguines, i de productes d'alimentació, entre altres).

Interès pels textos escrits i audiovisuals com a font d'informació i d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació.

Interès i curiositat per mirar o llegir contes o llibres de coneixements, però també per llegir un rètol, un títol d'un llibre, una notícia d'internet o qualsevol altre text.

Participació en activitats de lectura col·lectiva.

Escriure

Composició de textos escrits, que poden tenir el suport d'imatges o esquemes, realitzats en diferents situacions: a) situacions quotidianes de l'aula i l'escola; b) experiències personals i produccions en l'àmbit creatiu (contes, poemes, vivències); c) textos de treball produïts en qualsevol de les àrees curriculars.

Iniciació en els mecanismes que fan possible el llenguatge audiovisual i en la seva funció expressiva.

Ús de programari informàtic per escriure textos curts, especialment de tractaments de textos, d'edició gràfica i de presentacions.

Aplicació d'un procés reflexiu en l'escriptura de textos: pensar, escriure i revisar.

Interès per la bona presentació dels textos escrits i per aplicar-hi els coneixements ortogràfics treballats a classe.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Observació de les diferències entre llengua oral i escrita, a partir del seu ús en situacions comunicatives reals o simulades.

Coneixement i ús de l'ortografia de base, que comporta: separar bé les paraules, no alterar l'ordre dels mots en una frase, fer correspondre una grafia a cada so (no se'n deixa, no n'hi posa de més, no altera l'ordre); fer correspondre un so a una de les grafies possibles que fan aquell so ("gersei" seria acceptable).

Espectura de paraules d'ús habitual a la classe, en els aprenentatges i en els seus textos (ahir, avui, notícies, hi havia, carrer, dies de la setmana).

Introducció a normes ortogràfiques més senzilles i de més ús, i als signes de puntuació més bàsics (punt final, coma, interrogant, admiració).

Introducció a la terminologia gramatical: nom, verb, oració, masculí, femení, article, singular, plural.

Discriminació fonètica de síl·labes i accents en les paraules.

Observació del funcionament de la llengua: sinònims i antònims, derivació, composició, sentit figurat (quan forma part d'una manera de parlar pròxima).

Consciència de la transferència dels coneixements d'una llengua a les altres llengües que està aprenent.

Valoració del progrés del dia a dia en escriptura. Opinió ajustada de les seves capacitats, sense infravalorar-se ni sobrevalorar-se.

Dimensió literària

Interès i participació activa en les activitats orientades al foment del gust per la lectura: lectura guiada; ús de l'audició, lectura i memorització de textos, poemes, cançons, refranys dites; ús biblioteca d'aula i d'escola i revistes escolars; ús de gravacions, i de mitjans audiovisuals, dramatitzacions, entre altres.

Participació en activitats literàries de l'escola i de l'entorn proper.

Comprensió a partir d'audicions i comentaris posteriors conjunts de literatura de tradició oral de tot tipus (rondalles, contes, cançons, dites).

Comprensió dels elements fonamentals d'un relat audiovisual (personatges, espais, accions).

Comprensió i aprofundiment en el sentit del text, a partir de lectures conjuntes guiades, pràctica d'algunes estratègies lectores, i interpretació del llenguatge literari: derivació, composició, sentit figurat, interpretació de locucions, frases fetes o refranys; i descobriment del ritme i la rima, si es tracta de poesia o cançó.

Ús d'estratègies lectores apreses en altres situacions, en la lectura individual silenciosa o en veu alta: fer atenció al títol i a les imatges, anticipació, deducció del significat d'un mot, relació amb els seus coneixements, entre altres.

Lectura en veu alta tot fent atenció a la pronunciació, al to de veu, a l'entonació perquè tots ho entenguin, i adequant l'entonació i el ritme a cada tipus de text.

Espectura de textos narratius i de caràcter poètic (contes, poemes, endevinalles, refranys, rodolins), basant-se en models observats i analitzats, aprofitant les emocions que provoquen les imatges i altres missatges audiovisuals.

Coneixement de la biblioteca de centre per adquirir autonomia per a la utilització dels seus recursos.

Interès per l'elecció de temes i textos i per la comunicació de preferències personals.

Continguts comuns amb altres àrees

Interacció, comprensió i expressió de missatges orals, escrits i audiovisuals vinculats a continguts d'altres àrees.

Producció de cançons amb entonació, to de veu i gest adequats a la situació comunicativa.

Llengua castellana i literatura**Dimensió comunicativa****Parlar i conversar**

Participació activa en interaccions amb el grup o mestre en qualsevol situació comunicativa de l'aula, respectant les normes que regeixen la interacció.

Producció de missatges orals: breus exposicions a classe, aprenent a adaptar l'entonació, el to de veu, el gest a la situació comunicativa, i amb l'ajut de la comunicació audiovisual sempre que es requereixi per facilitar el discurs oral.

Escoltar i comprendre

Comprensió de missatges orals (instruccions, explicacions, narracions) del mestre/a o dels companys/es a l'aula.

Comprensió de relats audiovisuals com a representació de la realitat, per tal de començar a diferenciar el món real i la seva representació audiovisual.

Comprensió de textos orals de diferents mitjans (comunicació, ràdio, televisió, videojocs) per obtenir informació i per aprendre.

Interès i respecte per les intervencions dels altres.

Llegir i comprendre

Comprensió de les informacions més habituals de classe, de la vida quotidiana i dels textos vinculats a continguts curriculars en qualsevol dels formats possibles i a partir del text, imatges o esquemes que els componen.

Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora en la lectura individual silenciosa, amb el mestre o col·lectiva.

Interès pels textos escrits i audiovisuals com a font d'informació i d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'aprenentatges i d'experiències.

Interès i curiositat per mirar o llegir contes o llibres de coneixements, però també per llegir un rètol, un títol d'un llibre, una notícia d'Internet o qualsevol altre text.

Escriure

Composició de textos escrits senzills produïts en diferents situacions: a) reescriptura d'explicacions breus; b) experiències personals; c) composicions a partir d'imatges.

Interès per la bona presentació dels textos escrits i per aplicar-hi els coneixements ortogràfics treballats a classe.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Observació de les diferències d'ús de la llengua oral i la llengua escrita a partir dels textos escrits utilitzats a l'aula.

Ús dels aprenentatges ortogràfics a partir del realitzat en català: separar paraules; no alterar l'ordre dels mots d'una frase; fer correspondre

una grafia a cada so o dues en el cas dels dígrafs: qu, gu, rr; identificació de les semblances i diferències entre els sons castellans i els catalans i les seves grafies: c/z, j/g, ix, ç, ch, ñ...

Espectura de paraules d'ús habitual a la classe en els aprenentatges i en els seus textos (*perro, calle, hoy, ayer, había*).

Introducció de normes ortogràfiques senzilles.

Ús dels signes de puntuació que s'estan aprenent en català.

Ús de la nomenclatura gramatical que s'està aprenent en català.

Coneixement de vocabulari específic dels temes que es tracten a l'aula i dels seus derivats, sinònims i antònims.

Dimensió literària

Interès i participació activa en les activitats orientades al foment del gust per la lectura: lectura guiada de contes; ús de la biblioteca d'aula i d'escola; audició de contes, lectura i memorització de textos, poemes, cançons, refranys i dites.

Comprensió i aprofundiment en el sentit del text, pràctica d'algunes estratègies lectores, i interpretació del llenguatge literari.

Comprensió de contes llegits individualment o en grup.

Dramatització de contes i altres textos literaris adequats a l'edat i als interessos dels infants.

Comprensió i ús de locucions, refranys, dites i frases fetes de la llengua castellana.

Comprensió, memorització i recitació de poemes amb ritme, pronunciació i entonació adequades.

Espectura de contes breus i altres textos basant-se en models observats i analitzats i aprofitant les emocions que provoquen les imatges i altres missatges audiovisuals.

Primera llengua estrangera

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Producció de textos breus orals memoritzats com cançons, poemes, rimes, amb la utilització d'imatges sempre que l'activitat ho requereixi, adaptant l'entonació, el to de veu o el gest al contingut.

Reproducció del lèxic bàsic i dels missatges relacionats a les situacions comunicatives habituals de l'aula.

Participació activa en activitats de dramatitzacions, explicació de contes dialogats i representacions conjuntes, com recitacions de poemes o cançons, mostrant respecte per les produccions dels altres.

Escoltar i comprendre

Comprensió d'instruccions simples de treball i d'actuació a l'aula.

Comprensió de missatges quotidians d'intercanvi social—saludar, acomiadar-se, presentar-se—; i missatges d'ús habitual a l'aula: la data, el temps, assistència, localització d'objectes.

Reconeixement i identificació de mots i textos breus acompanyats de suport visual i/o audiovisual.

Comprensió global d'un text d'estructura repetitiva, amb un contingut fàcil d'entendre i de

predir amb ajut d'elements gestuals i icònics.

Comprensió específica del lèxic bàsic per entendre el contingut de narracions, descripcions i situacions, amb ajut d'elements gestuals i icònics.

Interès i respecte per les intervencions orals dels altres.

Llegir i comprendre

Reconeixement i identificació de mots i textos breus acompanyats de suport visual o audiovisual.

Comprensió de mots i frases senzilles conegudes i treballades àmpliament en els contextos orals de l'aula.

Ús d'estratègies de lectura: ús del context visual i verbal i dels coneixements previs sobre el tema o la situació.

Interès i curiositat per mirar i "llegir" contes o llibres (en diferents suports) escrits en la llengua estrangera.

Escriure

Espectura de mots i missatges breus a partir de produccions orals relacionades amb les vivències, les experiències i les activitats a l'aula.

Producció de missatges breus seguint un model treballat i fàcilment identificable en la llengua d'aprenentatge.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Observació de la importància dels aspectes fonètics, de ritme, accentuació i entonació de la llengua estrangera i del seu ús per a la millora de la comprensió i producció orals.

Reconeixement i ús de mots i estructures senzills propis de la llengua estrangera.

Observació de les diferències entre la llengua oral i l'escripta.

Observació de la relació entre el so i la seva grafia.

Dimensió plurilingüe i intercultural

Llengua catalana i literatura, llengua, castellana i literatura i primera llengua estrangera

Valoració de la pròpia llengua, de les que es parlen a l'escola i a l'entorn, i de les de tot el món perquè totes serveixen per comunicar-se i per aprendre i aproximar-se a d'altres cultures.

Interès per conèixer altres llengües i comparar-les per observar semblances i diferències.

Valoració de la necessitat de conèixer llengües estrangeres per poder comunicar-se amb més gent.

Reconeixement de la pròpia identitat lingüística i cultural i la de la resta de la classe a través de la biografia lingüística.

Actitud receptiva cap a persones que parlen una altra llengua i tenen una cultura diferent a la pròpia.

Actitud crítica davant estereotips lingüístics i audiovisuals—especialment els presents als mitjans de comunicació—que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.

Coneixement de la diversitat de llengües que s'ensenyen a l'escola, i consciència que al món hi ha llengües molt diverses i que s'escriuen amb grafies diferents.

Sensibilitat per a les diferències i les semblances entre llengües diferents i interès per comparar-les.

Recerca, percepció i anàlisi de la realitat multilingüe i pluricultural de les famílies i l'entorn de l'alumnat (a partir de persones conegudes, anuncis, cançons, pel·lícules, videojocs, objectes, documents, rètols d'establiments), identificant semblances i diferències.

Semblances i diferències entre les llengües ensenyades a l'escola, o de la família romànica, a partir de contes, cançons o documents treballats en l'ensenyament de les llengües.

Interès per escoltar cançons, contes i altres produccions tradicionals o actuals en llengua estrangera o altres llengües de l'entorn no conegudes i interès per percebre-hi semblances i diferències.

Ús d'elements verbals i no verbals per a comunicar-se en situacions multilingües.

Reconeixement i aprenentatge de formes bàsiques de relació social en llengua estrangera i altres llengües i cultures properes.

Participació en les diferents activitats culturals i lingüístiques del centre en què s'utilitza la llengua estrangera.

Actitud positiva d'interès i de confiança davant de l'aprenentatge de llengües estrangeres i motivació per a conèixer altres llengües i cultures.

Criteris d'avaluació

Llengua catalana i literatura

Participar de forma adequada en les situacions comunicatives habituals en el context escolar i social, respectant les normes d'interacció oral i mostrar interès i respecte quan parlen els altres.

Comprendre tot tipus de missatges orals que es produeixen en activitats d'aula, situacions d'aprenentatge i vida quotidiana, i també els que provenen de mitjans audiovisuals i informàtics.

Realitzar exposicions orals de textos memoritzats o de producció pròpia referits a coneixements, vivències o fets, adaptant el to de veu o el gest a la situació comunicativa, i amb utilització d'imatges o audiovisuals, si la situació ho requereix.

Comprendre i extreure informacions rellevants de textos escrits i audiovisuals adequats a l'edat i presentats en diferents suports.

Aplicar a les lectures individuals algunes estratègies treballades col·lectivament, començant per les més senzilles, com mirar les imatges i llegir el títol per fer hipòtesis.

Escriure textos de diferents tipologies i que responguin a diferents situacions (notícies, experiències, descripcions, textos imaginatius, entre altres) a partir de models o de creació pròpia, escrits a mà o amb eines informàtiques.

Saber utilitzar algun recurs propi del llenguatge poètic per explicar sentiments, emocions, estats d'ànim: sentit figurat, sinònims, comparacions, entre altres.

Haver mecanitzat que abans d'escriure s'ha de pensar i, un cop escrit, s'ha de revisar. Aplicar-ho a tot tipus de textos.

Mostrar coneixement de l'ortografia de base i de les normes ortogràfiques més bàsiques en algunes o en la majoria de les produccions.

Ser capaç d'observar el funcionament de la llengua: canvis d'ordre dels elements, formació de paraules, formes literàries, analogia, entre altres.

Interès per aplicar els coneixements apresos a la lectura i a l'escriptura i per la bona presentació dels treballs.

Mostrar interès per la lectura en general i pels textos tradicionals i de literatura adequats a l'edat.

Escriure textos narratius de caràcter poètic (contes, poemes, endevinalles, refranys, rodolins) basant-se en models observats i analitzats.

Conèixer el funcionament bàsic de la biblioteca de centre.

Comprendre que la llengua és un instrument de comunicació, per aprendre i apropar-se a altres cultures, que hi ha diversitat de llengües i mostrar respecte per totes.

Percebre algunes característiques de les semblances entre les llengües que hi ha a l'aula o a l'entorn més proper.

Tenir una actitud crítica cap a tota mena d'estereotips que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Llengua castellana i literatura

Participar adequadament en interaccions a classe amb les nenes i nens i els mestres en diferents situacions comunicatives.

Respectar les normes d'interacció oral i mostrar interès i respecte quan parlen els altres.

Comprendre i extreure informació rellevant de produccions adequades a l'edat, i de diferents suports utilitzats a l'aula.

Realitzar breus exposicions orals sobre coneixements, vivències o fets.

Comprendre informacions rellevants de missatges escrits breus i mostrar comprensió per mitjà d'explicacions orals o altres representacions que s'hagin treballat a classe: contestar preguntes, completar un text, escollir un dibuix.

Escriure missatges relacionats amb temes d'aprenentatge i experiències pròpies. Redactar amb claredat i ortografia adequada als seus aprenentatges.

Mostrar coneixement en la correspondència so grafia i tenir assolida l'ortografia de base i algunes regles bàsiques d'ortografia en els escrits fets a l'aula.

Saber aplicar els coneixements apresos a llengua catalana.

Valorar l'actitud i l'atenció quan s'explica o es llegeix un conte, un poema, una cançó.

Mostrar interès i llegir contes adequats a la seva competència lectora.

Ser capaç d'escriure textos curts amb intenció literària.

Comprendre que la llengua és un instrument de comunicació, per aprendre i apropar-se a altres cultures, que hi ha diversitat de llengües i mostrar respecte per totes.

Percebre algunes característiques de les semblances entre les llengües que hi ha a l'aula o a l'entorn més proper.

Tenir una actitud crítica cap a estereotips lingüístics que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Primera llengua estrangera

Captar el missatge global de les produccions orals amb suport visual i no visual més treballades a l'aula.

Captar informació rellevant d'un missatge oral.

Entendre i participar activament de les interaccions orals treballades.

Reconèixer mots i expressions orals en la seva forma escrita i usar-les oralment.

Reproduir textos orals tenint en compte l'entonació, el ritme, i l'entonació segons el model ofert.

Escriure paraules, expressions conegudes i frases a partir de models i amb una finalitat específica.

Comprendre que la llengua és un instrument de comunicació, per aprendre i apropar-se a altres cultures, que hi ha diversitat de llengües i mostrar respecte per totes.

Percebre algunes característiques de les semblances entre les llengües que hi ha a l'aula o a l'entorn més proper.

Mostrar interès i valorar la utilització d'una llengua estrangera per a la comunicació dins de l'aula i en les activitats d'ensenyament-aprenentatge que es creïn dins de l'aula.

Tenir una actitud crítica cap a estereotips lingüístics que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

CICLE MITJA

Llengua catalana i literatura

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Participació activa i col·laborativa en interacció amb el grup o mestre en qualsevol situació comunicativa de l'aula i l'escola, tant les referides a gestió, organització, discussió dels problemes que sorgeixen en el dia a dia, explicació de vivències personals, com les derivades de situacions d'ensenyament-aprenentatge, respectant per les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).

Exposició de temes de manera ordenada i comprensible. Participació activa en els diàlegs o debats, aportant i defensant idees pròpies i defensant o contradint, si cal, les dels altres amb arguments raonats.

Producció de textos orals i audiovisuals (descripcions, explicacions, justificacions, presentacions de temes), amb preparació prèvia utilitzant recursos adequats (to de veu, gesticulació, suports visuals).

Exposicions a partir d'un guió, esquema o imatge, amb la possibilitat de fer-ho davant d'una càmera de vídeo.

Expressió d'emocions i sentiments utilitzant recursos verbals i no verbals adequats, amb la possibilitat de fer-ho davant d'una càmera de vídeo.

Adequació del llenguatge i els elements no verbals a la situació comunicativa.

Ús d'un llenguatge no discriminatori i que respecti les diferències de gènere.

Escoltar i comprendre

Identificació i comprensió de tot tipus de missatges orals en diferents contextos i en qualsevol dels escenaris possibles: activitats d'aula, situacions d'aprenentatge en qualsevol àrea, i en la vida quotidiana.

Comprensió de textos orals de diferents mitjans de comunicació audiovisual i informàtics

per obtenir-ne informació i per aprendre, i valoració guiada de la informació que aporten.

Reelaboració i explicació de manera sintètica d'exposicions que fa alguna persona o bé que s'han escoltat o mirat a través d'algun mitjà audiovisual, informàtic o dels mitjans de comunicació.

Interès, respecte i audició reflexiva davant les intervencions dels altres.

Llegir i comprendre

Comprensió de les informacions escrites més habituals de classe, de la vida quotidiana i dels textos vinculats a continguts curriculars en qualsevol dels formats possibles i de forma conjunta a partir del text, imatges o esquemes que el componen.

Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, idea principal, identificació de mots, inferències, relació entre fragments, capacitat d'autocorrecció a partir del sentit global, identificació dels signes de tot tipus que formen part del text).

Lectura, comprensió i anàlisi guiada d'informacions i relats procedents de documents audiovisuals i de mitjans de comunicació

Saber contestar preguntes a partir del text la resposta de les quals comporta reelaboració, relació amb els coneixements de cadascú o elaboració d'inferències.

Ús d'estratègies lectores adequades en la lectura individual silenciosa o en veu alta amb el professorat.

Interès i curiositat per mirar o llegir contes o llibres de coneixements, però també per llegir qualsevol text que es té a l'abast: un rètol, un avis, un títol d'un llibre, una notícia de diari, una informació d'Internet, entre altres.

Coneixement del funcionament més bàsic d'una biblioteca.

Iniciació a cerques d'informació a Internet, utilització de l'hipertext i dels enllaços.

Interès pels textos escrits com a font d'informació i d'aprenentatge i com a mitjà de comunicació, d'aprenentatges i experiències.

Sentit crític davant produccions audiovisuals: publicitat, informatius, relats de ficció.

Escriure

Esctura de textos escrits o audiovisuals senzills produïts en diferents situacions: per narrar, descriure, explicar fets o fenòmens, per fer coses com receptes, entre altres.

Organització del text per millorar la coherència i la cohesió amb l'ajuda de pautes i utilitzant els coneixements lèxics i morfosintàctics de l'edat.

Coneixement del programari de tractament de textos, d'edició gràfica i de presentació que els permeti escriure un text, inserir imatges, fer un esquema en ordinador.

Utilització de correus electrònics per comunicar-se.

Expressió d'idees de forma sintètica a través d'un esquema o imatge.

Aplicació d'un procés reflexiu en l'escriptura de textos: pensar, escriure i revisar.

Valoració dels avenços de cadascú en escriptura i consciència de les mancances.

Interès per la bona presentació dels textos escrits i per aplicar-hi els coneixements ortogrà-

tics apresos. Sentit estètic en la seva presentació formal.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Observació de les diferències entre llengua oral i escrita, a partir del seu ús en situacions comunicatives reals o simulades.

Coneixement de la manera d'organitzar un text segons si és una explicació, una notícia, una recepta, una instrucció o alguna altra tipologia. Pràctica amb totes les tipologies.

Coneixement de les diferents categories de textos audiovisuals segons la seva funció (notícia, anunci, reportatge, ficció) i introducció dels elements bàsics del llenguatge audiovisual.

Coneixement i ús de l'ortografia de base i de les regles treballades a cycle inicial. Coneixement i ús progressiu de les lleis ortogràfiques constants (que no tenen excepcions). Memorització de mots amb dificultat ortogràfica d'ús habitual.

Aplicació dels signes de puntuació més bàsics (punt final, coma, interrogant, admiració, dos punts, guió). Transformació de frases per comprovar la relació entre puntuació, entonació i significat.

Introducció a l'accentuació gràfica: reconeixement de les síl·labes d'un mot, accent greu i agut, reconeixement de les paraules agudes, planes i esdrúixoles.

Ús de terminologia gramatical: nom, verb, oració, masculí, femení, article, singular, plural, passat, present, futur.

Observació del funcionament de la llengua en els textos que es llegeixen i en els de producció pròpia: derivació, composició, sentit figurat, sinònims, polisèmia, família de paraules, entre altres.

Reconeixement d'articles, connectors, noms, adjectius i verbs en un text. Diferenciar els temps verbals: passat, present i futur en enunciat.

Comparació i transformació d'enunciats per mitjà de canvis d'ordre, segmentacions, canvis en els connectors, per comprovar de quina manera es modifica el significat i els canvis de puntuació que comporta.

Aplicació de tots els recursos que s'ofereixen a l'aula per millorar el treball escrit personal: consulta al diccionari o a algú altre, llibreta personal, memorització, o bé orientar-se a partir del coneixement de la llengua (analogia, família de paraules).

Consulta al diccionari i introducció als diccionaris i correctors dels programaris de tractament de textos.

Progressiva autonomia en l'aprenentatge: reflexió sobre el procés, l'organització i planificació del treball, acceptació de l'error, autocorrecció i autoavaluació de tot el procés.

Valoració del progrés en escriptura. Opinió ajustada de les capacitats de cadascú, sense infravalorar-se ni sobrevalorar-se. Confiança en les pròpies capacitats.

Reconeixement del valor social de l'ortografia per comunicar-se amb els altres.

Dimensió literària

Adquisició de l'hàbit de lectura a partir de l'ús de molts estímuls: audició, lectura i memorització de textos, poemes, cançons, refranys dites; biblioteca d'aula i d'escola, revistes escolars,

gravacions, ús de mitjans audiovisuals o dramatitzacions. Participació en activitats literàries de l'escola i de l'entorn proper.

Lectura conjunta guiada per aprofundir en el sentit del text, practicar algunes estratègies lectores, i aprendre a interpretar el llenguatge literari: derivació, composició, sentit figurat, interpretació de locucions, frases fetes o refranys; descobrir el ritme i la rima, si es tracta de poesia o cançó.

Lectura, anàlisi i reconeixement dels elements clau de la narració i de relats audiovisuals adequats a l'edat.

Ús d'estratègies lectores apreses en altres situacions per a la comprensió en la lectura individual silenciosa o en veu alta, en petit grup o en gran grup.

En la lectura en veu alta, fer atenció a la pronunciació, al to de veu i a l'entonació perquè tots ho entenguin. També saber que cada tipus de text demana una entonació i un ritme diferent.

Esriptura de poemes per comunicar sentiments, emocions, estats d'ànim o records, utilitzant llenguatge poètic: adjectius, comparacions, sentits figurats.

Esriptura de contes i textos narratius fent atenció a l'estructura d'aquest tipus de text, en què hi ha d'haver una situació inicial, un nus i un desenllaç.

Esriptura de jocs lingüístics amb paraules, sons, rimes (embarbussaments, cal·ligrames, rodolins entre altres).

Elaboració de missatges creatius i crítics mitjançant associacions d'imatges, i d'imatges i sons. Possibilitat d'associació amb textos escrits.

Dramatització de contes i altres textos literaris adequats a l'edat i als interessos del grup.

Reconeixement de les dades bàsiques d'un llibre: autor, adaptador, traductor, il·lustrador, editorial, col·lecció; i dels principals agents de producció d'un relat de ficció audiovisual: director, guió, actors, música.

Coneixement del funcionament d'una biblioteca per saber on pot trobar llibres adequats a l'edat, i temes del seu interès i utilització de tot tipus de recursos.

Consulta de biblioteques virtuals per trobar-hi novetats, síntesis de llibres, recomanacions o obres d'un tema o autor determinat.

Interpretació del sentit de les il·lustracions (colors, tècnica, estil) en referència al text.

Expressió de les impressions personals d'una lectura i, si cal, adoptar-hi una posició crítica.

Participació en les converses, debats o presentacions de llibres al grup classe.

Continguts comuns amb altres àrees

Interacció, comprensió i expressió de missatges orals, escrits i audiovisuals vinculats a continguts d'altres àrees.

Llengua castellana i literatura

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Participació activa en interaccions amb el grup o mestre en qualsevol situació comunicativa de l'aula, aportant idees, reflexionat sobre el que diuen els altres, arribant de forma guiada a organitzar un aprenentatge o un tema, respectant les normes que regeixen la interacció.

Producció de textos orals i audiovisuals (descripcions, explicacions, justificacions, presentacions de temes) amb preparació prèvia utilitzant recursos adequats (to de veu, gesticulació, suports visuals).

Expressió d'emocions i sentiments utilitzant recursos verbals i no verbals adequats.

Interès per expressar-se oralment amb pronunciació i entonació adequades a la situació comunicativa.

Adequació del llenguatge i dels aspectes no verbals de la comunicació a la situació comunicativa.

Ús d'un llenguatge no discriminatori i respecte per les diferències de gènere.

Escoltar i comprendre

Comprensió d'informacions de missatges i explicacions orals en diferents contextos i activitats d'aula.

Comprensió de textos orals de mitjans de comunicació audiovisual, informàtics, per obtenir informació i per aprendre.

Reelaboració i explicació d'exposicions fetes per altres persones o que s'han sentit en els mitjans de comunicació o informàtics.

Interès, respecte i audició reflexiva davant les intervencions dels altres.

Llegir i comprendre

Comprensió de les informacions de diferents tipus de text relacionats amb temes treballats, tot utilitzant estratègies que els ajudin a comprendre i a relacionar el que diu el llibre amb els coneixements que tenen del tema.

Resposta a preguntes sobre textos que llegeixen, la resposta a les quals comporti reelaboració, relació amb els coneixements de cadascú i elaboració d'inferències.

Cerca guiada d'informació a la biblioteca escolar i amb l'ús de les TIC.

Lectura, comprensió i anàlisi guiada de la informació provinent de documents escrits i audiovisuals que apareixen en diferents mitjans i suports.

Interès pels textos escrits com a font d'informació i aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències.

Participació en activitats de lectura col·lectiva.

Lectura crítica de missatges escrits i audiovisuals (publicitat, informàtics, relats de ficció).

Escriure

Composició de textos relacionats amb els temes treballats a classe i amb l'experiència personal: descripcions, explicacions, diàlegs, notícies, receptes, utilitzant procediments senzills d'escriptura: pensar, escriure i revisar.

Elaboració d'audiovisuals senzills per descriure, narrar i explicar situacions quotidianes.

Elaboració de textos escrits i d'audiovisuals a partir de models, per tal que millorin en l'organització dels mateixos (coherència i cohesió i ús del lèxic, ortografia i estructures morfosintàctiques adequats al seu nivell i al tema).

Interès per la bona presentació dels textos escrits.

Ús del programari del tractament de textos i d'edició gràfica i de presentació que els permeti escriure un text, amb la incorporació d'imatges i àudios.

Valoració dels avenços de cadascú en l'escriptura i consciència de les mancances.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Observació de les diferències d'ús de la llengua oral i la llengua escrita en situacions comunicatives reals o simulades.

Coneixement de diferents tipus de text: narració, instrucció, descripció, explicació.

Coneixement de les diferents categories de missatges audiovisuals segons la seva funció (notícia, anunci, reportatge, ficció) i introducció dels elements bàsics del llenguatge audiovisual.

Capacitat per millorar el treball escrit a través de l'organització i revisió de textos.

Observació de la formació de paraules: derivació, composició, polisèmia, famílies de paraules en els temes treballats.

Ús de la terminologia gramatical utilitzada en català.

Coneixement i ús de l'ortografia bàsica en paraules utilitzades en contextos molt treballats.

Coneixement i ús progressiu de les normes ortogràfiques constants (que no tenen excepcions).

Introducció a l'accentuació gràfica: reconeixement de les paraules agudes, planes i esdrúxoles.

Identificació i ús dels signes de puntuació més comuns apresos a llengua catalana.

Ús de les normes ortogràfiques apreciament el seu valor social i la necessitat de cenyir-se a elles en els escrits. Coneixement de les normes treballades.

Confiança en la pròpia capacitat per aprendre llengua i en les situacions d'aprenentatge compartit.

Dimensió literària

Lectura silenciosa de textos narratius: contes i novel·les. Ús de la biblioteca d'aula i d'escola.

Lectura col·lectiva de novel·les amb comentaris sobre els temes i argument. Relació i raonaments sobre la vida fora del llibre.

Lectura i recitació de refranys, dites i frases fetes, amb ritme, pronúncia i entonació adequats.

Lectura de poemes i anàlisi i comprensió posterior per entendre el sentit del poema i el seu llenguatge: metàfores, personificacions, comparacions i adjectius.

Lectura, anàlisi i reconeixement dels elements clau de la narració i de relats audiovisuals adequats a l'edat.

Espectura de poemes per comunicar sentiments, emocions, estats d'ànim o records, utilitzant llenguatge poètic: adjectius, comparacions i les estratègies necessàries per a expressar-ho per escrit, esborranys, revisions.

Espectura de contes, partint de lectures prèvies que serveixin de model, i que els facin pensar en el tema, els personatges, el context a través, de la planificació, textualització i revisió).

Elaboració de missatges creatius i crítics mitjançant associacions d'imatges, i d'imatges i sons. Possibilitat d'associació amb textos escrits.

Dramatització de situacions i textos literaris.

Primera llengua estrangera

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Participació activa en els intercanvis orals: formulació de preguntes, simulacions i diàlegs, en el context de l'aula i pròxims a l'alumnat.

Reproducció i memorització de textos breus orals com cançons, poemes, rimes, amb acompanyament d'elements no verbals que ajudin a la comprensió de la llengua.

Participació activa en les interaccions orals emprant la pronunciació, l'entonació, ritme i expressions orals habituals d'ús a l'aula i valorant i respectant les normes que regeixen la comunicació (torns de paraules, to de veu, gest adequat i rols).

Producció de missatges breus orals que permetin parlar sobre la vida quotidiana al centre o en els entorns més propers de l'alumnat tant en activitats individuals com en grup.

Ús de les estructures pròpies de la llengua estrangera en les produccions orals.

Escoltar i comprendre

Comprensió d'instruccions (rutines, ordres, etc.) simples i encadenades d'actuació a l'aula.

Comprensió de missatges quotidians d'intercanvi social: saludar, acomiadar-se...; missatges d'ús freqüent a l'aula: la data, el temps (atmosfèric i l'hora), l'assistència; informacions personals sobre gustos, habilitats, sentiments, característiques físiques, rutines, entre altres.

Identificació del lèxic bàsic d'un tema específic amb ajut d'il·lustracions o sense.

Audició i comprensió global de textos orals de tipologia diversa, en diferents suports i formats (diàleg, relat, descripció) i amb un grau de dificultat adequat al nivell.

Ús guiat d'estratègies de comprensió: anticipació del contingut, formulació d'hipòtesis, verificació, identificació de paraules clau.

Comprensió de textos de tipologia diversa procedents de mitjans diversos i en diferents formats per accedir a una determinada informació i aprendre.

Respecte i esforç d'atenció, comprensió i valoració per les intervencions orals dels altres.

Llegir i comprendre

Comprensió de textos senzills en suport paper i digital i de temàtica variada per copsar el sentit general i extreure'n informació per a la realització de tasques concretes o com a gaudiment de la lectura.

Utilització de tècniques de lectura apreses en les llengües d'aprenentatge del centre que ajudin a la comprensió del text i que permetin la deducció del significat dels mots i expressions (predicció, suposició).

Utilització de diccionaris il·lustrats en format paper i digital per a comprendre el significat del lèxic nou.

Interès per la lectura de textos com a font d'informació i de plaer.

Ús dels recursos de la biblioteca d'aula i escola com a font d'informació i de plaer.

Escriure

Producció de missatges breus relacionats amb situacions de la vida quotidiana, a partir dels models treballats a l'aula.

Espectura de textos breus seguint models treballats a l'aula amb una finalitat comunicativa, utilitzant, quan calgui, els recursos que ofereixen les TIC o d'altres llenguatges.

Producció de textos a partir de models i incorporant expressions i frases senzilles conegudes i treballades oralment per transmetre informacions rellevants relacionades amb els temes de treball.

Aprofitament de les tècniques i recursos de producció escrita apreses de les altres llengües del centre per a la producció de textos.

Ús de les estructures pròpies de la llengua estrangera en les produccions escrites.

Interès per la bona presentació i edició dels textos produïts.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Reconeixement i ús de lèxic, formes i estructures bàsiques pròpies de la llengua estrangera, prèviament utilitzades.

Associació de grafia, pronunciació i significat a partir de models escrits i expressions orals. Ús intuïtiu de la decodificació.

Ús d'habilitats i estratègies per aprendre nou lèxic, expressions i estructures (repetició, memorització, associació, utilització de suports multimèdia) de forma individual però també en grup.

Ús de recursos TIC amb suports multimèdia per al treball de vocabulari bàsic i d'ampliació i d'estructures lingüístiques de la llengua estrangera.

Ús de recursos que ajudin a l'aprenentatge de la llengua (memorització, recitació, associació de mots) i reflexió sobre el propi aprenentatge, especialment per captar els petits avenços que s'assoleixen.

Valoració i confiança en la pròpia capacitat per aprendre una llengua estrangera com a instrument per a la realització de tasques, com a eina d'aprenentatge i d'accés al coneixement i com a llengua de comunicació dins i fora de l'aula.

Dimensió plurilingüe i intercultural

Llengua catalana, castellana i primera llengua estrangera

Valoració de la llengua com a instrument de comunicació, d'aprenentatge i d'aproximació a d'altres cultures i obertura a la diversitat de llengües i cultures del món.

Valoració de la llengua i cultura catalanes, a partir del coneixement i valoració d'altres llengües i cultures presents a l'aula.

Valoració de conèixer altres llengües que la pròpia per poder comunicar-se amb més gent, buscar informació a Internet, llegir textos.

Valoració de la pròpia identitat lingüística i de la riquesa que representa poder parlar més d'una llengua.

Actitud positiva d'interès i de confiança davant de la diversitat de llengües i cultures.

Acceptació positiva de l'altre, del diferent, de la diversitat lingüística i cultural i actitud receptiva cap a persones que parlen altres llengües i tenen altres cultures diferents i interès per a comprendre-les.

Actitud crítica davant estereotips lingüístics i audiovisuals que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.

Consciència que hi ha famílies al si de les quals es parlen diverses llengües.

Consciència positiva i coneixement de la varietat lingüística (llengües diferents o varietat d'una mateixa llengua) existent en el context social i escolar, a partir de persones conegudes, anuncis, cançons. Identificació de semblances i diferències.

Coneixement d'algunes llengües d'Espanya i valoració positiva de la riquesa que suposa aquesta diversitat.

Coneixement del fet que al món hi ha llengües molt diverses i que cada llengua té diferents regles.

Coneixement que hi ha escriptures diferents i que un mateix alfabet pot servir per a l'escriptura de diferents llengües.

Interès i motivació per a conèixer el funcionament de distintes llengües i comparar-les per observar semblances i diferències.

Recerca, percepció i anàlisi de la realitat multilingüe i pluricultural de les famílies i l'entorn de l'alumnat (a partir de persones conegudes, anuncis, cançons, objectes, documents, rètols d'establiments) identificant semblances i diferències.

Identificació en produccions de diferents llengües romàniques (o d'altres llengües) de paraules que s'assemblen, arriscant-se a trobar el significat usant estratègies de comprensió (hipòtesis, inferències).

Coneixement d'algunes semblances i diferències en els costums quotidians i ús de les formes bàsiques de relació social als països on es parla la llengua estrangera i el nostre.

Identificació de paraules de llengües diferents que s'assemblen i de la relació amb el seu significat.

Percepció de les dificultats de comunicació amb persones que parlen altres llengües i plantejament de possibles solucions verbals i no verbals per resoldre les situacions.

Identificació dels comportaments i rituals (sobretot socials, com les salutacions i els comiats) que són característics de la llengua estrangera.

Ús de la llengua estrangera per expressar i manifestar sentiments i afeccions en situacions d'aula.

Valoració positiva de les diferents activitats culturals i lingüístiques del centre en què s'utilitza la llengua estrangera i participació activa en elles.

Valoració de les produccions tradicionals i actuals (rimes, cançons, contes, textos breus) de la llengua estrangera.

Actitud positiva d'interès i de confiança davant de l'aprenentatge de llengües estrangeres i per conèixer altres llengües i cultures.

Criteris d'avaluació

Llengua catalana i literatura

Participar activament en les converses de classe i utilitzar un llenguatge comprensible per a les funcions bàsiques.

Comprendre i extreure informació rellevant de produccions orals, presentades en qualsevol mitjà, distingint entre les idees principals i les secundàries.

Exposar temes de manera ordenada i comprensible de totes les tipologies a partir d'un guió i utilitzant els recursos adequats (to de veu, gesticulació) i suports audiovisuals sempre que sigui convenient.

Realitzar breus intervencions davant una càmera de vídeo.

Comprendre i extreure informació rellevant de textos presentats en qualsevol mitjà, distingint entre idees principals i secundàries.

Llegir de manera autònoma i comprensiva, mostrant interès per llegir tot tipus de textos.

Aplicar estratègies afavoridores del procés de comprensió abans, durant i després de la lectura (planificació, anticipació, idea principal, inferències, entre altres).

Conèixer el funcionament d'una biblioteca escolar i iniciar-se en l'ús de les virtuals.

Escriure textos de diferent tipologia a mà i amb ordinador aplicant-hi els coneixements ortogràfics i textuals treballats.

Revisar el text que s'ha escrit i millorar-ne la coherència i la cohesió, el lèxic i la puntuació.

Valorar els avenços en escriptura i consciència de les mancances.

Mostrar seguretat en l'ortografia de base i coneixement de les normes ortogràfiques que responen a lleis constants.

Tenir capacitat per observar el funcionament de la llengua: els canvis de significat quan s'hi fan transformacions, la formació de les paraules, la relació entre puntuació i sentit o el llenguatge literari.

Mostrar autonomia progressiva en l'aprenentatge: reflexió en el procés, organització i planificació del treball, acceptació de l'error, autocorrecció.

Participar en lectures conjuntes per aprofundir en el sentit del text, practicar algunes estratègies lectores i aprendre a interpretar el llenguatge literari.

Escriure poemes i textos narratius fent atenció a l'estructura i al llenguatge.

Produir textos audiovisuals senzills tenint en compte els elements bàsics del llenguatge audiovisual per expressar idees, emocions, records.

Conèixer i valorar la diversitat lingüística (entre llengües diferents o dintre d'una mateixa llengua) i cultural de l'entorn, amb actitud de respecte cap a les persones que parlen altres llengües i tenir interès per comprendre-les.

Comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències.

Tenir una actitud crítica cap a els estereotips lingüístics i audiovisuals que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Llengua castellana i literatura

Participar de forma adequada en situacions comunicatives diverses, respectant les normes d'interacció oral.

Comprendre i extreure informació rellevant de produccions orals adequades a l'edat, provinents de diferents mitjans (explicacions, lectures, missatges audiovisuals), diferenciant entre idees principals i secundàries.

Realitzar exposicions orals (coneixements, vivències, fets, idees), prèviament preparades, amb ordre i claredat, i utilitzant adequadament recursos no lingüístics (gesticulació, suports audiovisuals, recursos TIC) si escau.

Identificar informacions rellevants de textos escrits diversos, comprendre-les per mitjà d'explicacions, reescriptures, resposta a preguntes que impliquin raonament i relació del que diu el text i els coneixements dels alumnes.

Tenir interès i llegir amb rapidesa suficient per comprendre textos tradicionals i de la literatura infantil adequats a la seva edat.

Buscar informacions a Internet de forma guiada.

Escriure textos descriptius, expositius, narratius i poètics amb coherència, cohesió i correcció lingüística adequada a l'edat, utilitzant estratègies de planificació i revisió.

Escriure textos a l'ordinador amb una rapidesa adequada, utilitzant els programes de tractament de textos, edició gràfica i de presentacions.

Conèixer les paraules dels temes treballats a l'aula i les seves derivacions, o el seu ús amb diferents significats (polisèmia).

Mostrar correcció en l'ortografia bàsica i coneixement de les lleis constants en les seves produccions.

Reflexionar sobre el propi procés d'aprenentatge, detectant avenços i errades.

Comprendre les novel·les, contes i poemes llegits i poder parlar del seu argument o del seu significat.

Escriure contes clars i ben estructurats, i poemes.

Participar en representacions teatrals, aprendre el paper i declamar-lo bé.

Conèixer i valorar la diversitat lingüística (entre llengües diferents o dintre d'una mateixa llengua) i cultural de l'entorn, amb actitud de respecte cap a les persones que parlen altres llengües i tenir interès per comprendre-les.

Comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències.

Tenir una actitud crítica cap a els estereotips lingüístics que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Primera llengua estrangera

Captar el missatge global i específic de les produccions i interaccions orals més habituals que es produeixen a l'aula.

Captar el sentit global de missatges orals i escrits sobre temes familiars, coneguts i d'interès.

Emprar la llengua estrangera en situacions pròpies d'aula.

Produir textos orals seguint un model i atenent a la pronunciació, ritme, entonació per explicar fets i conceptes relacionats amb ell mateix el món que l'envolta o per transmetre informació d'altres àrees curriculars.

Extreure informació de textos escrits lligats a temes coneguts i amb una finalitat comunicativa concreta.

Escriure frases i textos curts significatius en situacions quotidianes i escolars a partir de models amb una finalitat determinada i amb un format establert, tant en suport paper com digital.

Usar algunes estratègies per aprendre a aprendre, com demanar aclariments, comunicar amb gestos, utilitzar diccionaris il·lustrats, i identificar alguns aspectes personals que ajudin a aprendre millor.

Mostrar un cert grau d'autonomia a l'hora de resoldre les situacions d'aprenentatge.

Conèixer i valorar la diversitat lingüística (entre llengües diferents o dintre d'una mateixa llengua) i cultural de l'entorn, amb actitud de respecte cap a les persones que parlen altres llengües i tenir interès per comprendre-les.

Valorar la llengua estrangera com a instrument de comunicació i participar amb interès en les activitats en què s'usa la llengua estrangera.

Comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències.

Tenir una actitud crítica cap als estereotips lingüístics que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

CICLE SUPERIOR

Llengua catalana i literatura

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Participació activa i col·laborativa, en interacció amb el grup o mestre en qualsevol situació comunicativa de l'aula i l'escola, tant les referides a gestió, organització, discussió dels problemes que sorgeixen en el dia a dia, explicació de vivències personals, com les derivades de situacions d'ensenyament aprenentatge, respectant les normes que regeixen la interacció oral (torns de paraula, to de veu, ritme).

Producció de textos orals i audiovisuals de producció pròpia (exposicions, descripcions de situacions o processos, d'emocions), amb preparació prèvia, i adaptant l'entonació, el to de veu o el gest a la situació comunicativa.

Exposició de temes de manera ordenada i comprensible, i participar activament en els diàlegs o debats, aportant i defensant idees pròpies i defensant o contradient, si cal, les dels altres amb arguments raonats, amb la possibilitat de fer-ho en presència d'una càmera.

Exposicions a partir d'un guió, esquema, imatge o bé utilitzant com a suport programaris de presentació.

Expressió del pensament de manera coherent i estructurada per satisfer necessitats personals, escolars i socials.

Interès per participar en les converses i per expressar-se amb claredat i bona pronúncia.

Adequació del llenguatge a la situació comunicativa en converses informals, presentació de treballs o relació amb persones més grans.

Ús de llenguatges no discriminatoris i que respectin les diferències de gènere.

Escollat i comprendre

Comprensió de tot tipus de missatges orals en diferents contextos i en qualsevol dels escenaris possibles: activitats d'aula, situacions d'aprenentatge en qualsevol àrea, i en la vida quotidiana.

Utilització de les TIC per a la comprensió de textos orals de diferents mitjans de comunicació audiovisual, per obtenir-ne informació i per aprendre.

Reelaboració i explicació de manera sintètica d'exposicions o explicacions que ha fet alguna persona o bé que s'han escoltat o s'han mirat a través d'algun mitjà audiovisual, amb especial atenció quan el procés de recerca s'ha fet amb l'ús de les TIC.

Comprensió de textos audiovisuals i identificació i valoració com a representacions de la realitat.

Aplicació d'anàlisis crítiques que permetin valorar adequadament l'interès de missatges escoltats i qüestionar-los, si cal.

Capacitat crítica per comprendre allò que s'ha escoltat i fer-se preguntes a partir dels continguts exposats.

Interès i respecte per les intervencions dels altres.

Llegir i comprendre

Comprensió de les informacions escrites en algun dels formats possibles que fan referència a qualsevol àmbit de l'escola i de la vida quotidiana (material de treball, instruccions, anotacions, fulls informatius, documentals, publicitat, cartes, articles del diari, reportatges, entrevistes entre altres).

Lectura silenciosa i comprensió guiada a diferents propòsits i intencions de temes treballats a classe.

Lectura i interpretació d'esquemes, gràfics i mapes conceptuals per saber extreure'n la idea principal i les relacions entre els elements.

Lectura de missatges en suport audiovisual, de manera que la informació que se n'extregui es faci a partir del text, imatges, gràfics i altres recursos que en formen part i sabent identificar les elements del llenguatge audiovisual i la seva funció expressiva.

Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora abans, durant i després de la lectura. A més de saber aplicar les de cursos anteriors, caldrà un èmfasi especial per esbrinar les intencions de l'autor del text, mostrar una actitud crítica envers el que es llegeix, comprensió de vocabulari en contextos, realització d'inferències; formulació, comprovació i reelaboració d'hipòtesis, captació de les idees principals.

Respondre preguntes a partir d'un text la resposta de les quals comporti reelaboració.

Autoregulació de la comprensió d'un text: saber quan t'equivoques i què has de rectificar.

Lectura en veu alta de manera que s'ajusti el to de veu, la velocitat i l'entonació a l'auditori.

Recerca d'informació en un llibre o enciclopèdia a partir de consultar els índexs i els glossaris, en cas que n'hi hagi.

Utilització d'Internet per buscar informació: coneixement dels cercadors més habituals, coneixement de les adreces de més ús, capacitat per captar informació a partir d'enllaços i d'organitzar-la per fer-ne un treball personal.

Ús d'eines informàtiques de comunicació: correu electrònic i entorns virtuals.

Coneixement del funcionament d'una biblioteca-mediàtica de manera que es pugui trobar allò que es busca tan autònomament com sigui possible.

Interès pels textos escrits com a font d'informació i aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències.

Valoració crítica de la capacitat lectora d'un mateix.

Escriure

Esriptura de textos produïts en diferents situacions i que responguin a diferents intencions que, sempre que calgui, han de tenir el suport

d'imatges o esquemes: narracions, explicacions, descripcions, diàlegs, notícies, receptes, còmics, entre d'altres.

Coneixement i aplicació de l'estructura que determina la tipologia dels textos (per exemple, en una descripció, hi ha una presentació i un desenvolupament; en una notícia s'ha de respondre a unes preguntes, en una narració, hi ha de passar alguna cosa).

Consolidació de les estratègies adquirides en cursos anteriors en el procés de producció de textos: pensar (intencions, destinatari, contingut possible), escriure (tenir present la intenció, llegir la part escrita per saber com continuar, afegir-hi o treure idees), revisar (comprovar si respon a la intenció primera, fer-ne una lectura en veu alta per comprovar-ne la coherència i la cohesió, i modificar el text a partir de treure, afegir-hi o inserir-hi fragments).

Expressió d'idees de forma sintètica a través d'un esquema o imatge.

Utilització de manera autònoma de diferents recursos per autocorregir un text o corregir els dels altres.

Coneixement dels recursos bàsics del maquinari i del programari de tractament de textos, d'edició gràfica i de presentacions i de dibuix que permeti elaborar-hi textos, fer-hi esquemes o mapes conceptuals i inserir-hi imatges i audios.

Utilització de programari per enviar i rebre correus electrònics, per escriure i publicar a Internet per tal de comunicar-se.

Coneixement d'altres mitjans que permeten produir textos amb un component visual o auditiu, com el vídeo o la ràdio.

Valoració dels avenços de cadascú en escriptura i consciència de les mancances. Confiança en un mateix per poder millorar.

Interès per la bona presentació dels textos escrits i per aplicar-hi els coneixements apresos.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Consciència que la llengua no funciona de la mateixa manera en un conte, en un text de ciències, en un de matemàtiques o en un poema. Cada àrea té un lèxic específic i una manera d'organitzar els enunciacions i l'estructura del text.

Observació de l'organització interna dels textos per explicar, per descriure, per dir com es fan les coses, per recordar, per opinar, per informar, per expressar sentiments, per divertir-se o per jugar. Pràctica amb les diferents tipologies a totes les àrees.

Observació i ús de diferents connectors per enllaçar oracions (i, però, perquè, sinó encara que, no obstant...). Transformacions d'oracions en un text per ajustar el significat a les intencions del que escriu.

Observació i pràctica amb els signes de puntuació que organitzen el text en paràgrafs (punt i a part), que marquen el final d'oració (punt i seguit, admiració, interrogant, punts suspensius), o que organitzen els elements de la frase (coma, dos punts, cometes, guió, parèntesis).

Reconeixement en un enunciat del grup nominal i del grup verbal: nom i complements, verb i complements. Deducció del funcionament de la concordança. Aplicació de la complementació a

la descripció de persones, objectes, situacions, estats d'ànim, o paisatges.

Reconeixement dels trets bàsics que distingeixen un verb com a categoria gramatical: temps i persona, aspectes perfectius i imperfectius.

Reconeixement de la funció dels determinants del nom: articles i quantitatius, demostratius i possessius.

Reconeixement dels pronoms i de la funció de cohesió en els enunciats i en els textos. Els pronoms i els seus referents. Deducció de les lleis fonamentals de funcionament dels pronoms.

Observació i comprensió del funcionament semàntic de la llengua: comparació, derivació, composició, sentit figurat, metàfores, sinònims, polisèmia, família de paraules, entre altres.

Consulta de diccionaris de diferents orientacions (general, enciclopèdics, de sinònims), en format paper o virtuals.

Capacitat per revisar els textos d'un mateix o d'altres companys, a partir d'algun tipus de suport, tot el que fa referència a l'estructura i organització del text, puntuació, lèxic, així com els elements paratextuals que han de fer-lo més entenedor.

Conèximent i ús de les lleis ortogràfiques constants (com ga, gue, gui, go, gu) i introducció a les lleis d'excepció (com alternances c/g, t/d a final de mot) i a les excepcions (com fred o cub).

Accentuació gràfica: reconeixement de les síl·labes d'un mot, accent greu i agut, reconeixement i accentuació de les paraules agudes, planes i esdrúixoles.

Aplicació d'instruments personals per revisar l'ortografia dels textos: regles conegudes, deducció per comparació, associació de paraules, llibretes personals, consultes, diccionaris, corrector incorporat en un tractament de textos, bases d'orientació, entre moltes altres. Capacitat per reflexionar sobre els errors de cadascú i buscar recursos per corregir-los.

Reconeixement del valor social de l'ortografia per comunicar-nos amb els altres.

Dimensió literària

Adquisició de l'hàbit de lectura a partir de l'ús de molts estímuls: audició, lectura i memorització de tot tipus de textos, debats a partir d'un tema o autor; biblioteca d'aula i d'escola, revistes escolars, i de les activitats literàries que s'organitzen des de l'escola i de l'entorn proper.

Audició i visionat de productes audiovisuals adequats a l'edat per fomentar i potenciar el gust estètic.

Lectura conjunta guiada per aprofundir en el sentit del text, comparar autors, situar-los en l'època, aprendre a fer lectura crítica, així com per practicar algunes estratègies lectores, i aprendre a interpretar el llenguatge literari: comparació, derivació, composició, sentit figurat, interpretació de locucions, frases fetes o refranys; i descobrir el ritme i la rima, si es tracta de poesia o cançó.

Reconeixement d'aquests recursos retòrics en els missatges audiovisuals i les diferents funcions que juguen en el text literari i en altres textos.

Escriure textos de tot tipus: contes, poemes, còmics, diaris personals, notícies i dramatitzacions senzilles, per tal d'expressar sentiments, emocions, estats d'ànim o records.

Producció de textos audiovisuals senzills (utilitzant a la imatge fixa o en moviment i el so) per descriure, narrar i informar, i per expressar emocions i opinions.

Creació de jocs lingüístics amb paraules, sons o rimes (embarbussaments, cal·ligrames, rodolins entre altres).

Adequació del to, l'entonació i la modulació de la veu en lectures públiques, de manera que atregui l'atenció de l'oient i siguin entenedores.

Dramatització de contes, poemes i altres textos literaris adequats a l'edat i als interessos del grup.

Reconeixement de les dades bàsiques d'un llibre: autor, adaptador, traductor, il·lustrador, editorial, col·lecció, localitat i any d'edició, fet una fitxa tècnica en què constin aquestes dades.

Reconeixement de les dades bàsiques d'una producció audiovisual, pel·lícula, anunci o notícia.

Comprensió dels llibres de lectura i relats de ficció audiovisual: caracterització dels protagonistes, comprensió de la trama, situació en el temps, comentari d'alguns trets del llenguatge i interpretació del sentit de les il·lustracions (colors, tècnica, estil) en referència al text.

Conèximent del funcionament de les biblioteques per saber on es poden trobar llibres per a la seva edat i de temes del seu interès.

Conèximent del funcionament d'una biblioteca virtual per trobar-hi novetats, recensions de llibres, opinions de lectors, recomanacions d'obres, de temes o d'autors.

Esriptura de textos narratius i de caràcter poètic (endevinalles, refranys, rodolins), basant-se en models observats i analitzats o en idees personals.

Participació en les converses, debats o presentacions de llibres al grup classe.

Expressió d'impressions personals després de les lectures i adopció d'una posició crítica.

Conèximent i valoració del text literari com a vehicle de comunicació i d'interacció, com a fet cultural i com a possibilitat de gaudiment personal.

Continguts comuns amb altres àrees

Interacció, comprensió i expressió de missatges orals, escrits i audiovisuals vinculats a continguts d'altres àrees.

Llengua castellana i literatura

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Participació activa en interaccions en petit o en gran grup aportant idees, reflexionant sobre el que diuen els altres, arribant a organitzar les idees sobre el tema del qual es parla i poder-les explicar.

Respecte per les formes que regeixen la interacció oral.

Producció de textos orals preparats prèviament de manera ordenada i clara (descripció de situacions, processos, exposicions).

Utilització de recursos adequats a l'audiència, to de veu, gesticulació, suports visuals, durant les exposicions.

Participació en debats, aportant i defensant idees pròpies de forma clara i ordenada i es-

coltant les idees dels altres per modificar les pròpies, si cal.

Capacitat de reelaborar, contextualitzar i explicar diferents textos procedents de mitjans de comunicació audiovisual: notícies, reportatges, anuncis...

Producció de textos orals relacionats amb fets viscuts, de successos l'entorn escolar i social i dels que els arriben a través dels mitjans de comunicació, valorant i respectant les normes de la interacció oral.

Adequació del llenguatge a les diferents situacions comunicatives.

Interès per expressar-se oralment amb pronunciació i entonació adequades.

Ús d'un llenguatge no discriminatori i de respecte envers las diferències.

Escoltar i comprendre

Comprensió i extracció d'informacions a partir de missatges i exposicions orals que es produeixen a l'aula.

Comprensió de textos orals de mitjans de comunicació audiovisual (ràdio i televisió, informàtics i Internet), principalment notícies, entrevistes, debats i reportatges, per obtenir informació i per aprendre.

Anàlisi guiada de les informacions.

Reelaboració i explicació resumida d'exposicions fetes per altres persones o que s'han sentit en els mitjans de comunicació.

Interès, respecte i audició reflexiva davant les intervencions dels altres.

Llegir i comprendre

Lectura silenciosa i comprensió guiada a diferents propòsits i amb diferents intencions de temes treballats a classe.

Resposta a preguntes que demanin raonament, organització i reelaboració del que s'ha llegit a través d'esquemes i resums fets de forma guiada.

Comprensió i interpretació d'esquemes, gràfics, mapes conceptuals.

Comprensió de textos vinculats als mitjans de comunicació: diari, web, tríptics informatius, publicitaris i anàlisi guiada del que s'ha llegit, per localitzar informacions rellevants.

Utilització d'estratègies afavoridores del procés de comprensió lectora, seguint les que es treballen en català.

Recerca d'informació en un llibre o enciclopèdia.

Utilització d'Internet per mitjà dels cercadors per buscar informació.

Utilització de la biblioteca d'escola (mediateca), posant en pràctica els coneixements adquirits en català.

Comprensió i localització d'informacions rellevants en textos de mitjans de comunicació social.

Integració de coneixements i informacions procedents de diferents suports.

Interès pels textos escrits com a font d'informació i aprenentatge i com a mitjà de comunicació d'experiències.

Valoració crítica de la capacitat lectora d'un mateix.

Actitud crítica davant de l'ús manipulatiu i discriminatori de determinades informacions en textos periodístics i publicitaris.

Escriure

Composició de textos produïts en diferents situacions i que responguin a diferents intencions: narracions, exposicions, descripcions, notícies, instruccions, cartes, resums, entre altres.

Reconeixement i aplicació de l'estructura prototípica d'una determinada tipologia textual, per exemple en una exposició, presentació, cos ordenat de l'explicació i conclusió.

Consolidació de les estratègies d'escriptura adquirides en altres cursos i treballades en català: pensar (intenció, destinatari, contingut, forma), escriure (llegint, rellegant, canviant), revisar si el que hem escrit respon a la idea del que volíem escriure, comprovar si és coherent i està ben cohesionat i reformular el que calgui.

Expressió d'idees de forma sintètica.

Ús dels coneixements del programari de tractament de textos i d'edició gràfica i de presentacions.

Utilització de programaris per enviar correus electrònics.

Valoració dels avenços de cadascú en escriptura i consciència de les mancances. Confiança en un mateix per poder millorar.

Interès per la bona presentació dels textos escrits i per aplicar-hi els coneixements apresos.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Observació i explicació de l'organització dels textos llegits i escrits a l'aula: descripcions, exposicions, instruccions, diàlegs, notícies, narracions, cartes, entre d'altres.

Observació i ús de diferents connectors per precisar el significat dels textos, entre altres, causa-conseqüència, finalitat, condició.

Aplicació dels signes de puntuació apresos a llengua catalana.

Ús de les formes verbals adequades a cada tipus de text, i reflexió de l'ús: els diferents passats en el text narratiu, l'imperatiu en les instruccions.

Aplicació dels coneixements gramaticals i textuals apresos a llengua catalana.

Coneixement i ús de les normes ortogràfiques, apreciament el seu valor social i cenyint-se a elles en els escrits.

Ús de recursos i estratègies: associació de paraules (composició, derivació i contrast), observació de models, diccionaris i correctors per garantir la correcta escriptura i comprensió de les paraules i per enriquir el lèxic.

Confiança en la pròpia capacitat per aprendre llengua i en situacions d'aprenentatge compartit.

Anàlisi i comparació d'estructures sintàctiques.

Reflexió sobre el propi aprenentatge, organització del treball, acceptació de l'error com a part del procés d'aprenentatge, autocorrecció i autoavaluació.

Dimensió literària

Lectura autònoma de textos narratius de tradició oral i de literatura infantil. Converses i tertúlies sobre els llibres llegits, i capacitat per recomanar llibres.

Lectura conjunta guiada per aprofundir en el sentit del text, per relacionar el tema del llibre amb els de la vida i cultura i època, per interpre-

tar el llenguatge literari i per practicar estratègies de comprensió de lectura.

Coneixement dels autors dels llibres llegits, trobades amb ells per parlar dels llibres.

Comprensió, memorització i recitació de poemes, amb el ritme, la pronunciació i l'entonació adequades.

Lectura de poemes per analitzar el seu significat, les impressions que causen i el seu llenguatge poètic: metàfores, personificacions, adjectivacions, personalitzacions.

Creació i escriptura de poemes a partir de models i de situacions creades a classe, per comunicar sentiments i emocions, estat d'ànim.

Lectura i interpretació i dramatització d'obres teatrals.

Espectacles amb diferents propòsits, basant-se en diferents temes o idees, tenir en compte com es crea la situació, el temps, els personatges, la creació del problema i la forma de desenvolupar-lo i solucionar-lo; utilitzar el procés de pensar, organitzar, escriure i revisar.

Primera llengua estrangera**Dimensió comunicativa**

Parlar i conversar

Interacció oral a l'aula en situacions reals o simulacions amb progressiva autonomia i eficàcia.

Producció d'instruccions de treball i d'actuació a l'aula.

Formulació de preguntes i respostes a missatges quotidians d'intercanvi social i relacionats amb el contingut temàtic que es treballa, prestant atenció a l'entonació i la pronunciació adequades.

Participació activa en les interaccions orals a l'aula emprant la pronunciació, l'entonació, el ritme i les estructures orals treballades i respectant les normes bàsiques de comunicació (torn de paraula, to de veu).

Reproducció i producció de textos orals com cançons, poemes, rimes, narracions, textos breus relacionats amb continguts curriculars d'altres àrees o amb la pròpia àrea, emprant el llenguatge verbal i no verbal.

Ús de les estructures pròpies de la llengua estrangera en les produccions orals.

Exposició oral individual o en grup de temes treballats i utilitzant tots els suports visuals i informàtics disponibles.

Interacció en converses breus ja treballades en situacions de similitud a la realitat o relacionades amb la realitat escolar.

Valoració de les produccions orals com a expressió del propi aprenentatge.

Disposició per superar les dificultats que poden sorgir en una interacció tot i utilitzant estratègies que facilitin la comunicació (repetició, utilització d'exemples, gest, imatges).

Escoltar i comprendre

Comprensió d'instruccions de treball i d'actuació a l'aula.

Comprensió de missatges quotidians d'intercanvi social –saludar, acomiadar-se, felicitar, disculpar-se, demanar permís, donar les gràcies, comentar festes i sortides, adonar-se de les novetats a l'aula–; i de missatges relacionats amb el contingut temàtic –procedència geogràfica, professions, adreces, suggeriments.

Identificació del lèxic i expressions bàsiques d'un tema específic.

Comprensió global i específica de textos de tipologia i contingut divers i en diferents suports i formats, i extracció d'informació per a la realització d'una tasca concreta o com a reforç/ampliació dels coneixements.

Audició i comprensió de textos orals i audiovisuals (diàlegs, narracions, descripcions, instruccions de jocs, receptes) adequat al nivell i a l'edat que facilitin la interacció entre l'alumnat.

Distinció per l'entonació entre una pregunta, una exclamació i una instrucció o una frase.

Interès i esforç per comprendre les produccions orals a l'aula.

Llegir i comprendre

Lectura de textos de tipologia diversa, en suport paper i digital, per copsar el sentit general i extreure'n informació per a la realització d'una tasca concreta o com a reforç/ampliació dels coneixements ja treballats.

Comprensió d'informacions relacionades amb continguts de diferents àrees curriculars i presentades en diferents suports.

Utilització de tècniques de lectura apreses de les altres llengües del centre que ajudin a la comprensió del text i que permetin la deducció del significat dels mots i expressions (predicció, suposició).

Utilització de diccionaris en format paper i digital per a comprendre el significat del lèxic nou.

Gaudiment de la lectura de textos reals i adaptats adequats a l'edat.

Ús dels recursos de la biblioteca d'aula i escola com a font de informació i plaer.

Ús de les TIC per a la recerca guiada de la informació en la realització de tasques específiques.

Escriure

Producció de paraules, expressions i textos relacionats amb situacions de la vida quotidiana.

Producció de textos (descripcions, diàlegs, narracions, poemes) d'extensió controlada seguint models treballats a l'aula amb una finalitat comunicativa, utilitzant, quan calgui, els recursos que ofereixen les TIC o d'altres llenguatges.

Ús dels recursos TIC per establir contactes amb d'altres persones i comunicar-se en la llengua estrangera i per a la presentació, edició i publicació de textos.

Reconeixement de les estratègies bàsiques (transferides de les llengües escolars) que són necessàries per a la producció de textos escrits segons la tipologia treballada.

Ús de les estructures pròpies de la llengua estrangera en les produccions escrites.

Interès per la presentació acurada dels textos escrits.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Reconeixement i ús de les similituds i irregularitats bàsiques i formes gramaticals pròpies de la llengua estrangera des d'una visió comunicativa i d'ús.

Reconeixement i ús de les estructures bàsiques pròpies de la llengua estrangera, prèviament utilitzades.

Reflexió i aprofitament de les tècniques i recursos de producció escrita d'altres llengües per a la producció de textos escrits propis.

Recerca de diferents fonts i models per ajudar-se a la composició de textos propis.

Selecció de models molt estructurats que permetin accedir a la producció pròpia de textos.

Utilització de recursos que ajudin a l'aprenentatge de la llengua com la memorització, la recitació, l'associació de mots, el reconeixement d'estructures bàsiques.

Progressiva autonomia en l'aprenentatge: reflexió sobre el procés, organització i planificació del treball, acceptació de l'error, auto-correcció i autoavaluació de tot el propi procés d'aprenentatge.

Reconeixement i ús de la llengua estrangera com a eina d'aprenentatge, d'accés i organització d'informació i transmissió de coneixements.

Confiança en la pròpia capacitat per aprendre una llengua estrangera i valoració del treball cooperatiu.

Segona llengua estrangera

Dimensió comunicativa

Parlar i conversar

Reproducció del lèxic bàsic i dels missatges relacionats amb les situacions comunicatives habituals de l'aula.

Participació activa en activitats de dramatitzacions, explicació de contes dialogats i representacions conjuntes com recitacions de poemes o cançons, sempre mostrant respecte per les produccions dels altres.

Interès per les produccions orals, valorant l'esforç que suposa utilitzar una nova llengua.

Escoltar i comprendre

Comprensió d'instruccions simples de treball i d'actuació a l'aula.

Comprensió de missatges quotidians d'intercanvi social i d'ús habitual a l'aula.

Reconeixement i identificació de mots i textos breus acompanyats de suport visual i/o audiovisual.

Comprensió global d'un text d'estructura repetitiva, amb un contingut fàcil d'entendre i de predir amb ajut d'elements gestuals i icònics.

Comprensió específica del lèxic bàsic per entendre el contingut de narracions, descripcions i situacions amb ajut d'elements gestuals i icònics.

Interès i respecte per les intervencions orals dels altres.

Llegir i comprendre

Reconeixement i identificació de mots i textos breus acompanyats de suport visual o audiovisual.

Comprensió de mots i frases senzilles conegudes i treballades àmpliament en els contextos orals de l'aula

Ús d'estratègies de lectura: ús del context visual i verbal i dels coneixements previs sobre el tema o la situació.

Interès per conèixer llibres escrits en aquesta llengua estrangera.

Escriure

Esriptura de mots i missatges breus a partir de produccions orals relacionades amb les vi-

uències, les experiències i les activitats a l'aula amb una finalitat comunicativa, utilitzant, quan calgui, els recursos que ofereixen les TIC.

Producció de missatges breus seguint un model treballat i fàcilment identificable en la llengua d'aprenentatge.

Interès per la presentació acurada dels textos escrits.

Coneixements del funcionament de la llengua i el seu aprenentatge

Reconeixement i ús de lèxic, formes i estructures bàsiques pròpies de la llengua estrangera, prèviament utilitzades.

Ús de recursos que ajudin a l'aprenentatge de la llengua (memorització, recitació, associació de mots) i reflexió sobre el propi aprenentatge, especialment per captar els petits avenços que s'assoleixen.

Ús de recursos TIC i suports multimèdia per al treball de vocabulari bàsic i estructures lingüístiques de la llengua estrangera.

Valoració de la llengua estrangera com a instrument per a la realització de tasques i com a llengua de comunicació dins l'aula.

Dimensió plurilingüe i intercultural

Llengua catalana, castellana i primera llengua estrangera

Valoració del coneixement de llengües per a la comunicació i per a millorar la comprensió dels altres i del món i per a valorar la pròpia llengua i cultura.

Valoració de la llengua i cultura catalanes, a partir del coneixement i valoració d'altres llengües i cultures.

Valoració positiva de la varietat lingüística existent en el context social i escolar i de la diversitat lingüística d'Espanya.

Curiositat i interès per a la millora dels coneixements en les llengües estrangeres per a poder comunicar-se amb companys i companyes d'altres països i per a l'intercanvi d'informació dins de l'espai escolar.

Valoració de la pròpia identitat lingüística i cultural i assumptió d'una realitat multilingüe.

Consciència de pertànyer a una comunitat lingüística, social i cultural.

Valoració, actitud receptiva i de respecte cap a les persones que parlen altres llengües o variants del català i el castellà, i tenen una cultura diferent a la pròpia.

Consciència de les actituds personals davant les diferències de llengües i cultures.

Assumpció d'altres punts de vista deguts a una diferent llengua o cultura.

Actitud crítica davant missatges discriminadoris i estereotips que reflecteixen prejudicis racistes, classistes o sexistes.

Disponibilitat a qüestionar les actituds negatives respecte a les llengües i cultures i a superar els prejudicis.

Ús de llenguatges no discriminadoris i respectuosos amb les diferències.

Coneixement de la varietat lingüística existent en el context social i escolar.

Coneixement que el català es parla a altres llocs fora de Catalunya.

Coneixement de la diversitat lingüística d'Espanya, llengües diferents i varietats del

castellà, incloses les d'altres països on es parla el castellà.

Coneixement de la varietat de llengües que es parlen al món, a partir de recerques guiades a Internet, visionats audiovisuals o d'observació de llibres escrits en diferents alfabetes, prospectes i informacions sobre aparells.

Coneixement del fet que hi ha llengües que es parlen a molts països i del fet que hi ha països on es parlen moltes llengües.

Motivació per a comparar i estudiar el funcionament de les distintes llengües.

Comparació i identificació de les semblances i diferències del sistema fonètic i la prosòdia de diferents llengües a partir de produccions tradicionals o actuals motivadores.

Identificació de les semblances i diferències en la manera de veure el món i expressar la seva visió (el dies de la setmana, per exemple).

Identificació de les semblances i diferències entre el català i castellà com a llengües romàniques en camps lèxics concrets i en contes, dites o cançons en diferents versions.

Identificació de paraules que s'assemblen en altres llengües, arriscar-se a trobar el significat i identificar les estratègies que fan servir.

Coneixement d'algunes semblances i diferències en els costums quotidians i ús de les formes bàsiques de relació social als països on es parla la llengua estrangera i la nostra.

Identificar paraules que viatgen d'una llengua a una altra i dels manlleus que hi ha a la llengües catalana i castellana, en camps lèxics concrets (la cuina, els esports, entre altres).

Reconèixer els mots de les llengües estrangeres treballades a l'escola que hi ha al català i al castellà i en altres llengües.

Ús d'estratègies lingüístiques apreses en altres llengües per comprendre produccions orals i escrites en les llengües estrangeres treballades a l'escola.

Percepció de les dificultats de comunicació i saber arribar a acords amb persones que parlen altres llengües.

Estratègies comunicatives per adaptar-se a l'interlocutor en contextos multilingües i reformular els missatges, o amb l'ús d'elements no verbals per aconseguir que les altres persones ens entenguin.

Reconeixement i aprenentatge de formes bàsiques de relació social en una nova llengua estrangera.

Identificació i coneixement de semblances i diferències dels costums i formes de relació social més habituals de les societats que parlen les llengües estrangeres treballades a l'escola o d'altres llengües i cultures.

Ús de la llengua estrangera per expressar i manifestar sentiments i afeccions.

Valoració positiva de les diferents activitats culturals i lingüístiques del centre en què s'utilitza la llengua estrangera i participació activa en elles.

Reconeixement i valoració de les produccions tradicionals (rimes, cançons, contes, llegendes, textos orals i escrits) i actuals (dibuixos animats, pel·lícules i d'altres recursos multimèdia).

Consciència de la diversitat de situacions en què té sentit usar la llengua estrangera.

Actitud positiva d'interès i de confiança davant de l'aprenentatge de llengües estrangeres i per conèixer altres llengües i cultures.

criteris d'avaluació

Llengua catalana i literatura

Valorar la participació activa en les converses de classe i l'ús d'un llenguatge comprensible per a les funcions bàsiques, com relacionar-se, aprendre, expressar experiències viscudes, imaginar. Així mateix, ha de saber escoltar els altres i respectar els torns de paraula.

Comprendre produccions orals (conferències, exposicions, explicacions), provinents de diferents mitjans. Tenir capacitat per fer-ne una síntesi també oral a partir de les idees principals que s'hi han exposat.

Exposar temes de producció pròpia oralment (exposicions, processos, comentaris d'actualitat, entre altres) amb preparació prèvia, i adaptant l'entonació, el to de veu o el gest a la situació comunicativa. Utilització de material gràfic.

Aplicar tot tipus d'estratègies per comprendre el sentit global i informació específica de textos escrits de tipologia diversa i en diferents formats. Saber elaborar síntesis en forma d'esquema o mapa conceptual.

Comprendre autònomament textos escrits (contes, poemes, articles, fullets informatius, entre d'altres) i audiovisuals (pel·lícules, anuncis, informatius). Saber respondre i formular preguntes referides als textos que s'han llegit o mirat.

Conèixer el funcionament d'una biblioteca –també de les virtuals–, per localitzar llibres de coneixements i lectures literàries.

Saber sintetitzar informació provinent de webs utilitzant el format hipertext.

Escriure textos funcionals, narratius, literaris i audiovisuals coherents –a mà i fent ús de TIC– ben construïts, amb riquesa de llenguatge, partint del procés de pensar escriure o elaborar i revisar.

Conèixer i aplicar l'estructura que determina la tipologia dels textos.

Expressar idees a través d'esquemes.

Utilitzar programari per comunicar-se amb l'exterior: correu electrònic i entorns virtuals de comunicació.

Saber escriure textos de totes les tipologies amb un lèxic i estructura que s'adigui al tipus de text, a les intencions i al registre. Tenir capacitat per revisar i millorar els textos d'un mateix o dels altres.

Conèixer la terminologia gramatical bàsica i la funció de cada element en un enunciat.

Mostrar seguretat en l'ortografia de base, bon coneixement de les normes ortogràfiques que responen a lleis constants i haver après algunes normes d'excepció i algunes excepcions; haver memoritzat les paraules d'ús freqüent.

Aplicar l'accentuació gràfica en la majoria de casos en els textos de producció.

Coneixement dels mecanismes de la llengua per crear significat, com derivació, composició, sentit figurat i tots els treballats durant el curs. Aplicació en els textos de producció pròpia.

Mostrar progressiva autonomia en l'aprenentatge: reflexió sobre el procés, organització i planificació del treball, acceptació dels errors, autocorrecció i autoavaluació de tot el procés.

Mostrar comprensió dels llibres de literatura que llegeixen: saber explicar com són els protagonistes, la trama, els escenaris. Valorar

el llenguatge i la il·lustració. Saber-ne fer una valoració global.

Escriure textos de tot tipus: contes, poemes, còmics, diaris personals, notícies.

Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, d'Espanya i del món, amb actitud de respecte cap a les persones que parlen altres llengües i interès a comprendre-les.

Saber comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències i canviar el punt de vista personal per poder comprendre altres maneres de veure el món.

Tenir interès per solucionar els problemes de comprensió i comunicació que es produeixen en contextos multilingües sabent adaptar els missatges.

Usar un llenguatge no discriminatori i respectuós amb els altres i ser crític amb els prejudicis racistes, sexistes i classistes.

Llengua castellana i literatura

Participar de forma adequada en les situacions comunicatives, respectant les normes d'interacció oral.

Realitzar exposicions orals amb ordre, coherència i claredat (coneixements, vivències, fets, idees, opinions), utilitzant adequadament recursos no lingüístics (gesticulació, suports visuals).

Comprendre i extreure la informació rellevant de textos produccions adequades a l'edat, provinents de diferents mitjans (explicacions, lectures, audiovisuals), diferenciant idees principals i secundàries, identificant idees, opinions i valors no explícits.

Comprendre autònomament textos escrits (contes, poemes, articles, fullets informatius, entre d'altres) i audiovisuals (pel·lícules, anuncis, informatius). Saber respondre i formular preguntes referides als textos que s'han llegit o mirat.

Exposar textos orals preparats prèviament de manera ordenada i clara (descripció de situacions, de processos, exposicions). Utilització de recursos adequats a l'audiència: to de veu, gesticulació, suports visuals.

Extreure i contrastar informacions de textos escrits diversos i mostrar la comprensió per mitjà de la lectura en veu alta.

Aplicar a les lectures estratègies treballades a llengua catalana.

Escriure textos funcionals i textos narratius i poètics. I elaborar textos audiovisuals amb coherència i cohesió i correcció lingüística, utilitzant procediments adequats (selecció, ordenació, revisió).

Reflexionar sobre el propi procés d'aprenentatge, detectant errors i avenços.

Observació i aplicació de l'organització dels textos llegits i escrits a l'aula: descripcions, exposicions, instruccions, diàlegs, notícies, entre altres.

Observació dels connectors per precisar el significat dels textos.

Aplicar la puntuació apresada a llengua catalana.

Aplicar la terminologia gramatical apresada a llengua catalana.

Coneixement de les normes ortogràfiques, apreciament el seu valor social.

Reflexionar sobre el propi procés d'aprenentatge, detectant errors i avenços.

Gaudir amb la lectura de textos tradicionals i de la literatura infantil adequats al cicle.

Escriure textos funcionals i textos narratius i poètics amb coherència, cohesió i correcció lingüística, utilitzant procediments adequats (selecció, ordenació i revisió).

Conèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural de Catalunya, d'Espanya i del món, amb actitud de respecte cap a les persones que parlen altres llengües i interès a comprendre-les.

Saber comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències i canviar el punt de vista personal per poder comprendre altres maneres de veure el món.

Tenir interès per solucionar els problemes de comprensió i comunicació que es produeixen en contextos multilingües sabent adaptar els missatges.

Usar un llenguatge no discriminatori i respectuós amb els altres i ser crític amb els prejudicis racistes, sexistes i classistes.

Primera llengua estrangera

Captar el missatge global i específic de produccions i interaccions orals variades procedents de diferents contextos relacionats amb els alumnes i el seu entorn més proper.

Expressar-se amb certa fluïdesa davant les produccions i interaccions orals més habituals en l'àmbit escolar i personal.

Participar amb naturalitat en les interaccions orals (fer preguntes, demanar aclariments o disculpes, donar les gràcies) i mostrar interès en les produccions orals pròpies i respecte per les produccions orals dels altres.

Emprar la llengua estrangera amb correcció tenint en compte l'entonació, el ritme i les estructures pròpies per transmetre informacions diverses d'acord amb una finalitat comunicativa i emprant els recursos disponibles.

Fer petites exposicions orals individuals o en grup de temes relacionats amb les diferents àrees del coneixement.

Comprendre el sentit global i informació específica de textos escrits de tipologia diversa i en diferents suports i formats.

Elaborar textos escrits senzills tant en suport paper com digital segons un model i tenint en compte el destinatari, el tipus de text i la finalitat comunicativa.

Mostrar cura i interès per les produccions escrites així com dels elements que en són propis (correcció, planificació, contextualització, revisió).

Valorar i reconèixer les diferents estratègies que ajuden a prendre consciència del propi aprenentatge i mostrar un cert grau d'autonomia a l'hora de resoldre situacions d'aprenentatge.

Actitud de respecte cap a les persones que parlen altres llengües i interès per comprendre-les.

Valorar la llengua estrangera com a instrument de comunicació amb altres persones i cultures, interessant-se per les produccions tradicionals i actuals en llengua estrangera.

Saber comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències

i canviar el punt de vista personal per poder comprendre altres maneres de veure el món.

Tenir interès per solucionar els problemes de comprensió i comunicació que es produeixen en contextos multilingües, sabent adaptar els missatges.

Usar un llenguatge no discriminatori i respectuós amb els altres i ser crític amb els prejudicis racistes, sexistes i classistes.

Segona llengua estrangera

Captar el missatge global de les produccions orals més treballades a l'aula, amb suport visual i no visual.

Captar informació rellevant d'un missatge oral.

Entendre i participar activament de les interaccions orals a l'aula.

Reconèixer mots i expressions orals en la seva forma escrita i usar-los oralment.

Reproduir textos orals seguint un model i relacionats amb l'alumnat o el món que l'envolta.

Reproduir textos orals tenint en compte l'entonació i el ritme, segons el model ofert.

Escriure paraules, expressions conegudes i frases a partir de models i amb una finalitat específica.

Saber comparar produccions de diferents llengües per trobar-hi semblances i diferències i canviar el punt de vista personal per poder comprendre altres maneres de veure el món.

Tenir interès per solucionar els problemes de comprensió i comunicació que es produeixen en contextos multilingües, sabent adaptar els missatges.

Mostrar interès i valorar la utilització d'una llengua estrangera nova per a la comunicació dins l'aula i per participar activament en les diferents situacions d'aprenentatge.

Usar un llenguatge no discriminatori i respectuós amb els altres i ser crític amb els prejudicis racistes, sexistes i classistes.

Coneixement del medi natural, social i cultural

L'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural a l'educació primària té com a finalitat proporcionar a l'alumnat els coneixements i les eines per ubicar-se en l'entorn on viu, per aprendre a habitar-lo, a respectar-lo i a millorar-lo.

El concepte de medi que dona nom a l'àrea fa referència tant al conjunt de situacions, fenòmens, objectes, elements o problemes que integren l'espai natural i humanitzat—l'escenari on conviuen les persones i on interactuen amb la naturalesa—com a una manera d'aproximar-se a l'estudi de la realitat natural i social. El coneixement del medi centra la seva intervenció didàctica a facilitar a l'alumnat el pas de la cultura viscuda a la seva reconstrucció intel·lectual.

L'àrea pretén capacitar l'alumnat per entendre, opinar i prendre decisions sobre els aspectes de l'entorn amb els que interacciona. L'aprenentatge ha d'ésser contextualitzat i encaminat a interpretar les experiències, tant directes com indirectes, properes en el temps i en l'espai, i significatives a fi de poder establir relacions cognitives i afectives. El coneixement del medi ha de permetre a l'alumnat d'incidir en la millora del seu entorn i fer-ne un ús sostenible.

Els diferents aspectes i dimensions que constitueixen l'entorn s'interrelacionen i interactuen. Convé tenir present que els fenòmens naturals i socials, objecte d'estudi de l'àrea, no es presenten en la realitat sota un prisma disciplinar, sinó en forma de problemes, interessos, conflictes o expectatives que es comprenen millor quan s'estudien i s'analitzen relacionant els coneixements propis de les disciplines que integren l'àrea.

Els objectius de l'àrea s'han de referir, doncs, als conceptes propis del medi natural, social i cultural, als aspectes metodològics i procedimentals, i als hàbits i valors per la convivència. Per assolir aquests objectius cal preparar l'alumnat perquè reflexioni sobre el seu propi procés d'aprenentatge.

L'àrea contribueix molt especialment al procés de creixement intel·lectual de les persones. Juntament amb l'Educació per a la ciutadania i els drets humans, ha de contribuir de manera preferent a capacitar els infants per col·laborar en la construcció de la realitat futura. Per tant, l'alumnat hauria de començar a aprendre a plantejar alternatives i propostes de millora a través d'un treball cooperatiu amb una actitud dialogant i oberta a les interpretacions dels altres, competències que són pròpies dels ciutadans i ciutadanes del segle XXI. I també hauria de saber com vetllar per la seva pròpia salut, i la dels altres.

Tots els infants construeixen representacions del món i aprenen a elaborar explicacions personals sobre allò que els envolta. L'aula és el lloc on s'han d'explicitar aquestes idees prèvies i les diverses concepcions del món que estan a la base dels processos personals d'aprenentatge. Només quan l'alumnat pren consciència del que sap, o pensa que sap, i ho comunica està en disposició de compartir-ho amb els altres i de modificar-ho si escau. Aquest és un procés reflexiu a partir del qual l'alumnat construeix el seu propi aprenentatge i es dota d'eines per trobar respostes vàlides i coherents a les qüestions que es formula.

Competències pròpies de l'àrea

Coneixement del medi natural, social i cultural hauria de facilitar el desenvolupament de les competències bàsiques de l'educació primària. Entenem per competència l'aplicació dels coneixements, habilitats i actituds a la resolució de problemes en contextos diferents. Per tant, el desenvolupament de les competències exigeix sempre una pràctica concreta i una seqüència dels continguts organitzats des del més simple i concret fins al més complex i abstracte d'acord amb el procés maduratiu dels infants i presentats en una seqüència en espiral a través dels cursos, cicles i etapes.

Les competències pròpies de l'àrea estan estretament vinculades al bloc de competències específiques centrades en conèixer i habitar el món (competència en el coneixement i la interacció amb el món físic i competència social i ciutadana).

Assolir la competència de conèixer i habitar el món implica:

Situar-se en l'espai, orientar-s'hi i desplaçar-s'hi utilitzant plànols i mapes.

Identificar, localitzar i descriure les principals característiques naturals, humanes i socials d'un

territori utilitzant conceptes i procediments geogràfics.

Conèixer i comprendre el context natural, social, cultural i tecnològic on està immers.

Utilitzar críticament fonts d'informació que usin diferents tipus de suport per observar i analitzar l'entorn.

Identificar un problema de naturalesa geogràfica o mediambiental, ubicar-lo en el territori, analitzar-ne les causes i les conseqüències i el rol dels seus protagonistes, valorar les alternatives al problema, fer-ne una proposta pròpia que es pugui dur a la pràctica, tenint en compte l'ús sostenible del medi.

Situar etapes i fets de la història personal, familiar, local, catalana i espanyola en el temps i en una estructura cronològica.

Descriure, analitzar i valorar els canvis i les continuïtats i les causes i les conseqüències d'algun esdeveniment clau de la història de Catalunya i d'Espanya utilitzant diferents fonts històriques primàries i secundàries.

Relacionar alguns fets de la història del segle XX i XXI amb la història familiar i local i narrar-los. Identificar i valorar elements del patrimoni. Participar en projectes de conservació i comunicació del patrimoni i de la memòria històrica.

Plantejar preguntes investigables sobre característiques i canvis observables en els materials i en els objectes tecnològics, en els éssers vius, en els ecosistemes propers i en la Terra vista com a planeta, identificar evidències i extreure conclusions que possibilitin prendre decisions per actuar.

Explicar els fenòmens amb l'ajuda de models, verificar la coherència entre les observacions i l'explicació donada, i expressar-la utilitzant diferents canals comunicatius.

Utilitzar el coneixement científic per comprendre situacions properes relacionades amb problemàtiques ambientals, amb la conservació de la salut o amb l'ús d'objectes tecnològics i per prendre decisions coherents per actuar amb aquest coneixement.

Valorar la democràcia com a forma de convivència i de govern que permet exercir i respectar els drets i deures individuals i col·lectius.

Participar en la vida col·lectiva de la classe, l'escola i la localitat, posant en pràctica habilitats socials que afavoreixen les relacions interpersonals.

Actuar en el marc de projectes col·lectius per resoldre problemes i millorar la vida de la comunitat i per promoure una vida saludable.

Aportacions de l'àrea a les competències bàsiques

Si considerem que l'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural té com a finalitat proporcionar a l'alumnat els coneixements i les eines per situar-se en l'entorn on viu, per aprendre a respectar-lo, a millorar-lo i a conèixer-hi, la contribució al desenvolupament de les competències bàsiques és força significativa. El coneixement del medi contribueix a l'assoliment de totes les altres competències de la manera que es detalla a continuació:

Competències comunicatives

Expressar idees i organitzar informacions de manera eficaç i intel·ligible sobre espais, fets,

problemes i fenòmens geogràfics, històrics, socials, naturals i tecnològics,

Comunicar idees i informacions de manera oral, escrita, visual i utilitzant les TIC per informar, per convèncer, per dialogar,

Utilitzar convencions cartogràfiques, matemàtiques i científiques i saber-les interpretar,

Identificar informacions rellevants de l'àrea en textos que utilitzen diferents canals comunicatius i de procedències diverses.

Competències metodològiques

Plantejar-se preguntes que puguin ser objecte d'investigació,

Utilitzar habilitats de planificació del treball,

Utilitzar habilitats per a la recollida i tractament de la informació,

Utilitzar el pensament crític i creatiu per a l'anàlisi de la informació, la resolució de problemes i la presa de decisions.

Competències personals

Aplicar coneixements i habilitats en contextos familiars i del seu entorn,

Buscar els fonaments de la seva identitat,

Dissenyar i aplicar projectes individuals i col·lectius de manera responsable i creativa,

Desenvolupar habilitats personals (autoestima, autocrítica, autoreflexió, autoaprenentatge, iniciativa...) que afavoreixen les relacions interpersonals.

Estructura dels continguts

Els continguts de l'àrea s'organitzen en set blocs: L'entorn i la seva conservació; El món dels éssers vius; Les persones i la salut; Persones, cultures i societats; Canvis i continuïtats en el temps; Matèria i energia; i Entorn, tecnologia i societat.

Aquesta organització dels continguts integra coneixements, procediments i actituds diversos. El professorat haurà de triar aquells continguts concrets que, depenent de l'entorn, facilitin que l'alumnat adquireixi eines útils per interpretar els fenòmens i problemes més rellevants i tingui marcs de referència per aproximar-se a la comprensió del món. Aquesta aproximació no es pot restringir al marc espacial de la seva localitat, comarca o país, sinó que ha de poder abastar la informació a la qual tenen accés a través de les TIC i d'altres mitjans de comunicació.

Els coneixements conceptuals, vinculats als procediments propis de les disciplines de l'àrea, han de relacionar-se amb el procés d'adquisició de competències relacionades amb els llenguatges oral, escrit i matemàtic i amb les de la resolució de problemes oberts.

a) Els continguts del medi social i cultural

Els continguts del medi social i cultural procedeixen fonamentalment de la geografia i de la història. Aquestes dues disciplines han de permetre a l'alumnat de primària situar-se en l'espai i en el temps i adquirir els instruments conceptuals i procedimentals necessaris per comprendre el món on viuen i contribuir a la seva evolució.

La geografia ha d'ajudar a l'alumnat de primària a construir:

Coneixements sobre:

Els llocs, els paisatges i els territoris per poder situar-hi les informacions a les que té accés, desplaçar-s'hi i actuar,

L'organització de l'espai i les condicions de vida de les persones que habiten els espais local, comarcal, català i espanyol sense deixar de banda altres espais on es produeixen situacions o problemes rellevants,

Els grans problemes relacionats amb l'adaptació de les persones i de les societats a l'entorn i la utilització dels recursos que ofereix,

Habilitats i estratègies per:

Actuar en l'espai i aprendre a resoldre problemes,

Dominar els mètodes que li permetin utilitzar i realitzar plànols i mapes, imatges, croquis i esquemes, diagrames i gràfiques, observacions, enquestes i entrevistes.

En definitiva, els coneixements geogràfics han de permetre a l'alumnat d'aquesta etapa educativa percebre i conèixer els seus espais de vida, saber pensar i interpretar l'espai, saber actuar en, sobre i amb l'espai, saber expressar l'espai i saber expressar la dimensió espacial d'un problema.

La història ha de permetre que l'alumnat de primària adquireixi:

Coneixements sobre:

Els propis referents temporals i cronològics per organitzar la noció de temps,

L'estructuració i la mesura del temps social i històric (successió, simultaneïtat, durada, cronologia, periodització),

Maneres de viure en el passat, esdeveniments i personatges rellevants de la història local, catalana i espanyola, en especial dels segles XIX, XX i XXI,

Habilitats i estratègies per:

Comparar diferents èpoques, esdeveniments o problemes històrics ubicant-los cronològicament, utilitzar i interpretar diferents fonts i evidències del passat, consultar tota mena de documents i de mitjans, en especial, els tecnològics, i elaborar breus informes en relació amb l'estat de conservació del patrimoni històric i cultural local.

En síntesi, els coneixements històrics de l'educació primària han de permetre a l'alumnat ubicar la seva pròpia història en el temps social i relacionar el passat amb el present i el futur, situar-se davant dels grans períodes de la història de Catalunya i Espanya sense oblidar alguns esdeveniments mundials, en especial dels segles XIX, XX i XXI, utilitzar tota mena d'informacions, evidències i fonts per construir relats i narracions històriques sobre situacions o problemes concrets i, finalment, elaborar projectes relacionats amb la difusió i la conservació del patrimoni local.

b) Els continguts del medi natural

Els continguts del medi natural procedeixen de diverses disciplines científiques, com són la biologia, la física, la geologia i la química, així com de la tecnologia. Aquests coneixements han de permetre a l'alumnat de primària fer-se preguntes sobre fenòmens del món natural i els efectes de l'activitat humana sobre el medi, i elaborar explicacions racionals que tinguin en compte les observacions i orientin la seva actuació.

Les ciències i la tecnologia han de permetre que l'alumnat de primària construeixi:

Coneixements sobre:

Els materials, sobre com són i com canvien, per tal de poder prendre decisions en relació amb el seu ús,

L'energia, les seves fonts i com es transfereix, per tal de valorar la necessitat d'utilitzar-la racionalment,

Els éssers vius: què els caracteritza i com s'interrelacionen entre ells i amb el medi, per tal de comprendre la necessitat de conservar la seva diversitat i els diferents hàbitats i que les persones adoptin formes de viure que possibilitin el manteniment de la salut pròpia i col·lectiva,

La Terra, la seva situació a l'univers, la seva estructura i els seus canvis, per tal posar en dubte mites i aprendre a buscar explicacions racionals als fenòmens observats,

La tecnologia, les parts, l'estructura i el funcionament dels objectes tecnològics, per tal de ser capaç d'analitzar, dissenyar o fabricar objectes tècnics orientats a donar resposta a alguna necessitat de les persones.

Habilitats i estratègies per:

Buscar respostes o solucions a problemes de tipus científic o tecnològic, a partir del plantejament de preguntes i hipòtesis investigables, dissenyar en equip processos per donar-hi resposta, recollir dades i organitzar-les, identificar regularitats i deduir conclusions a partir de les evidències obtingudes, construir models i prototipus, i descriure i justificar –oralment, gràficament i per escrit– el procés dut a terme i els resultats obtinguts.

En resum, els coneixements científics i tecnològics a aprendre en l'educació primària han de permetre a l'alumnat començar a afrontar la recerca de possibles respostes a problemes o qüestions del seu entorn que siguin socialment rellevants i possibilitin donar sentit a les seves actuacions i, al mateix temps, apreciar el plaer que comporta arribar a trobar explicacions racionals dels fets i la utilitat de l'aplicació de procediments i d'actituds científiques.

Encara que en l'educació primària els continguts es presentin organitzats per àrees, per a l'assoliment de les competències bàsiques és convenient establir relacions entre ells sempre que sigui possible. La connexió entre continguts d'àrees diverses mostra les diferents maneres de tractar una mateixa situació i dona un sentit més ampli als conceptes i n'afavoreix la comprensió. De la mateixa manera, els continguts que en una àrea es presenten com a instrument trobaran en una altra àrea els contextos adequats que els donaran sentit.

Les connexions poden establir-se amb naturalitat en situacions de relació amb l'entorn i la vida diària. Al final dels continguts de cada cicle es concreten les connexions que es poden establir amb d'altres àrees; la proposta que es fa té un caràcter orientatiu i en cap cas és exhaustiva.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

A l'educació primària les nenes i els nens estan habitualment interessats per molts fets que succeeixen al seu entorn i la metodologia per ajudar-los en l'aprenentatge dels continguts de l'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural hauria partir de l'anàlisi d'aquest tipus de situacions que els motiven, per tal d'estimular-los inicialment a plantejar-se preguntes rellevants i a expressar els seus punts de vista.

La transformació d'aquestes idees inicials en d'altres que estiguin més fonamentades en el

coneixement actual de les diferents disciplines de l'àrea requereix un treball que afavoreixi la seva evolució al llarg dels cicles. Els models interpretatius generats per les ciències implicades tenen un elevat nivell d'abstracció i el seu aprenentatge requereix un ensenyament que parteixi de l'anàlisi de diverses situacions contextualitzades i a partir del treball en diferents cicles i en una seqüència en espiral.

Per a la selecció d'aquestes situacions s'ha de buscar l'equilibri entre les realitats locals, catalana i espanyola i global i entre els temps més allunyats i els més propers tant en el passat com en el futur i, a partir d'elles, promoure l'observació i la cerca de dades. S'ha de potenciar el coneixement directe de la realitat a l'hora d'estudiar els fenòmens, els objectes tecnològics, el propi territori o el passat que tenim present, i privilegiar la identificació d'evidències que confirmin o posin en dubte les idees expressades, així com la lectura de textos i imatges que es troben en materials impresos o a Internet, per poder accedir a informacions i coneixements distants en el temps i en l'espai.

En el procés d'aprendre també serà important el temps dedicat a ensenyar l'alumnat a prendre consciència dels propis aprenentatges, a estructurar-los i a sintetitzar-los de manera que els puguin recordar quan els necessitin i, finalment, el dedicat al treball de les actituds i les habilitats que capacitin les nenes i nens per actuar, tenint en compte el seu nivell i els coneixements apresos, en la promoció d'una forma de vida saludable i d'un ús sostenible del medi i, en general, en situacions de participació ciutadana i de defensa dels drets humans.

Tot això comporta, a més, un treball de tipus cooperatiu en petits grups que doni ocasió al desenvolupament d'actituds i habilitats relacionades amb l'escolta, el consens, l'autoavaluació i la coavaluació, i que possibiliti aprofundir en les perspectives multicultural i de gènere. L'elaboració d'escrits que recullin les diferents idees, observacions o resums possibilita introduir rigor i precisió en les reflexions i facilita la seva millora a partir d'activitats d'avaluació mútua. Convé, sempre que sigui possible, realitzar aquests escrits utilitzant programes informàtics de tractament de textos i incloent-hi imatges.

Les TIC esdevenen un instrument rellevant en l'ensenyament i aprenentatge de les ciències, des de l'observació inicial fins a la realització i valoració final. A partir de visualitzadors i sensors es pot observar i mesurar fenòmens reals, transferint les dades a l'ordinador per organitzar-les, fer-ne els gràfics corresponents i analitzar-ho sense haver de fer els càlculs mecànicament. Amb la modelització de fenòmens i els simuladors, a partir de la interacció amb els objectes, es poden fer proves virtuals.

A Internet, s'hi troben recursos d'informació, mapes virtuals, bases de dades i aplicacions per als projectes a realitzar amb l'alumnat. Es treballaran estratègies per a la localització de la informació, l'obtenció i tractament de les dades i les habilitats d'anàlisi i de comunicació (col·laborativa, de presentació i publicació dels resultats).

En el bloc d'Entorn, tecnologia i societat s'inclouen els continguts per al treball de les habilitats bàsiques que es requereixen de les

TIC, tot i que s'han de treballar i avaluar dins del context que cada àrea o projecte de treball determini.

L'avaluació ha d'estar dirigida fonamentalment a millorar l'aprenentatge de l'alumnat, és a dir, a subministrar informació, de diferents procedències, per comprendre els punts forts i els punts febles de l'aprenentatge de l'alumnat en relació amb els objectius establerts i els continguts. D'aquesta manera, els i les mestres podran adaptar el programa a les necessitats reals de l'alumnat, per ajudar-los a superar els obstacles i assolir els objectius establerts.

Amb aquesta finalitat, i per estimular que els alumnes aprenguin a autoavaluar-se i a autoregular-se, entenem que s'ha de promoure una avaluació inicial de les idees prèvies i de les representacions sobre el que pensen que aprendran, i una avaluació en el procés d'aprenentatge, incidint especialment en la regulació de les formes d'anticipació i planificació del seu pensament i la seva acció.

Finalment caldrà planificar una avaluació final o sumativa, d'acord amb els criteris d'avaluació, en la qual l'alumnat haurà de demostrar haver assolit els objectius, a partir de la proposta de situacions o problemes en relació als quals, per donar-hi resposta, hagin d'aplicar els coneixements apresos.

Objectius

L'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural de l'educació primària té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Plantejar-se, identificar i resoldre interrogants i problemes relacionats amb fenòmens i elements significatius de l'entorn natural, social i cultural, utilitzant estratègies de cerca i tractament de la informació, i analitzar els resultats i plantejar solucions alternatives als problemes.

2. Utilitzar diversos llenguatges per expressar i comunicar els continguts de l'àrea de forma personal i creativa, seleccionar i interpretar dades expressades per mitjà de codis diversos (lingüístics, numèrics, gràfics) i reflexionar sobre el propi procés d'aprenentatge.

3. Comportar-se d'acord amb els hàbits de salut i higiene personal derivats del coneixement del cos humà, mostrant una actitud d'acceptació crítica i de respecte per les diferències individuals (edat, sexe, característiques físiques i personalitat).

4. Participar activament en el treball en grup, adoptant una actitud responsable, solidària, cooperativa i dialogant, argumentar les pròpies opinions i contrastar-les amb les dels altres, respectant els principis bàsics del funcionament democràtic.

5. Prendre consciència de pertinença a diferents àmbits socials i culturals, reconèixer la diversitat com a element enriquidor de la convivència, respectar la igualtat de drets i deures de les persones, reconeixent les pròpies responsabilitats.

6. Identificar l'especificitat dels éssers humans i analitzar i valorar críticament la intervenció humana en el medi i el seu impacte al llarg del temps, adoptant compromisos individuals i

col·lectius d'actuar en la protecció i millora del medi ambient i del patrimoni cultural.

7. Reconèixer en el medi natural, social i cultural els canvis i les continuïtats relacionats amb el pas del temps, comprendre algunes relacions de successió i simultaneïtat, de cronologia i de durada, i aplicar aquests coneixements en la interpretació del present, la comprensió del passat i en la construcció del futur.

8. Identificar els principals elements de l'entorn natural, social i cultural, analitzar la seva organització, les seves característiques i interaccions i aplicar aquest anàlisi a diferents escales espacials i temporals.

9. Planificar i realitzar projectes i aparells senzills, analitzant les propietats dels materials i les eines i màquines que hi intervenen, tot valorant la contribució de la ciència i la tècnica a la millora de les condicions de vida de les persones.

10. Utilitzar de manera responsable i creativa les TIC i el material relacionat amb l'experimentació i el treball de camp, tant com a eines per obtenir informacions, com a instruments per aprendre i compartir coneixements.

11. Utilitzar la llengua com a eina per construir coneixement, per comunicar-lo i per compartir-lo amb els altres, a partir del desenvolupament de les competències comunicatives pròpies de l'àrea (descripció, explicació, justificació, interpretació i argumentació).

12. Participar en l'elaboració, realització i avaluació de projectes relacionats amb aspectes rellevants de l'entorn natural, social i cultural, amb la conservació del medi ambient i del patrimoni i amb accions solidàries i de justícia social.

13. Apreciar el gaudi que comporta arribar a trobar explicacions racionals dels fets i problemes que s'identifiquen en el nostre entorn i de la utilitat de l'aplicació de procediments i actituds científiques.

Continguts

CICLE INICIAL

L'entorn i la seva conservació

Observació d'elements i fenòmens naturals i comunicació de les observacions utilitzant formes de representació bàsiques.

Orientació mitjançant l'observació d'elements naturals i humanitzats de l'entorn.

Exploració d'algun aspecte de l'entorn a partir d'una qüestió rellevant, mitjançant el treball cooperatiu.

El món dels éssers vius

Observació, utilitzant mètodes directes i indirectes, d'organismes i d'objectes inerts, per identificar-ne les diferències.

Caracterització dels éssers vius per la seva capacitat de realitzar les funcions bàsiques: nutrició, reproducció i relació.

Observació a ull nu d'un organisme en el seu medi natural o reproduint el medi a l'aula. Identificació i determinació d'animals i plantes de l'entorn segons diferents criteris observables. Valoració de la responsabilitat envers els animals domèstics i plantes.

Identificació de les característiques i comportaments d'animals i plantes per adaptar-se al medi.

Comunicació oral de les observacions realitzades utilitzant diferents llenguatges.

Les persones i la salut

Caracterització de l'ésser humà com a ésser viu.

Identificació de les parts del cos. Observació de diferències i semblances, canvi i continuïtat entre persones.

Identificació de la nutrició en relació amb el creixement, recanvi i manteniment de la vida.

Reconeixement dels diferents tipus d'aliments. Valoració d'una alimentació sana i variada.

Observació i identificació de les parts del cos que permeten la relació amb el medi. Percepció de la llum, el so, els sorolls i el silenci.

Expressió raonada de sensacions personals i respecte davant les opinions dels altres.

Valoració i justificació de la necessitat de la higiene, del descans personal i valoració del bon ús del temps de lleure.

Persones, cultures i societats

Identificació dels diferents àmbits als quals pertany l'alumnat: la família, l'escola, el barri o la localitat.

Reconeixement de la importància de la participació i coresponsabilitat en les tasques de la vida domèstica, escolar i social, superant estereotips sexistes.

Descoberta i identificació dels elements característics de l'entorn, els serveis i els espais comuns, valorant la responsabilitat personal en el seu ús.

Descoberta de les formes d'organització de l'escola i de l'entorn proper, valorant la importància de la convivència. Reconeixement dels drets i deures de les persones del grup, així com la importància del diàleg en la resolució de conflictes.

Representació de situacions quotidianes on s'assumeixi rols culturals diferents del propi, s'observi les manifestacions culturals de l'entorn i es valori la seva diversitat i riquesa.

Canvis i continuïtats en el temps

Observació dels canvis en les persones al llarg del temps. Reconeixement de les diverses etapes de la vida.

Ús de fonts orals, imatges i materials per reconstruir la pròpia història, valorant la dels altres i l'intercanvi comunicatiu dins el grup.

Ús de les nocions bàsiques de temps (abans/després, passat/present/futur, durada) i de les unitats de mesura bàsiques (dia, setmana, mes i any).

Aplicació de nocions de canvi i continuïtat en fets quotidians propers a la seva experiència i en elements del patrimoni.

Matèria i energia

Observació, descripció i classificació de materials en funció d'algunes propietats tot relacionant-les amb els seus usos.

Distinció entre objectes d'un sol tipus de material o de diferents. Aplicació de criteris de separació i selecció als residus urbans. Participació en la reducció, reutilització i reciclatge de residus de l'escola.

Observació i descripció d'interaccions que produeixin canvis en un sistema.

Plantejament de preguntes a partir d'observacions i ús de taules simples per recollir dades i comparar-les.

Manteniment de la neteja i col·laboració en l'ordre i l'estalvi de materials a l'escola.

Entorn, tecnologia i societat

Observació del funcionament d'aparells habituals de casa i de l'escola, de les parts que els componen i reconeixement de l'energia que utilitzen. Identificació d'elements que poden ocasionar riscos. Adopció de comportaments que contribueixen a la seguretat personal i a la dels altres.

Utilització de peces modulars per a la construcció d'estructures senzilles, tenint cura de les eines i dels materials.

Muntatge i desmuntatge de joguines i d'identificació de les parts que componen alguns objectes.

Reconeixement d'elements bàsics de l'ordinador i del programari. Utilització del teclat, del ratolí i del micròfon i iniciació al programari bàsic de processador de text, edició gràfica i de presentació.

Iniciació al correu electrònic en grup i amb ajuda.

Iniciació a l'ús de la càmera fotogràfica.

Connexions amb altres àrees

Comprensió i producció de missatges orals, escrits i audiovisuals.

Comunicació d'informacions amb diferents llenguatges simbòlics.

Vivència del propi cos i valoració de la salut personal.

Orientació en l'espai.

Ús d'unitats de mesura del temps.

Utilització dels recursos de les TIC.

Criteris d'avaluació

Observar l'entorn i identificar relacions senzilles entre els elements que en formen part, distingint els elements humanitzats i els naturals. Valorar la importància de respectar i protegir el medi.

Distingir éssers vius i objectes inerts i relacionar característiques (nutrició, relació, reproducció) d'animals i plantes propers, amb la seva identificació com a éssers vius.

Reconèixer i classificar amb criteris elementals els éssers vius de l'entorn i identificar algunes relacions que estableixen amb el medi, utilitzant els instruments adequats i mostrant una actitud de respecte per la natura i pel material.

Reconèixer les principals parts del cos humà i relacionar-les amb la seva funció i amb els canvis físics que es produeixen al llarg de la vida. Identificar semblances i diferències entre les persones i valorar la seva diversitat física.

Valorar positivament la relació entre la salut i el benestar de la persona i la pràctica de determinats hàbits associats a la higiene, l'alimentació variada i equilibrada, l'exercici físic i el descans.

Conèixer alguns valors fonamentals de la convivència democràtica, especialment aplicats a l'escola, i la necessitat de respectar les normes bàsiques com a ciutadans i ciutadanes.

Reconèixer, identificar i posar d'exemples de les responsabilitats i de les tasques que desenvolupen les persones a l'entorn, superant els estereotips sexistes.

Identificar els grups de pertinença dins l'entorn i les seves relacions. Reconèixer algunes

manifestacions culturals presents en l'àmbit escolar, local, mostrant empatia, valorar la seva riquesa i respectar la seva diversitat.

Valorar el paper de les famílies i descriure alguns aspectes de la vida personal i familiar. Ordenar temporalment alguns fets rellevants. Descriure altres fets quotidians i elements patrimonials aplicant nocions temporals bàsiques.

Observar i identificar les propietats d'alguns materials i relacionar-les amb els seus usos, fent-se preguntes que permetin obtenir informacions rellevants.

Desmuntar i tornar a muntar objectes senzills i joguines, diferenciar els diferents components, manipulant-los amb precaució i descriure algunes característiques del seu funcionament.

Col·laborar en les tasques del treball en grup, contrastant i valorant les explicacions dels altres i les pròpies amb respecte.

CICLE MITJÀ

L'entorn i la seva conservació

Caracterització del sistema Sol-Terra-Lluna i establiment de relacions entre els moviments de rotació i translació de la Terra, el dia i la nit i les estacions, i entre la posició del Sol i les ombres.

Mesura de la temperatura, direcció i velocitat del vent i quantitat de precipitacions. Iniciació al registre, representació gràfica i interpretació de dades meteorològiques. Utilització de recursos TIC.

Reconeixement de formes de relleu i accidents geogràfics i localització dels més rellevants de l'entorn.

Observació i descripció de diferents tipus de paisatge de l'entorn proper i llunyà, reconeixent els elements naturals i humanitzats i l'impacte de l'activitat humana el paisatge.

Aplicació de tècniques d'orientació a l'espai. Inici a l'ús i elaboració de plànols i mapes del barri o ciutat.

Identificació i disseny d'actuacions responsables orientades a l'ús sostenible de l'entorn.

Realització d'un treball d'investigació a partir d'una qüestió rellevant, mitjançant el treball cooperatiu i l'ús de les TIC.

El món dels éssers vius.

Caracterització de la funció de nutrició en els animals i plantes.

Caracterització de la funció de relació a partir de l'observació d'animals i plantes i relacionant-les amb els seus hàbitats.

Caracterització de la funció de reproducció a partir de l'observació d'animals i plantes.

Classificació dels diferents grups de vertebrats i de plantes (herbes, arbustos i arbres) de l'entorn proper a partir d'algunes característiques observables utilitzant claus dicotòmiques senzilles.

Identificació d'activitats econòmiques relacionades amb la cria d'animals i el cultiu de plantes.

Interès per la protecció i cura d'animals i plantes de l'entorn proper.

Interès per l'observació i la generació de preguntes científiques, així com per la construcció de respostes coherents amb el coneixement científic.

Les persones i la salut

Reconeixement de la morfologia externa del cos.

Identificació dels sistemes que participen en la funció de relació: locomotor i nerviós.

Reconeixement dels canvis físics i personals en les diferents etapes de la vida.

Identificació i justificació d'hàbits de higiene, de descans, d'exercici físic i l'alimentació variada i equilibrada per a una vida saludable. Identificació de missatges i pràctiques que no afavoreixen el bon desenvolupament personal i la salut.

Expressió de sensacions i emocions personals, així com respecte davant de les dels altres.

Formulació de propostes d'activitats creatives per a la gestió dels temps de lleure. Identificació d'activitats d'oci individuals o col·lectives.

Persones, cultures i societats

Identificació dels elements bàsics de l'estructura econòmica i de l'organització social, política i administrativa dels municipis i les comarques.

Identificació de les relacions interpersonals dins comunitat o grup. Coneixement i utilització dels mecanismes de la participació activa, la cooperació i el diàleg en la construcció de tasques comunes i en la resolució de conflictes.

Valoració de la diversitat social, cultural i de gènere i respecte per les diferències. Identificació de les manifestacions culturals com a elements de cohesió social.

Reconeixement de situacions que poden comportar risc, especialment les relatives a la mobilitat viària.

Anàlisi de missatges publicitaris i valoració de la seva incidència en la presa de decisions de la vida quotidiana. Desenvolupament d'actituds de consum responsable.

Identificació i descripció d'alguns trets demogràfics i econòmics de l'entorn a partir de l'observació directa de l'entorn proper i de dades i representacions gràfiques. Anàlisi i comparació de dades d'entorns rurals i urbans.

Elaboració d'un estudi de cas sobre elements característics de l'entorn, per mitjà del treball cooperatiu i utilitzant de diferents fonts d'informació (documents, informacions orals, mitjans de comunicació, Internet).

Canvis i continuïtats en el temps

Identificació dels canvis en les persones al llarg del temps i de les diferents etapes personals. Ús de tècniques de registre i representació de la història pròpia i del passat familiar proper.

Ús de fonts d'informació històrica diverses per obtenir informació i evidenciar els canvis i continuïtats al llarg del temps d'aspectes de la vida quotidiana de l'entorn proper.

Ús d'unitats de mesura temporal i aplicació de les nocions de canvi i continuïtat en l'anàlisi de l'evolució d'alguns aspectes de la vida quotidiana al llarg del temps, comparant cultures allunyades en l'espai o el temps.

Descoberta i valoració del patrimoni comarcal natural i cultural i aplicació de nocions de canvi i continuïtat en els paisatges.

Anàlisi diacrònic o sincrònic d'alguns fet social i cultural (habitatge, vestit, utilatge) en diverses cultures, a partir del treball cooperatiu i l'ús de les TIC.

Identificació del paper dels homes i les dones, individualment i col·lectiva, en la història.

Matèria i energia

Mesura, comparació i ordenació de propietats dels materials: longitud, massa, capacitat, temperatura. Conservació de la massa i volum amb els canvis de forma.

Experimentació dels canvis d'estat en l'aigua i la seva reversibilitat. Identificació del cicle de l'aigua a la Terra. Reconeixement dels usos socials de l'aigua i importància de l'ús responsable.

Identificació de diferents fonts d'energia i de cadenes energètiques relacionades amb canvis observats a la vida quotidiana. Valoració de l'ús responsable de les fonts d'energia.

Experimentació de la transmissió del so en els diferents medis. Valoració del soroll i la contaminació acústica.

Formulació de preguntes sobre propietats i canvis dels materials i disseny i realització d'experiments per donar-hi resposta. Anàlisi dels resultats i comunicació oral i escrita.

Responsabilització en el manteniment de la neteja, l'ordre i l'estalvi de materials i energia a l'escola i a casa.

Entorn, tecnologia i societat

Identificació de les fonts d'energia amb què funcionen algunes màquines.

Identificació del funcionament d'alguns operadors mecànics: eix, roda, politja, pla inclinat, engranatges i altres. Utilització d'operadors mecànics per a la construcció d'estructures senzilles.

Identificació d'eines, màquines i fonts d'energia utilitzades en diferents èpoques històriques i la seva relació amb les condicions de vida i de treball.

Reconeixement i utilització dels elements bàsics de l'ordinador i del programari: finestres, menús.

Ampliació en l'ús de les funcions del programari bàsic de processador de text, edició gràfica i de presentació amb textos, dibuixos, imatges i audio.

Cerca, amb ajudes, a Internet. Reconeixement de les pàgines web.

Ús del correu electrònic i entorns virtuals de comunicació amb ajudes.

Ús de la càmera fotogràfica i iniciació a la càmera de vídeo.

Connexions amb altres àrees

Realització de mesures.

Comprensió i producció de missatges orals, escrits i audiovisuals.

Comunicació d'informacions amb diferents llenguatges simbòlics.

Aplicació d'hàbits de salut i higiene.

Descoberta i valoració del patrimoni natural i cultural.

Experimentació amb sons.

Utilització dels recursos de les TIC. Cerca guiada de la informació a Internet.

Criteris d'avaluació

Reconèixer i explicar, recollint dades i utilitzant aparells de mesura, les relacions entre alguns factors del medi físic i les formes de vida i activitats humanes, mostrant una actitud de respecte pel medi.

Analitzar i descriure elements naturals i humanitzats del paisatge de l'entorn proper i establir comparacions amb altres tipus de paisatges.

Utilitzar plànols i mapes, així com mecanismes d'orientació espacial per a situar-se en l'entorn, localitzar determinats elements i desplaçar-se.

Classificar animals i plantes de l'entorn proper i reconèixer les característiques bàsiques dels vertebrats d'acord amb criteris científics.

Identificar les parts del cos que permeten el moviment, relacionar-les amb altres òrgans i comprendre el funcionament del cos humà des d'un sentit global. Relacionar la nutrició amb l'obtenció d'energia i el creixement.

Valorar positivament la pràctica de determinats hàbits associats a la higiene, l'alimentació, l'exercici físic i el descans com a hàbits saludables que és recomanable mantenir, tot discernint les activitats que perjudiquen la salut.

Conèixer i valorar el funcionament bàsic de les institucions municipals i comarcals i els mecanismes democràtics de participació, utilitzant-los per participar activament al centre escolar.

Descriure alguns trets demogràfics i econòmics de l'entorn, identificar algunes manifestacions culturals, valorar la seva diversitat i riquesa, i localitzar elements del patrimoni comarcal natural i cultural.

Analitzar les situacions que poden comportar risc a nivell viari i proposar mesures de prevenció.

Aplicar nocions de canvi i continuïtat a alguns aspectes de la vida quotidiana de les societats humanes i situar alguns fets històrics rellevants, d'acord amb els criteris de successió i duració temporals. Utilitzar fonts documentals i patrimonials per justificar aquests canvis i continuïtats.

Identificar alguns dels usos que es fan dels recursos naturals i algunes de les conseqüències que se'n deriven. Analitzar l'impacte d'algunes activitats humanes sobre els recursos i en particular sobre l'aigua.

Saber muntar, desmuntar i utilitzar algunes màquines senzilles, analitzant el seu funcionament, posant atenció especial a l'energia que utilitzen i valorant la importància de fer un ús responsable de les fonts d'energia.

Plantejar-se interrogants sobre determinats fets i fenòmens, obtenir informació rellevant per mitjà de l'observació sistemàtica directa i indirecta i el recull de dades amb els mitjans i fonts adequats i comunicar els resultats de la recerca oralment, gràficament i per escrit.

Mostrar iniciativa i creativitat en la realització d'un treball d'investigació sobre un tema rellevant de l'entorn, utilitzant els recursos TIC de forma eficient.

*CICLE SUPERIOR**L'entorn i la seva conservació*

Identificació de la Terra com a planeta que forma part del sistema solar.

Lectura i interpretació de dades del temps atmosfèric en diferents representacions.

Reconeixement d'algunes característiques del clima de l'entorn, en relació amb la varietats climàtiques de Catalunya, i comparació amb altres climes.

Identificació i localització de les principals unitats de relleu de Catalunya, d'Espanya i del món.

Utilització i interpretació de diferents representacions cartogràfiques (plànols, fotos aèries, croquis), en diferents suports, per localitzar elements importants del medi físic. Realització de croquis d'espais propers.

Anàlisi dels elements naturals i antròpics que influeixen en la configuració del paisatge. Identificació d'alguns riscos ambientals: els terratrèmols i les avingudes d'aigua.

Valoració d'actuacions que contribueixen a la protecció del medi.

Realització d'un treball d'investigació a partir del plantejament de qüestions i problemes rellevants de l'entorn, mitjançant el treball cooperatiu i a partir de l'experimentació i l'ús de diferents fonts d'informació. Argumentació oral i escrita de les propostes de solució.

El món dels éssers vius

Observació i descripció d'alguns éssers vius i de la seva interacció amb el medi. Identificació de la relació entre funcions vitals i estructura d'alguns animals, plantes i fongs.

Identificació i ús de criteris per a l'observació científica d'èssers vius. Ús de claus i guies per a la determinació d'organismes.

Reconeixement dels microorganismes com a altres formes de vida i valoració de la seva intervenció en alguns processos quotidians.

Utilització de la lupa binocular per a l'observació de parts d'organismes o de petits organismes. Ús del microscopi per a l'observació d'alguns microorganismes. Ús de dispositius TIC per a l'emmagatzematge i tractament de les observacions.

Cerca i contrast d'informació en diferents suports sobre éssers vius i condicions de vida. Comunicació de les informacions obtingudes utilitzant diferents llenguatges.

Les persones i la salut

Identificació i justificació de la visió integrada dels aparells i sistemes que possibiliten la realització de les funcions dels cos humà.

Identificació de les funcions de reproducció i relació en els éssers humans i dels òrgans, aparells i sistemes que hi intervenen. Reconeixement de la dimensió afectiva de la sexualitat.

Valoració positiva dels hàbits d'higiene i dels estils de vida saludables.

Identificació dels canvis que comporta el creixement en el desenvolupament físic, personal i relacional.

Valoració crítica dels comportaments individuals que afecten la salut dels altres i la pròpia. Riscos del consum de tabac i alcohol.

Expressió raonada de les valoracions pròpies i contrast amb les valoracions dels altres sobre decisions que afavoreixen un comportament responsable i saludable.

Caracterització d'actuacions de primers auxiliis per ajudar-se i ajudar els altres.

Persones, cultures i societats

Identificació dels trets principals de l'organització territorial de Catalunya, Espanya i Europa. Aproximació al coneixement de les institucions democràtiques, valorant el paper de les administracions en la garantia dels serveis públics.

Observació, identificació i descripció d'alguns trets demogràfics, econòmics i culturals de la societat catalana i espanyola. Reconeixement i valoració de la diversitat cultural i lingüística d'Espanya.

Reconeixement d'alguns trets de l'espai geogràfic mundial i anàlisi d'aspectes relatius als moviments migratoris i la globalització.

Participació activa a l'escola com a aprenentatge per a la vida en democràcia. Reconeixement de la diversitat d'opinions i de l'ús de diferents canals per a l'intercanvi d'opinions i difusió d'informacions.

Valoració dels drets i deures ciutadans i del paper individual i col·lectiu en la construcció d'un món més just i equitatiu, així com de la necessitat d'un compromís per la resolució de problemàtiques socials.

Rebuig dels estereotips i prejudicis, així com de les situacions d'injustícia i discriminació, per raons de gènere, orientació afectiva, origen i creences, desenvolupant sentiments d'empatia i respecte amb els altres.

Interpretació de la realitat a través dels mitjans de comunicació i anàlisi crítica de la influència de la publicitat sobre els hàbits de consum.

Canvis i continuïtats en el temps

Comprensió del temps cronològic i ús de representacions gràfiques per situar fets i etapes de l'evolució històrica.

Ús de la periodització convencional i de les convencions de datació i identificació de la durada, simultaneïtat i successió d'esdeveniments històrics.

Ús de diferents fonts històriques (orals, documentals, patrimonials) per contrastar informacions sobre un mateix esdeveniment i obtenir factors explicatius de les accions humanes.

Caracterització d'algunes societats de diferents èpoques històriques a partir de l'anàlisi de les formes d'organització social. Anàlisi de problemes socials rellevants, comparant la situació actual amb la d'altres èpoques històriques.

Valoració de la pròpia història personal i col·lectiva per a la comprensió del passat i del present i de la construcció del futur. Valoració de l'intercanvi intergeneracional d'experiències.

Anàlisi de l'evolució d'alguns elements patrimonial de l'entorn proper, a partir del treball cooperatiu, i comunicació de la informació per mitjà dels recursos de les TIC, mostrant valoració i respecte per les manifestacions del patrimoni.

Anàlisi del paper de les dones com a subjectes individuals o col·lectius de la història al llarg del temps i valoració de la seva aportació al patrimoni i a la cultura.

Matèria i energia

Mesura i comparació de masses i volums de materials diversos. Experimentació de la flotabilitat dels materials en l'aigua.

Identificació de les propietats dels diferents materials d'una mescla relacionant-les amb l'ús de diferents tècniques de separació de substàncies: imantació, filtració, decantació, evaporació i destil·lació. Experimentació de les propietats de l'aigua com a dissolvent.

Observació de canvis químics en relació amb fenòmens quotidians: combustions, oxidacions i fermentació. Aplicació a la prevenció del foc i

obtenció de compost.

Identificació dels diferents instruments objectes d'ús habitual al laboratori i coneixement i aplicació de les normes d'ús i seguretat en el laboratori.

Anàlisi dels efectes d'una força o diferents forces sobre un objecte. Aplicació a l'estudi de màquines simples que s'utilitzen habitualment a l'escola o a casa.

Experimentació dels canvis d'estat en l'aigua i la seva reversibilitat. Identificació i relació del cicle natural i humà de l'aigua. Aplicació de l'ús responsable de l'aigua.

Identificació de les fonts d'energia més utilitzades en la societat i diferenciació entre energies renovables i no renovables.

Planificació d'experiències per comprovar propietats dels materials i el seu comportament davant la llum, la calor i l'electricitat. Elaboració d'un informe per comunicar el procés i els resultats utilitzant l'ordinador.

Entorn, tecnologia i societat

Valoració de l'impacte del desenvolupament tecnològic en les condicions de vida i en el treball.

Identificació dels components d'un circuit elèctric. Disseny i construcció de circuits elèctrics senzills. Valoració de la importància d'adoptar comportaments que minimitzin el consum elèctric.

Recerca d'informació sobre com s'ha resolt un problema bàsic de la vida quotidiana al llarg del temps a partir d'un treball comparatiu i d'ús de les TIC.

Ús responsable de les TIC. Valoració de la necessitat de controlar el temps destinat a la seva utilització i el seu poder d'addicció.

Utilització de l'administrador de fitxers. Reconeixement i utilització dels menús per a les funcions del programari bàsic de processador de text, edició gràfica i de presentació amb textos, dibuixos, imatges i audio.

Utilització d'Internet per a la cerca d'informació (imatge, text i audio) a través de: cercadors, paraules claus, adreces web. Tractament de la informació.

Ús del correu electrònic i entorns virtuals de comunicació amb publicació de documents a Internet.

Connexions amb altres àrees

Ús de tècniques de representació gràfica.

Comunicació d'informacions i argumentacions pròpies.

Valoració d'estils de vida saludables.

Anàlisi d'elements del patrimoni natural i cultural.

Aplicació d'habilitats de relació social i respecte per la diversitat.

Aplicació del diàleg i la mediació en la resolució dels conflictes.

Utilització dels recursos de les TIC.

Criteris d'avaluació

Anàlitzar els elements físics i humanitzats dels paisatges i els principals factors de canvi produïts per processos naturals i per l'activitat humana al llarg del temps. Reconèixer la diversitat de paisatges de Catalunya i Espanya i la necessitat de preservar la riquesa paisatgística i patrimonial.

Analitzar alguns dels usos que es fan dels recursos naturals i de les fonts d'energia, així com algunes conseqüències dels usos inadeguats. Valorar, entre d'altres recursos, l'aigua com un bé escàs, i conèixer maneres diferents de prevenir o reduir l'impacte de les activitats humanes sobre el medi.

Utilitzar plànols i mapes a diferents escales i interpretant els diferents signes convencionals, així com fotografies aèries. Elaborar croquis i plànols senzills com a mitjà per analitzar elements del territori i comunicar els resultats de les observacions i interpretacions.

Reconèixer i explicar la presència ubiqua dels microorganismes en el medi.

Relacionar l'estructura d'un ésser viu amb les funcions que realitza. Identificar els principals òrgans del cos humà i les funcions que realitzen tot relacionant l'adequat funcionament del cos amb determinats hàbits de salut. Conèixer les repercussions dels hàbits incorrectes sobre la salut.

Conèixer, analitzar i valorar els mecanismes de funcionament i de participació de les societats democràtiques, aplicats als òrgans de govern de diferents institucions, assumint responsabilitats en el sí del marc escolar.

Reconèixer i respectar la diversitat de manifestacions culturals de l'entorn, de Catalunya i Espanya. Identificar les normes de convivència dels grups i respectar els drets i deures fonamentals de les persones.

Identificar, descriure i analitzar processos de canvi i transformació social, cultural, econòmic i tecnològic en l'entorn, en especial, els canvis provocats per la globalització, identificant i valorant algunes de les causes de les desigualtats en el món actual.

Usar diferents informacions procedents dels mitjans de comunicació per interpretar problemes socials rellevants. Valorar la relació de proximitat que proporcionen les tecnologies de la informació i la comunicació amb altres llocs del planeta.

Utilitzar diferents tipus de fonts documentals (textuals, patrimonials, orals) per obtenir informació sobre els trets significatius de la societat d'èpoques passades, situant els fets en línies de temps.

Planificar i portar a terme experiències senzilles sobre alguns fenòmens físics i químics de la matèria, plantejant-se hipòtesis prèvies, seleccionant el material necessari, i registrar els resultats i comunicar les conclusions, oralment i per escrit, per mitjans convencionals i amb l'ús de les TIC.

Planificar i realitzar projectes de construcció d'alguns objectes, maquetes i aparells senzills, seleccionant els materials pertinents, demostrant responsabilitat en les tasques individuals i actitud cooperativa per al treball en grup i vetllant per la pròpia seguretat i la dels altres.

Educació artística

Les manifestacions artístiques tenen una presència constant en l'entorn i en la vida de les persones i esdevenen espais de relació en els quals flueixen experiències, significats, emocions, idees i pensaments. L'àrea d'educació artística de l'educació primària pretén desenvolupar en les nenes i els nens la percepció i l'expressió estètica

amb l'objectiu que adquireixin una formació que els permeti comprendre els mons artístics i culturals, i de manera molt especial els del seu entorn més proper i els d'altres pobles, i participar-hi.

L'educació artística afavoreix l'estructuració del pensament de l'alumnat en tant que analitza la realitat, ajuda a comprendre i respondre, a sentir i a distingir, a pensar i a construir. L'aprenentatge de l'art i a través de l'art, genera coneixement i transferència a altres situacions i contextos tot desenvolupant un pensament crític, obert i flexible.

L'educació artística també té una gran rellevància des de la perspectiva social i cultural, ja que les manifestacions artístiques no tan sols són generadores d'espais de coneixement sinó també d'espais d'experiència dins l'entorn proper (centre escolar, barri, poble, ciutat...) i de diàleg amb d'altres manifestacions artístiques i culturals del món.

Els objectius i els continguts de l'educació artística pretenen que les nenes i els nens adquireixin la capacitat d'interpretar i representar el món: aprendre a percebre, però també a produir a partir del coneixement i de la comprensió de si mateix i del seu entorn i a entendre les imatges com una representació de la realitat

L'àrea d'educació artística manté uns enllaços evidents amb l'àrea d'educació física, en tant que totes dues àrees treballen el sentit estètic i creatiu de l'expressió i comunicació corporal, de manera especial per mitjà de la dansa. La dansa ajuda l'alumnat a conèixer les seves possibilitats corporals, a respectar-se i respectar els altres, i a compartir una experiència corporal transmesa per mitjà dels sentits i enriquida amb la música.

Estructura dels continguts

L'experiència estètica incideix tant en el diàleg que s'experimenta amb les manifestacions artístiques i culturals, com també en la creació.

Per aquesta raó es proposen dos blocs de continguts relacionats amb dos àmbits de l'experiència estètica: Explorar i percebre, i Interpretar i crear. Cada un d'aquests àmbits agrupen els continguts en dos apartats: Visual i plàstica, i Música i dansa, que constitueixen els llenguatges que integren l'àrea. Tant el llenguatge plàstic com el musical són els àmbits específics amb característiques pròpies que comparteixen, no obstant, aspectes relatius a la producció i la comprensió, fet que facilita la seva inclusió en una sola àrea per permetre un enfocament globalitzat que contempli les estretes connexions entre els diferents llenguatges i la incorporació de continguts de dansa i teatre.

El bloc Explorar i percebre inclou aquells aspectes relacionats amb el desenvolupament de capacitats de reconeixement visual, auditiu i corporal, que ajuden a entendre les diferents manifestacions artístiques, així com el coneixement i gaudi de produccions plàstiques i musicals diverses. El bloc Interpretar i crear es refereix a l'expressió d'idees i sentiments per mitjà del coneixement i l'ús de diferents codis i tècniques artístiques. Per facilitar l'aplicació d'una perspectiva integrada, els conceptes i actituds a treballar queden explicitats en la major part de procediments de cada bloc.

Encara que en l'educació primària els continguts es presentin organitzats per àrees, per a l'assoliment de les competències bàsiques és convenient establir relacions entre ells sempre que sigui possible. La connexió entre continguts d'àrees diverses mostra les diferents maneres de tractar una mateixa situació i dóna un sentit més ampli als conceptes i n'afavoreix la comprensió. De la mateixa manera, els continguts que en una àrea es presenten com a instrument trobaran en una altra àrea els contextos adequats que els donaran sentit.

Les connexions poden establir-se amb naturalitat en situacions de relació amb l'entorn i la vida diària. Al final dels continguts de cada cicle es concreten les connexions que es poden establir amb d'altres àrees; la proposta que es fa té un caràcter orientatiu i en cap cas és exhaustiva.

Competències pròpies de l'àrea

Els continguts dels dos blocs desenvolupen directament les competències comunicatives i, en especial, la competència artística i cultural, atenent a la manera que l'art commou, el que suscita i el que explica de les dones i els homes en general i de nosaltres mateixos i mateixes en particular.

El coneixement dels diferents codis artístics i l'ús de les tècniques i recursos que són propis de l'àrea ajuden l'alumnat a iniciar-se en la percepció i comprensió del món que els envolta. També li permeten ampliar les seves possibilitats d'expressió i comunicació amb els altres per mitjà dels recursos que li proporcionen els llenguatges artístics, promovent la iniciativa personal, la imaginació i la creativitat.

L'apropament a les diverses manifestacions culturals i artístiques que propicia l'àrea educa en el respecte per altres formes d'expressió i pensament, ja que dota l'alumnat d'eines per valorar-les i formular opinions fonamentades que contribueixen a configurar criteris personals vàlids en relació amb els productes culturals i ampliar així les seves possibilitats de lleure.

Contribució de l'àrea a les competències bàsiques

L'àrea d'Educació artística contribueix, a més, al desenvolupament d'aspectes que configuren la competència del coneixement i interacció amb el món, ja que l'àrea se serveix del medi com a mitjà per a la creació artística.

Els intercanvis lingüístics, les cançons i les senzilles dramatitzacions contribueixen a la competència comunicativa, i l'ús de la tecnologia relacionada amb la música, les arts visuals i la cerca d'informació sobre manifestacions artístiques contribueix al tractament de la informació i la competència digital.

L'àrea desenvolupa també la competència social i ciutadana, ja que la interpretació i la creació suposa el treball en equip i contribueix a la sociabilització dels infants en la mesura que comparteixen experiències i manifestacions culturals.

Participa també en el desenvolupament de la competència d'aprendre a aprendre i de l'autonomia i iniciativa personal, pel que fa a la reflexió sobre els processos en la manipulació d'objectes, l'experimentació amb tècniques i materials, la capacitat d'observació, la indagació i la planificació. Finalment, participa en la com-

petència matemàtica, ja que aborda conceptes i representacions geomètriques i es treballa el ritme i les escales musicals.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

L'ensenyament i aprenentatge per a la comprensió dels móns artístics i culturals ha de partir de les pròpies experiències de l'alumnat i dels interrogants que es planteja entorn de les imatges, els objectes, la música i els espectacles visuals i entorn el que se'ns esdevé. Aquesta aproximació permet examinar els propòsits de la cultura i de les arts visuals, musicals i corporals, i la seva incidència en la nostra manera de pensar i actuar, atenent als diferents contextos socials i a les diferències culturals i de gènere.

Per adquirir competència artística cal posar l'alumnat en contacte amb contextos relacionables i dialògics amb les manifestacions artístiques i culturals, i promoure la possibilitat d'implicar-se com a subjectes actius en projectes on es pugui establir vinculacions amb les convencions culturals i estètiques del passat i contemporànies, amb la tradició, amb la pluralitat del nostre entorn, amb la nostra experiència i amb altres coneixements.

Els entorns multimèdia posen èmfasi en que els audiovisuals, la música, les imatges i les animacions son eines poderoses per comunicar idees. L'educació artística, conjuntament amb les altres àrees curriculars prepara als alumnes en un món real i canviant. La utilització dels recursos TIC permeten generar música, combinar sons, textos, imatges, fotografies i animacions, obrint moltes possibilitats per a l'experiència estètica.

L'experiència cultural i emocional que s'adquireix a través de les manifestacions artístiques i culturals, com la llibertat en l'experimentació de tècniques i procediments comunicacionals, i l'anàlisi i l'avaluació del paper social i cultural dels mitjans de comunicació, afavoreixen la comprensió, la interpretació i la creació.

Objectius

L'àrea d'Educació artística de l'educació primària té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Experimentar i indagar en les possibilitats expressives del so, de la imatge i del moviment i apreciar que l'art és una manera de donar forma a les experiències, a les idees i a les emocions
2. Explorar, conèixer i experimentar les possibilitats que ofereix la veu, el cos, els sons, els instruments, l'experiència artística, la comunicació audiovisual, els materials, les TIC, mitjançant els llenguatges artístics i la realització de projectes expressius i de comunicació
3. Comprendre que les manifestacions artístiques i culturals estan fetes per homes i dones i per a la gent, i representen les seves experiències.
4. Valorar i respectar el fet artístic propi i dels altres entenent que és una manera de comunicar-se i d'expressar els sentiments, les descobertes, les capacitats i peculiaritats de cadascú. Apreciar que les experiències culturals pròpies i les dels companys i companyes esdevenen un espai de diàleg i enriquiment.
5. Participar, generar i afavorir l'intercanvi d'opinions, experiències, idees i valoracions i

incorporar en el procés creatiu propi i dels altres aspectes de la pròpia experiència o inquietud.

6. Valorar i gaudir de la interacció en el grup i el cooperativisme, tot participant conjuntament en la planificació de les activitats i de la producció per crear un sentit de comunitat, desenvolupant una relació de confiança en la dinàmica de les activitats i compartint amb els companys i les companyes idees, valoracions i projectes.

7. Mostrar curiositat per com les artistes i els artistes indaguen en el coneixement, l'experiència i la imaginació per fer música, arts escèniques i, arts plàstiques i arts audiovisuals. Conèixer algunes de les institucions i professions dels àmbits artístics i culturals i interessar-se per les característiques del seu treball.

8. Compartir i reconstruir històries i pensaments que ens desvetllen les manifestacions artístiques i culturals i descobrir que poden influir en la nostra manera de pensar i en els nostres propòsits.

9. Gaudir de l'aproximació a les manifestacions artístiques i desenvolupar una posició crítica i un posicionament pluralista en l'aproximació als artistes, als autors/es i a les manifestacions artístiques i culturals.

10. Utilitzar la comunicació audiovisual i les TIC per a la cerca d'informació i conèixer els codis del llenguatge audiovisual per elaborar produccions tant de forma autònoma com en combinació amb altres mitjans i materials.

11. Conèixer les intervencions artístiques urbanes, els museus, els teatres, els auditoris, els edificis arquitectònics i culturals del barri, del poble o de la ciutat. Adonar-se de les seves funcions socials vinculades a la vida del barri, del poble o de la ciutat i a la noció de patrimoni.

Continguts

CICLE INICIAL

Explorar i percebre

Visual i plàstica

Observació, i exploració sensorial dels elements presents en l'entorn natural, cultural i artístic experimentant les sensacions i emocions que provoquen.

Observació i valoració d'imatges fixes i seriadades de contextos propers (historietes, còmics, il·lustracions, fotografies, cartells, publicitat) que provenen del camp de les arts i la cultura visual.

Expressió oral d'idees, emocions i experiències, que desvetllen les manifestacions artístiques i culturals per promoure la comprensió crítica.

Interès pel coneixement de les manifestacions populars i tradicionals de Catalunya i de la seva imatgeria i de les cultures dels companys i companyes amb experiències diferents.

Interès i curiositat per descobrir i gaudir les manifestacions artístiques que ofereix l'entorn (museus, exposicions, representacions, festes populars).

Apreciació que els artistes i les artistes conceben i produeixen objectes i imatges a partir del que saben, coneixen o imaginem. Satisfacció pel progressiu coneixement que els objectes i les imatges promouen.

Discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, grandàries, impacte visual... en

les imatges, els objectes i les obres artístiques.

Observació de recursos formals del llenguatge audiovisual (enquadrament i punt de vista).

Apreciació dels objectes i imatges produïts per un mateix o per altres i valoració pel progressiu coneixement que promouen.

Percepció que a través de la participació artística i de l'interès vers els fets artístics s'arriba a la satisfacció i l'emoció de l'experiència estètica.

Música i dansa

Escolta, exploració i discriminació de sons presents en l'entorn natural, cultural i artístic: elements de l'entorn que produeixen so, sons que es poden produir amb el cos, sons enregistrats. Percepció del so i del silenci, de les diferents qualitats del so i de la seva combinació.

Exploració dels recursos creatius i expressius de la veu i dels instruments.

Exploració sensorial de les possibilitats de moviment del cos. Adequació, quan escaigui, del moviment al so i a l'espai.

Expressió oral d'idees, emocions i experiències, que desvetllen les manifestacions culturals i artístiques: audicions, espectacles, festes.

Interès pel coneixement de cançons i danses tradicionals catalanes i de cançons i danses tradicionals dels països d'on provenen companys i companyes de classe.

Interès i curiositat per participar i gaudir en les manifestacions artístiques que ofereix l'entorn: audicions, dansa, espectacles, festes tradicionals.

Comprendre el significat de cançons i danses i la seva relació amb experiències conegudes o imaginades.

Interès en l'audició de peces instrumentals i vocals de diferents estils i cultures.

Reconeixement d'instruments musicals i de veus masculines, femenines i infantils en audicions musicals.

Reconeixement, interpretació i representació gràfica i corporal d'elements musicals.

Percepció que a través de la participació i de l'interès s'arriba a la satisfacció en l'experiència artística.

Interpretar i crear

Visual i plàstica

Experimentació amb les qualitats visuals i plàstiques dels materials dels elements presents en l'entorn: manipulació i transformació dels materials; utilització de diversos materials i suports; intervenció espacial i compositiva.

Concepció i composició individual i col·lectiva d'imatges i objectes a partir de materials i tècniques per a la representació bidimensional i tridimensional, la composició d'objectes atenent a l'equilibri i la utilització de ritmes visuals.

Us progressiu dels materials, d'imatges i d'objectes diversos de l'entorn en les produccions pròpies i col·lectives: materials plàstics, fotografies, revistes, premsa, cromos, imatgeria popular i fantàstica.

Elaboració de produccions plàstiques i misatges audiovisuals a partir de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, tot preveient els recursos necessaris i les possibilitats dels materials i avançant amb confiança i satisfacció en els diferents processos de producció.

Incorporació i utilització progressiva de les terminologies pròpies dels llenguatges artístics: pintura, dibuix, escultura, il·lustració, collage, modelatge, construcció, fotografia, cinema i teatre.

Valoració de l'ordre, la cura i l'atenció en els processos de producció i del respecte en el treball.

Interès, valoració i respecte davant del fet artístic i davant de les produccions artístiques pròpies i alienes.

Música i dansa

Interpretació de cantarelles, cançons a una veu amb acompanyament o sense i danses tradicionals catalanes, d'altres cultures i d'autor, desenvolupant la tècnica vocal, instrumental i corporal.

Realització de danses, exercicis corporals i jocs motrius, acompanyats de seqüències sonores, cançons i obres musicals.

Composició individual i col·lectiva de produccions musicals i coreografies.

Ús progressiu de materials sonors i instruments convencionals i no convencionals, desenvolupant l'adaptació corporal i musical a les característiques de cadascun d'ells.

Incorporació i utilització progressiva de grafies no convencionals (dibuixos, paraules, símbols) i grafies musicals convencionals en la lectura, la interpretació i la creació de partitures senzilles.

Incorporació i utilització progressiva de la terminologia que s'empra en la pràctica i la vivència de la dansa i la música.

Valoració de l'atenció i el respecte en les interpretacions i produccions artístiques pròpies i dels altres.

Connexions amb altres àrees

Discriminació de formes i grandàries.

Expressió de les emocions i experiències sensorials.

Exploració sensorial d'elements de l'entorn, imatges, moviment, so i espai.

Realització d'exercicis corporals i jocs motrius.

Comprensió de textos de cançons.

Criteris d'avaluació

Reconèixer i anomenar algunes de les característiques i de les possibilitats d'utilització plàstica, sonora i corporal dels elements presents en l'entorn natural, cultural i artístic.

Expressar de forma senzilla i compartir amb els companys i les companyes el que ens desvetlla una experiència cultural o artística, individual o col·lectiva.

Realitzar senzilles composicions visuals (imatges i objectes), sonores i coreogràfiques que representin el món imaginari, afectiu i social i participar en produccions col·lectives.

Emprendre processos de creació i producció artística i desenvolupar-los amb confiança, satisfacció i respecte.

Mostrar respecte en el treball cooperatiu a l'hora de participar en projectes artístics col·lectius.

Reconèixer elements musicals en audicions i coreografies.

Interpretar de memòria cançons i danses.

Realitzar patrons de moviment, jocs motrius,

esquemes rítmics i melòdics amb la veu, el cos i instruments.

Llegir petits patrons melòdics i rítmics amb els elements apresos.

CICLE MITJÀ

Explorar i percebre

Visual i plàstica

Identificació de la diversitat de materials i de qualitats, i les tecnologies que s'utilitzen en la creació d'objectes artístics i imatges mitjançant l'observació de produccions en l'entorn artístic i cultural i dels mitjans de comunicació.

Aproximació al paper social i cultural de les exposicions culturals i d'art, del cinema, del teatre i dels mitjans de comunicació (publicitat, premsa, Internet) i de les produccions audiovisuals.

Apreciació de la incidència de la cultura visual de l'entorn i del patrimoni cultural en la vida quotidiana de les persones i en la forma de pensar.

Apreciació que la manera de ser i de pensar, els valors i les creences influeixen en la manera com ens relacionem amb i a través de l'art. Valoració positiva de la diversitat de posicionaments, judicis i arguments que desvetllen els objectes i les imatges.

Exploració i diàleg entorn al que les imatges, les produccions audiovisuals i els objectes poden explicar del món i de nosaltres mateixos.

Observació de recursos formals del llenguatge audiovisual i la seva funció expressiva i estètica (enquadrament, planificació i punt de vista).

Reconeixement de manifestacions culturals, populars i tradicionals de Catalunya i de la seva imatgeria. Interès per a conèixer i dialogar sobre les diverses experiències culturals de companys i companyes.

Interès per qüestionar-se i cercar informació sobre els motius i les raons de l'art i dels contextos de producció artística.

Observació i discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, contorns, textures, grandàries, perspectives, en la bidimensionalitat, i la tridimensionalitat dels objectes, les imatges i les obres artístiques.

Establiment de relacions entre les qualitats perceptibles de les produccions artístiques i el que commou o provoca. Identificació d'alguns materials i tecnologies emprats pels artistes en el present i en el passat.

Percepció que a través de la implicació, de la resolució de problemes i de la constància, s'arriba a la satisfacció en la comprensió, interpretació i creació artística.

Música i dansa

Identificació de la varietat de sons, músiques, moviments corporals i tecnologies que utilitzen les artistes i els artistes en l'expressió musical i corporal mitjançant l'escolta i l'observació de produccions en l'entorn artístic i cultural. Reconeixement de famílies instrumentals.

Exploració i diàleg de com les artistes i els artistes expressen, mitjançant la música i la dansa, idees i emocions molt properes a les nostres experiències.

Reconeixement de cançons i danses populars i tradicionals de Catalunya. Interès per a conèixer i dialogar sobre les diverses experiències

culturals de companys i companyes a través de la música i la dansa.

Reconeixement d'estructures de simultaneïtat sonora en produccions musicals i artístiques.

Apreciació de la incidència de la cultura musical i corporal de l'entorn i de la manera de ser i de pensar propis, i en la manera com ens relacionem amb i a través de les manifestacions musicals i escèniques. Valoració positiva de la diversitat de posicionaments, judicis i arguments que desvetllen les expressions musicals i corporals.

Interès per la cerca d'informació (individual i col·lectiva) sobre compositors/es, intèrprets, festivals de música i manifestacions musicals i informació a l'entorn de la dansa.

Reconeixement de petites formes musicals, de qualitats del so, d'instruments i formacions instrumentals i vocals en peces musicals.

Reconeixement i representació d'elements musicals i plàstics a través del moviment corporal.

Percepció que a través de la implicació i de la constància, s'arriba a la satisfacció en la comprensió, interpretació i creació artística.

Reconeixement de la presència de la música i la dansa en els mitjans de comunicació.

Interpretar i crear

Visual i plàstica

Experimentació i recerca de les possibilitats expressives i plàstiques i de transformació dels materials; les possibilitats espacials en la intervenció bidimensional i tridimensional; les accions que permeten els materials i les tècniques artístiques del passat i del present (fotografia, imatge digital, animació).

Disseny i composició individual i col·lectiva d'imatges i objectes utilitzant materials tècniques i procediments diversos (materials naturals, industrials i de rebuig, recursos plàstics, fotografia, recursos de les TIC...), atenent a l'equilibri/tensió i utilitzant ritmes visuals, plans (figura-fons) i punts de vista diversos.

Ús progressiu d'imatges i objectes de l'entorn proper, amb la finalitat d'explicar algun aspecte de la nostra vida. (imatgeria popular i mediàtica, els records, la vida quotidiana, la història i la memòria del barri).

Elaboració de propostes artístiques a resultes de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, tot preveient els recursos necessaris i les possibilitats dels materials, i avançant amb confiança i amb satisfacció en el procés de producció.

Caracterització de personatges, producció d'imatges i objectes, recreació d'espais imaginaris, creació d'estructures, decorats i exposicions amb propòsits relacionables amb la pròpia experiència i amb el desenvolupament d'activitats culturals als centres educatius i enregistraments audiovisuals.

Assumir responsabilitats i afavorir dinàmiques de treball cooperatiu i participatiu en l'elaboració de projectes artístics i culturals.

Utilització progressiva de les terminologies pròpies dels llenguatges artístics: pintura, dibuix, escultura il·lustració, arquitectura, gravat, collage, modelatge, construcció, fotografia, imatge digital, cinema-vídeo.

Interès, valoració i respecte pel fet artístic propi i dels altres i per les obres artístiques de diferents característiques.

Consciència del propi aprenentatge en els processos de la producció, creació i interpretació artística.

Música i dansa

Interpretació, improvisació i creació de cançons a una i més veus, danses, jocs motrius desenvolupant l'afinació, la dicció, la tècnica vocal, instrumental i corporal i la coordinació tant individual com col·lectiva. Pràctica de tècniques bàsiques de moviment acompanyats o no de seqüències sonores, cançons i obres musicals.

Interpretació de cançons i danses tradicionals catalanes i cançons i danses d'altres països, en especial d'on provenen companys i companyes de classe.

Composició individual i col·lectiva de cançons, músiques i coreografies utilitzant materials i instruments de percussió diversos, inclosos els recursos TIC i audiovisuals. Incorporació progressiva de la terminologia corresponent.

Creació i producció de música i de danses que es relacionin amb les pròpies idees, emocions o experiències. Recerca i utilització de músiques que ens mostren com som: cançons, danses, (populars, culturals i mediàtiques).

Elaboració de produccions musicals, escenogràfiques i audiovisuals a partir de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, tot preveient recursos necessaris i avançant amb confiança i satisfacció en el procés de producció.

Utilització progressiva de les terminologies pròpies dels llenguatges artístics: grafia musical convencional en la lectura, interpretació i creació de partitures senzilles, terminologia pròpia de la dansa.

Interès, valoració i respecte pel fet artístic propi i dels altres i per les obres artístiques de diferents característiques.

Acceptació i adaptació de les pròpies possibilitats davant de la producció, creació i interpretació artística.

Connexions amb altres àrees

Comunicació de judicis i arguments sobre objectes i imatges artístics.

Identificació de materials i qualitats dels objectes i de les tecnologies per produir-los.

Ús d'objectes i imatges per explicar aspectes de la vida pròpia i de l'entorn.

Criteris d'avaluació

Identificar i verbalitzar amb la terminologia adequada les possibilitats plàstiques, sonores i corporals que utilitzen els i les artistes, i els mitjans de comunicació presents en l'entorn natural, cultural i artístic.

Expressar i compartir amb els companys i les companyes el que ens desvetlla, de nosaltres mateixos i de la nostra manera de pensar, una experiència cultural o artística, individual o col·lectiva.

Cercar informacions i respostes a partir de dubtes i qüestions plantejades al voltant de les manifestacions artístiques i culturals i dels contextos de producció artística.

Realitzar composicions visuals (imatges i objectes), sonores, i coreogràfiques que representin les nostres idees, emocions i experiències utilitzant materials i instruments diversos inclosos els recursos de les TIC i els audiovisuals.

Utilitzar en les produccions artístiques aquells elements que ens mostren com som tot preveient recursos i materials propis del nostre entorn i afavorint la dinàmica del fet cooperatiu.

Avançar amb confiança i satisfacció i respecte en els processos de creació i producció artística.

Mostrar respecte i responsabilitat en el treball cooperatiu alhora de participar en projectes artístics col·lectius.

Interpretar cançons i danses apreses utilitzant les tècniques bàsiques de la veu i del moviment.

Improvissar i crear cançons participant en creacions individuals i col·lectives emprant degudament la terminologia i grafia corresponent.

Llegir petites partitures amb els elements musicals apresos.

CICLE SUPERIOR

Explorar i percebre

Visual i plàstica

Indagació sobre les possibilitats comunicatives suggerides per la comunicació audiovisual i la utilització de les TIC i per les possibilitats plàstiques dels materials i les seves qualitats formals en el disseny d'imatges i d'objectes artístics, i per comunicar idees, emocions i experiències.

Elaboració i seguiment de protocols per a l'observació d'aspectes i qualitats d'elements naturals i artificials.

Utilització dels mitjans de comunicació i d'Internet per obtenir informació sobre qüestions relacionades amb l'art i els contextos de producció i exposició artística.

Valoració del paper de les exposicions, la publicitat, Internet, el cinema, la televisió per informar, fer pensar, persuadir.

Identificació de maneres de viure i formes d'organització social en les imatges i els objectes; percepció i comprensió d'algunes idees, valors o creences que desvetllen els objectes i les imatges; apreciació de la relació de l'entorn cultural i els aspectes personals dels artistes i de les artistes en la creació d'objectes i imatges.

Apreciació de la influència de l'experiència cultural de cadascú en les reaccions davant les manifestacions artístiques, i en l'ús i en la creació d'objectes i imatges.

Comprensió i comunicació de les maneres de viure, de les ideologies i de les concepcions, a través dels objectes i de les imatges. Percepció i comprensió de les atribucions de temps, lloc, gènere i classe que desvetllen els objectes i les imatges atenent el seu context social.

Apreciació, valoració i anàlisi de la funció de les imatges i dels objectes en la promoció de noves expectatives i propòsits pel que fa als valors i concepcions ideològiques. Comunicació de les experiències, pensaments i inquietuds personals que promou la experiència amb els objectes i les imatges.

Utilització dels recursos formals del llenguatge audiovisual i de la seva funció expressiva i

estètica (enquadrament, planificació, punt de vista, il·luminació).

Interès per identificar la motivació en la creació d'objectes i d'imatges, les diferents visions de l'art i la relació dels objectes i les imatges amb els contextos de producció artística.

Discriminació de materials, colors, formes, volums, línies, contorn, textures, grandària, llum, moviment, bidimensionalitat i tridimensionalitat, establiment de relacions entre les qualitats perceptibles i el què pretenen les imatges i els objectes (informar, fer pensar, convèncer, persuadir).

Apreciació d'algunes característiques (formals, materials i tecnològiques) en la creació d'objectes i d'imatges que han canviat o es mantenen al llarg del temps.

Percepció que a través de la implicació, de la resolució de problemes i de la constància s'arriba a la satisfacció en la comprensió, interpretació i creació artística.

Música i dansa

Experimentació de les possibilitats sonores que poden suggerir la utilització de les TIC, la interacció de diferents mitjans i llenguatges artístics, les famílies i les agrupacions instrumentals.

Recerca de les possibilitats corporals comunicatives per a una millor relació entre les persones. Recerca d'imatges que ens ofereixin tot tipus de moviment: anàlisi i interpretació corporal.

Utilització dels mitjans de comunicació i d'Internet per obtenir informació sobre audicions, concerts, espectacles musicals, estils musicals i coreogràfics.

Valoració de l'ús de la música en els mitjans de comunicació i en produccions audiovisuals.

Reconeixement de la relació de les expressions musicals i les danses amb les idees, les emocions i les realitats socials.

Apreciació de la influència de l'experiència cultural de l'entorn en la comprensió, interpretació i creació musical i escènica.

Comprensió i comunicació de les maneres de viure, de les ideologies i de les concepcions a través del so i del cos.

Apreciació, valoració i anàlisi de la funció de la música i de la dansa en la promoció de noves expectatives i propòsits pel que fa als valors i les concepcions ideològiques.

Incorporació progressiva de la grafia musical convencional en la lectura, interpretació i creació de partitures. Incorporació i utilització progressiva de la terminologia que s'empra en la pràctica i vivència de la dansa.

Exploració de diverses estructures de simultaneïtat en produccions musicals i artístiques de complexitat creixent.

Interès i recerca d'informació (individual i col·lectiva) sobre compositors, intèrprets, festivals de música i manifestacions musicals en general, i la dansa: diferents formes de viure-la i entendre-la.

Apreciació i reconeixement de diferents qualitats del so, de petites formes musicals, d'instruments i formacions instrumentals i vocals en peces musicals.

Reconeixement i escriptura de ritmes i melodies, emprant la grafia musical convencional, utilització corporal i verbal de la terminologia

bàsica de dansa que representi les necessitats més properes a nosaltres.

Percepció que a través de la implicació, de la resolució de problemes i de la constància s'arriba a la satisfacció en la comprensió, interpretació i creació artística.

Interpretar i crear

Visual i plàstica

Identificació i aplicació de les possibilitats de comunicació que poden suggerir la utilització d'imatges, d'objectes, d'elements naturals, d'estructures geomètriques, de materials, de mitjans audiovisuals i de les TIC per comunicar de forma visual, coneixement, pensament, emocions i experiències.

Recerca de les possibilitats de comunicació que ofereixen els materials plàstics, el comportament d'alguns materials amb d'altres, les diverses possibilitats espacials en la intervenció bidimensional i tridimensional, les accions que permeten els materials, les possibilitats de la llum, i els mitjans artístics del passat i del present (imatge digital, vídeo, fotografia, instal·lació).

Construcció i caracterització de personatges, recreació d'espais imaginats, creació d'estructures, maquetes, decorats i exposicions en propòsits relacionables amb la pròpia experiència i en el desenvolupament d'activitats del centre.

Creació de missatges visuals mitjançant materials plàstics i tecnologies de la comunicació (imatge digital, vídeo, fotografia, instal·lació) per a la composició d'objectes i imatges, atenent l'equilibri, el moviment, la utilització de diferents punts de vista, el pla (general, mig, de detall), el format (vertical, horitzontal, rodó) i la finalitat (informar, persuadir).

Reutilització d'objectes i imatges de l'entorn amb la finalitat d'explicar visualment experiències, desitjos, i valoracions crítiques de l'entorn.

Ús progressiu en projectes artístics de representacions culturals: imatgeria popular i mediàtica, el barri o la ciutat, les fotografies, els objectes, col·leccions, estils i moda, desitjos, desenganys. Participació en projectes artístics que interaccionin amb la comunitat.

Elaboració de produccions artístiques com a resultat de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, tot preveient els recursos necessaris i les possibilitats dels materials i les tècniques i procediments adequats, avançant amb confiança i amb satisfacció en el procés de producció.

Assumir responsabilitats i afavorir la dinàmica del treball cooperatiu, establint moments de revisió, respectant les aportacions dels/de les altres i resolent les discrepàncies amb arguments.

Incorporació i utilització progressiva de les terminologies pròpies dels llenguatges artístics: pintura, dibuix, escultura, espectacle visual instal·lació, còmic, cartellisme, arquitectura, publicitat, gravat, collage, modelatge, construcció, fotografia, imatge digital, cinema-vídeo.

Interès per conèixer i valorar el fet artístic propi i dels altres, i les manifestacions artístiques i culturals del nostre entorn.

Adquisició de constància i progressiva exigència en la realització de produccions artístiques.

Música i dansa

Identificació i aplicació de les possibilitats de comunicació que poden suggerir la utilització del cos, de sons, de músiques, d'instruments, de mitjans audiovisuals i de les TIC per comunicar de forma sonora i corporal coneixements, pensaments, emocions i experiències.

Interpretació, improvisació i creació de cançons, danses i jocs motrius, desenvolupant la tècnica vocal, la dicció, l'afinació, les tècniques instrumentals i corporals i la coordinació tant individual com col·lectiva. Pràctica de tècniques bàsiques de moviment i utilització d'estructures sonores en la improvisació i composició coreogràfiques.

Experimentació de sincronitzacions de música i moviment.

Creació de missatges sonors i corporals a partir de la combinació de diversos mitjans i tecnologies de la comunicació, incorporant la terminologia corresponent; creació de música, cançons i danses a partir dels elements apresos.

Recerca, utilització i valoració de cançons, interpretacions i danses de l'entorn. Participació en esdeveniments col·lectius (amb música i danses) de la comunitat (escola, barri, ciutat).

Elaboració de produccions a partir de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, tot preveient els recursos necessaris i avançant amb confiança i amb satisfacció en el procés de producció.

Assumir responsabilitats i afavorir la dinàmica del treball cooperatiu, establint moments de revisió, respectant les aportacions dels/de les altres i resolent les discrepàncies amb arguments.

Incorporació i utilització progressiva de les terminologies pròpies dels llenguatges artístics: grafia musical convencional en la lectura, interpretació i creació de partitures, terminologia musical i terminologia pròpia de la pràctica i vivència de la dansa.

Interès per conèixer i valorar el fet artístic propi i el dels altres, i les manifestacions artístiques i culturals del nostre entorn.

Adquisició de constància i progressiva exigència en la realització de produccions artístiques.

Connexions amb altres àrees

Discriminació d'objectes bidimensionals i tridimensionals.

Creació de missatges audiovisuals i plàstics per comunicar experiències, pensaments i emocions.

Identificació d'aspectes culturals i històrics de la societat per mitjà de les produccions artístiques.

Valoració dels mitjans de comunicació, inclosa la publicitat, en la representació del món.

Apreciació de l'evolució formal dels objectes al llarg del temps.

Criteris d'avaluació

Identificar i reconèixer en les diverses formes d'expressió artística i cultural alguns trets socials, culturals, formals, estructurals, ideològics, psicològics, semiòtics i de gènere.

Formular opinions i argumentacions al voltant de les manifestacions artístiques i culturals,

de la utilització dels mitjans de comunicació i d'Internet, atenent el seu paper social i cultural i la manera que comprenem l'entorn.

Cercar, elaborar i valorar concepcions al voltant de les manifestacions artístiques i culturals i dels contextos de producció artística.

Comunicar de forma visual, sonora i corporal coneixement, pensament, emocions i experiències, tot aplicant i combinant les possibilitats de comunicació que suggereixen el cos, els sons, les músiques, les imatges, els objectes, les figures geomètriques, els mitjans audiovisuals i les TIC.

Elaborar produccions artístiques que promouin la valoració crítica del nostre entorn.

Planificar els processos de producció pel que fa a previsió de recursos, materials, moments de revisió i assumpte de responsabilitats en el treball cooperatiu.

Mostrar respecte, responsabilitat i valoració crítica en el treball cooperatiu i argumentar i resoldre les discrepàncies a l'hora de participar en projectes artístics col·lectius.

Interpretar cançons i danses apreses utilitzant les tècniques bàsiques de la veu i del moviment.

Improvisar i crear cançons participant en creacions individuals i col·lectives emprant degudament la terminologia i grafia corresponent.

Llegir petites partitures amb els elements musicals apresos.

Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania

Educar per al desenvolupament personal i la ciutadania és afavorir que les nenes i nens puguin viure plenament i desenvolupar-se en el si de la comunitat, adoptant estratègies per viure en un món complex, canviant i ple d'incertesa, i desenvolupant actituds de responsabilitat i compromís per a la construcció d'una societat més justa, democràtica i participativa.

Els canvis radicals en les formes de vida tradicionals, que han reforçat els valors individualistes i han generat inseguretats; l'evolució econòmica i tecnològica, que ha canviat el valor del treball i ha fet créixer la distància entre les societats del benestar i les que n'estan exclòses; la degradació dels ecosistemes i la globalització i la seva representació a través dels mitjans de comunicació, que han augmentat la necessitat de conviure en la diversitat, fan necessari que en el sistema educatiu s'introdueixin elements que permetin a l'alumnat incorporar-se a una realitat canviant, sovint incerta i imprevisible, amb noves competències i recursos per fer front a aquests canvis i comprometre's a treballar per trobar solucions als reptes que la vida planteja.

L'Educació per al desenvolupament personal i ciutadania inclou tant el desenvolupament de totes les dimensions personals i la construcció responsable de la pròpia identitat –aprendre a ser i actuar de forma autònoma–, com la relació amb els altres –aprendre a conviure–, com el compromís social –aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global.

En la concreció de l'Educació per al desenvolupament personal i ciutadania a l'etapa de primària, es consideren, d'una banda, els objectius generals que cal desenvolupar al llarg dels tres cicles i des de totes les àrees i, de l'altra, els

continguts específics a desenvolupar en un dels cursos del cicle superior en l'àrea d'Educació per la ciutadania i drets humans.

Aquest procés, iniciat al cicle inicial i que tindrà continuïtat en l'educació secundària obligatòria, pretén que l'educació per la ciutadania responsable i compromesa amb la pròpia realitat no es limiti a romandre tancada en el seu món, sinó que es projecti cap a àmbits de ciutadania i realitats progressivament més globals, a partir d'experiències de participació significatives i properes, de manera que aquesta nova perspectiva d'entendre el món acabi incidint en la pròpia realitat i contribueixi a canviar percepcions, actituds i prejudicis.

Competències pròpies de l'àrea

L'àrea d'Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania contribueix al desenvolupament de les competències bàsiques però, de manera especial i directa, a desenvolupar la competència social i ciutadana, ja que propicia l'adquisició d'habilitats per viure en societat i exercir la ciutadania democràtica; afavoreix la universalització de les pròpies aspiracions i drets per a tots els homes i dones; ajuda a generar valors com la cooperació, la solidaritat, el compromís i la participació; valora la conquesta dels drets humans i rebutja els conflictes entre grups humans i les situacions d'injustícia.

La identificació dels drets i deures ciutadans, així com l'assumpció dels hàbits cívics per mitjà de la seva pràctica, afavoreix l'assimilació de destreses per conèixer i construir, en qualitat de futurs ciutadans i ciutadanes, societats més cohesionades, lliures i equitatives, des d'un sentiment d'identitat compartida.

La competència d'autonomia i iniciativa personal també es considera una competència pròpia, en tant que afavoreix les iniciatives de planificació, presa de decisions, organització i assumpció de responsabilitats. Per mitjà del diàleg i el debat, els infants s'aproximen de forma respectuosa a la diversitat i a la diferència i les valoren de forma crítica. També s'afavoreix l'autonomia i l'autoconfiança en la construcció de projectes personals de vida i en la presa de postures sobre els problemes i les possibles solucions.

Aportacions de l'àrea a les competències bàsiques

Igualment, l'Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania contribueix a l'adquisició de la competència d'aprendre a aprendre, en la mesura que proposa l'estímul de les habilitats socials, impulsa el treball cooperatiu i l'ús sistemàtic de l'argumentació, que implica el desenvolupament d'un pensament propi.

També contribueix a la competència comunicativa lingüística i audiovisual, a partir del coneixement i l'ús de conceptes propis, de la pràctica sistemàtica del debat i tot el que implica (saber escoltar, exposar i argumentar) i de la gestió de les diverses fonts d'informació per a la construcció del coneixement.

Finalment, l'àrea aporta destreses relacionades amb la competència artística i cultural, ja que fomenta l'actitud d'estima pel fet cultural, l'empatia per apropar-se a les seves diferents manifestacions i la sensibilitat per comprendre-les i valorar-les amb una actitud oberta i

respectuosa. Alhora també requereix posar en funcionament la creativitat per contribuir a la construcció d'un món millor.

Estructura dels continguts

L'Educació per al desenvolupament personal i ciutadania engloba tres blocs de continguts que s'interrelacionen: *Aprendre a ser i actuar de forma autònoma*, *Aprendre a conèixer* i *Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global*. Es parteix, per tant, de continguts relatius a l'esfera individual i les relacions entre les persones, per passar a abordar la convivència social en l'àmbit més proper, però també en altres entorns, dins la consciència de pertinença a una ciutadania global.

"Aprendre a ser i actuar de forma autònoma" implica construir una manera de ser harmònica, conscient i volguda, desenvolupar un pensament autònom, crític i sensible davant de situacions injustes i de les necessitats dels altres, potenciar l'autoregulació de la pròpia conducta i assolir el major grau possible d'autonomia i responsabilitat. Suposa també superar estereotips i reconèixer-se iguals en la diversitat social, cultural o de gènere.

"Aprendre a conèixer" comporta desenvolupar els valors fonamentals de la convivència i la resolució positiva dels conflictes amb criteris ètics de justícia; adquirir recursos que orientin vers l'obertura cap als altres de manera altruista i generant sentiments d'afecte i empatia; i superar l'individualisme amb actituds de col·laboració i compromís en la realització de projectes en comú. Suposa també conèixer habilitats que ens permetin participar activament en la vida cívica, assumir els valors democràtics, acceptar i practicar normes socials d'acord amb aquests principis, així com conèixer els fonaments i les formes d'organització de l'estat democràtic i l'exercici de les llibertats en forma de drets i el compliment dels corresponents deures.

"Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global" ha de contribuir al desenvolupament d'actituds per a viure de manera sostenible, dins la consciència dels vincles que ens lliguen com a éssers humans i els que ens relacionen amb la natura. Implica responsabilitzar-nos de les conseqüències dels nostres actes i hàbits de la vida quotidiana sobre les condicions futures de la vida humana. També suposa reconèixer-se com a membres d'un grup social i identificar els valors comuns que compartim dins la diversitat.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

El desenvolupament dels continguts no pot reduir-se a la impartició d'una àrea en un curs de l'etapa, sinó que han d'impregnar tot el procés d'aprenentatge al llarg de tots els cicles, incloent-hi l'àmbit de les relacions interpersonals dins el centre docent i el seu entorn. Són molts els aspectes de l'Educació per al desenvolupament personal i ciutadania que s'han de treballar progressivament dins de l'acció tutorial i des dels currículums de les diferents àrees, però també és cert que treballar de manera específica, en un curs determinat abans d'acabar l'etapa, els aspectes més fonamentals de l'Educació per la ciutadania i els drets humans, pot contribuir a consolidar determinats aprenentatges desenvolupats prèviament.

L'Educació per al desenvolupament personal i la ciutadania ha d'esdevenir l'eix vertebrador de l'educació en valors a l'escola, per tal de fomentar, reconèixer i valorar les bones pràctiques i les iniciatives que es proposen des dels diferents àmbits de la comunitat escolar. Ha de promoure també el bon clima escolar i la implicació dels diferents estaments que componen la comunitat educativa en l'objectiu comú d'educar per a ser i conèixer, amb el màxim de coherència entre el que es diu i el que es practica en tots els àmbits de la vida escolar.

Cal reconèixer els valors que existeixen en els missatges dels mitjans de comunicació i d'Internet i, tanmateix, mostrar-se crítics davant de la representació de la realitat que ens proporcionen, així com un ús responsable dels mitjans tecnològics i de la informació, identificant els problemes ètics, culturals i socials relacionats amb les TIC i prenent una actitud positiva en la seva utilització, que recolzi l'aprenentatge individual i el col·laboratiu.

En definitiva, l'aprenentatge d'aquesta àrea va més enllà de l'adquisició de coneixements, per centrar-se en les pràctiques escolars que estimulen el pensament crític, la participació i l'assimilació dels valors fonamentals de la societat democràtica, amb l'objectiu de formar futurs ciutadans i ciutadanes responsables i participatius, però també empàtics i solidaris.

Objectius

1. Aprendre a ser i actuar de manera autònoma

Identificar, acceptar críticament i construir la pròpia identitat, desenvolupant l'autoestima en tots els àmbits de la personalitat.

Reconèixer l'alteritat des de criteris d'igualtat i identificar les relacions d'interdependència amb els altres. Desenvolupar una actitud favorable a la superació dels prejudicis i contrària a la violència i als comportaments discriminadors.

Desenvolupar mecanismes d'autoregulació de les pròpies emocions i de la pròpia conducta, habilitats emocionals i de comunicació assertiva en les relacions personals i de grup, mostrant actituds empàtiques, solidàries i constructives.

Actuar amb autonomia i responsabilitat en la vida quotidiana i en les relacions de grup, tot elaborant i aplicant valors i normes de convivència.

2. Aprendre a conèixer

Reconèixer i practicar els valors i normes que afavoreixen la convivència i la relació entre les persones, així com estratègies de resolució de conflictes des del diàleg i la mediació.

Reconèixer i sentir la diversitat social, cultural, de gènere i d'orientació afectiva com un fet enriquidor de la convivència, sabent explicar els propis costums i mostrant respecte pels costums i maneres de viure de cultures diferents a la pròpia i facilitar la incorporació de les nenes i nens nouvinguts en l'entorn sociocultural.

Conèixer i valorar els drets reconeguts a la persona en la Declaració Universal dels Drets Humans, en la Convenció sobre els Drets de l'Infant, en l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i en la Constitució Espanyola.

Prendre consciència de pertinença a diferents àmbits i grups socials i de les formes de contribuir al seu desenvolupament i la seva millora.

3. *Aprendre a ser ciutadans i ciutadanes en un món global*

Conèixer els mecanismes de funcionament de les societats democràtiques i el paper de les administracions en la garantia dels serveis públics. Fomentar iniciatives de participació democràtica i responsable dins del centre, participant activament en activitats fora del centre, com a eina per aprendre a assumir els deures ciutadans i compromisos socials.

Identificar, analitzar i rebutjar les situacions d'injustícia i discriminació, per raó de gènere, origen o creences, sensibilitzant-se al davant de les necessitats de les persones i grups més desafavorits. Desenvolupar sentiments d'empatia i actituds que garanteixin el respecte i la convivència entre els diversos grups.

Valorar i tenir cura del medi, així com assumir comportaments de consum responsable que contribueixin a la sostenibilitat.

Desenvolupar la capacitat d'escolta i d'exposició argumentada de les pròpies opinions i respecte per les dels altres. Valorar críticament els missatges dels mitjans de comunicació per tal de construir-se una opinió pròpia.

CICLE SUPERIOR

Educació per a la ciutadania i drets humans

Continguts

Identitat i autonomia

Identificació dels drets d'identitat i dels interessos personals i dels altres. Expressió de les emocions pròpies i autoregulació de la conducta, desenvolupant l'autoestima.

Desenvolupament de les capacitats emocionals i cognitives de presa de decisions, valorant la dignitat, la llibertat i la responsabilitat, així com el desenvolupament de l'autonomia personal.

Identificació dels propis prejudicis i rebuig de comportaments i actituds discriminatòries (sexistes, de preponderància de la força física i altres condicions personals i socials) en els diferents àmbits relacionals escolars i extraescolars.

Reconeixement de les diferències de gènere com un element enriquidor de les relacions interpersonals. Valoració de la igualtat de drets d'homes i dones en les famílies i en qualsevol àmbit personal, laboral i social.

Interpretació crítica de la realitat que ens presenten els mitjans de comunicació, inclòs el llenguatge publicitari, per tal de desenvolupar la capacitat d'elecció responsable.

Identificació d'actituds i estratègies personals i col·lectives de consum responsable i cura del medi.

Aplicació de conductes responsables en l'ús de les TIC (autonomia, autocontrol i seguretat).

Interpretació correcta de les normes de mobilitat viària, tant com a vianants com a usuaris de vehicles amb o sense motor.

Convivència i valors cívics

Valoració de les normes de convivència que han de regular les relacions socials a les famílies i a l'escola, i de la transformació de la seva bona

pràctica en hàbits cívics aplicables a d'altres àmbits relacionals.

Valoració i aplicació del diàleg i la mediació com a instruments per resoldre els problemes de convivència i els conflictes d'interessos en les relacions interpersonals. Desenvolupament de la capacitat d'expressió d'opinions i judicis de forma assertiva.

Identificació i desenvolupament de sentiments favorables als valors cívics de la societat democràtica (respecte, tolerància, participació, solidaritat, convivència, compromís, justícia, igualtat, llibertat) i aplicació en situacions de convivència dins l'entorn immediat (família, veïnatge, amistats), entre iguals i en les relacions intergeneracionals.

Identificació dels drets i deures individuals i col·lectius recollits en les declaracions universals, l'Estatut d'autonomia de Catalunya i la Constitució espanyola. Responsabilitat en l'exercici dels drets i deures que ens corresponen com a membres d'un grup i acceptació de compromisos i assumpte de responsabilitats en activitats de l'entorn.

Valoració de les administracions (local, autonòmica, estatal, europea) com a garantia dels serveis públics i de la importància de la participació ciutadana en el funcionament de les institucions.

Identificació de drets i deures que regulen l'ús dels béns comuns i dels serveis públics, aplicant conductes de responsabilitat i preservació en el seu ús.

Valoració de la participació com un dret i un deure. Identificació i ús dels mecanismes de participació en el funcionament de l'aula i de l'escola, valorant les estratègies de treball en grup implicades.

Pràctica de normes cíviques i assumpte de rols per mitjà del joc i la simulació.

Pertinença i ciutadania

Presa de consciència dels diferents grups socials als quals l'alumnat pertany. Identificació de les aportacions que com a ciutadans es poden fer a cada un dels nostres grups de pertinença.

Reconeixement de costums, tradicions i estils de vida propis i d'altres companys i companyes. Valoració de les celebracions i manifestacions culturals com a signes d'identitat i formes de cohesió social.

Reconeixement de la diversitat social, cultural, de gènere i d'opcions religioses i laiques que es manifesten a l'entorn i manifestació d'actituds de sensibilitat, respecte i empatia envers costums, valors morals, sentiments i formes de vida diferents als propis. Reconeixement dels valors comuns en les diferents manifestacions de la diversitat i dels valors de les dones que han estat tradicionalment marginats per la societat.

Identificació i rebuig de les causes que provoquen situacions de marginació, discriminació i injustícia social en l'entorn local i en el món, incidint especialment en les referides a l'exploració a la infància. Manifestació d'actituds de cooperació i solidaritat davant els problemes i les necessitats dels altres.

Desenvolupament de l'hàbit d'observar i interpretar críticament la representació de la realitat a través dels mitjans de comunicació.

Defensa i cura de l'entorn, valorant les repercussions que té a nivell global la gestió local dels recursos i identificant les bones pràctiques alternatives i estratègies de consum responsable.

Valoració de la capacitat per adaptar-se a una realitat en constant evolució, per mitjà d'actituds flexibles i obertes. Valoració de la disponibilitat per trobar solucions als problemes i intentar millorar la realitat.

Connexions amb altres àrees

Desenvolupament de la capacitat d'expressió d'opinions i judicis de forma assertiva.

Identificació dels valors de la societat democràtica i de la necessitat de la participació social.

Identificació dels drets i deures individuals i col·lectius.

Assumpció de pràctiques de consum responsable i de defensa del medi.

Identificació de les manifestacions culturals com a signes d'identitat i cohesió social.

Criteris d'avaluació

Mostrar un adequat nivell de coneixement personal, d'autoestima i de gestió emocional en les activitats quotidianes, així com motivació per la millora personal i en la relació amb els altres. Reconèixer, acceptar i respectar les característiques pròpies i les dels companys i companyes i el dret a la pròpia identitat, valorant les diferències. Practicar hàbits de salut i seguretat personal.

Argumentar i defensar les pròpies opinions desenvolupant habilitats de comunicació assertiva. Escoltar i respectar les opinions dels altres, actuar amb autonomia valorant i responsabilitzant-se de les conseqüències de les pròpies accions.

Entendre, acceptar i practicar les normes de convivència i els hàbits cívics en les seves relacions personals entre iguals o amb adults. Participar amb responsabilitat en la presa de decisions del grup, utilitzant el diàleg i la mediació per arribar a acords, i ser-ne conseqüent assumint les pròpies obligacions. Assumir i practicar hàbits cívics i actes adreçats al benestar dels altres.

Reconèixer els drets humans fonamentals recollits en les declaracions universals, l'Estatut d'autonomia de Catalunya i la Constitució espanyola, i els principis de convivència que s'hi recullen, per identificar els deures més importants que se'n deriven i les situacions en què es vulneren aquests drets.

Identificar els serveis públics prestats per diferents àmbits administratius als quals pertany com a ciutadà/ana i conèixer algunes de les seves competències i responsabilitats socials i el paper que compleixen aquests serveis públics en la vida de la ciutadania, conjuntament amb la importància de la participació i implicació ciutadanes en el seu manteniment.

Descriure els mecanismes bàsics del funcionament democràtic, aplicats als òrgans de govern de diferents institucions (municipals, autonòmiques, estatals, europees), tot identificant els valors cívics de la societat democràtica i establint un paral·lelisme amb els mecanismes de participació a l'aula i a l'escola.

Identificar les relacions que es donen entre les pròpies vides i els propis actes i les vides de persones d'altres parts del món, tenint en compte la representació que en fan els mitjans de comunicació, entenent les relacions entre pobles des de la igualtat, el respecte i la cooperació. Identificar els mecanismes de participació en accions col·lectives més enllà del marc escolar i adaptar-se al treball en equip en la recerca d'alternatives.

Identificar i rebutjar les causes que provoquen situacions de marginació, discriminació, injustícia social i violació dels drets humans. Mostrar empatia i valorar i respectar la diversitat social, cultural i de gènere, identificant situacions de desigualtat d'oportunitats.

Identificar les bones pràctiques en relació al medi i de consum responsable, assumint el compromís personal per transformar les actituds i estils de vida propis en pro de la sostenibilitat. Identificar algunes iniciatives de participació ciutadana que promouen aquestes pràctiques i mostrar-se sensible pels problemes mediambientals.

Educació física

L'ensenyament i l'aprenentatge de l'educació física en l'etapa de l'educació primària ha de fonamentar-se en l'adquisició d'aquells coneixements, habilitats i competències relacionades amb el cos i la seva activitat motriu que contribueixen al desenvolupament integral de la persona i a la millora de la qualitat de vida. En l'àrea d'Educació física, la reflexió sobre el sentit i els efectes de l'activitat motriu; el desenvolupament d'hàbits saludables, regulars i continuats; i el sentir-se bé amb el propi cos constitueixen principis valuosos de l'acció educativa i contribueixen a la millora de l'autoestima.

L'escola ha d'oferir a l'alumnat mitjans i recursos per integrar l'activitat física a la vida quotidiana, establint així una tendència que potenciï el seu desenvolupament motriu, la seva capacitat de socialització, la seva salut i la seva integritat com a persona.

L'alumnat ha de construir el seu coneixement a partir d'activitats individuals i en grup que li permetin descobrir les possibilitats de practicar activitats físiques en el seu entorn proper, prevenir situacions de risc associades a la pràctica d'activitats físiques i desenvolupar una mirada crítica envers certes imatges corporals difoses pels mitjans de comunicació.

L'àrea d'Educació física manté relacions amb l'àrea d'educació artística, ja que les dues àrees treballen el sentit estètic i creatiu de l'expressió i comunicació corporal. Aquest sentit es presenta des de dues vessants: la interacció amb la pròpia persona des del punt de vista dels sentiments i sensacions pròpies; i la interacció amb l'entorn i els altres, a partir de la percepció d'estímuls externs i la utilització del cos com a llenguatge d'expressió, comunicació i representació.

Finalment, les activitats de l'àrea han de potenciar les actituds i valors propis d'una societat solidària, sense discriminació, respectuosa amb les persones i l'entorn.

Competències pròpies de l'àrea

El desenvolupament personal esdevé una competència central de l'àrea que s'assoleix

amb el treball i cura del propi cos i la motricitat, al mateix temps que es reflexiona sobre el sentit i els efectes de l'activitat física, assumint actituds i valors adequats a la gestió del cos i la conducta motriu.

Els continguts de l'àrea pretenen donar resposta a necessitats que portin cap al benestar personal i promoguin una vida més saludable i de més qualitat. La competència en la pràctica d'hàbits saludables de forma regular i continuada contribueix a sentir-se bé amb el propi cos, a la millora de l'autoestima i al desenvolupament del benestar personal.

La competència comunicativa s'assoleix amb l'experimentació del cos i el moviment com instruments d'expressió i comunicació; l'expressió i comunicació de sentiments i emocions individuals i compartides per mitjà del cos, el gest i el moviment i la valoració crítica dels usos expressius i comunicatius del cos.

Aquesta àrea també desenvolupa la competència social centrada en les relacions interpersonals per mitjà de l'adquisició de valors com el respecte, l'acceptació o la cooperació, que seran transferits a l'activitat quotidiana (jocs, esports, activitats en la natura entre altres). Les possibilitats expressives del cos i de l'activitat motriu potenciaran la creativitat i l'ús dels llenguatges corporals per a transmetre sentiments i emocions que humanitzen el contacte personal.

Aportacions de l'àrea a les competències bàsiques

L'àrea d'Educació física contribueix al desenvolupament de les competències bàsiques, essencialment a la de coneixement i interacció amb el món, mitjançant la interacció del propi cos i l'espai determinat, el coneixement, la pràctica i la valoració de l'activitat física per preservar la salut.

També contribueix essencialment en la competència social i ciutadana, ja que ajuda a aprendre a conviure, acceptar les regles per al funcionament col·lectiu, la participació i el respecte envers les diferències i conèixer les possibilitats i limitacions pròpies i alienes.

El reconeixement i l'apreciació de les manifestacions culturals específiques de la motricitat humana col·laboren amb la competència cultural i artística.

Els intercanvis comunicatius i la valoració crítica dels missatges i estereotips referits al cos procedents dels mitjans d'informació i comunicació, contribueixen al desenvolupament de la competència comunicativa i al tractament de la informació i competència digital.

El coneixement d'un mateix o mateixa i de les pròpies possibilitats i carències, l'autosuperació, perseverança i actitud positiva, i l'organització individual i col·lectiva contribueixen a la competència aprendre a aprendre i a l'autonomia i iniciativa personal.

Estructura dels continguts

Els continguts d'educació física de cada cicle s'organitzen en cinc apartats: el cos, imatge i percepció, habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques, activitat física i salut, expressió corporal i el joc.

L'estructuració dels continguts reflecteix cada un dels eixos que donen sentit a l'Educació física en l'educació primària: el des-

envolupament de les capacitats cognitives, físiques, emocionals i relacionals vinculades a la motricitat, l'adquisició de formes socials i culturals de la motricitat, l'educació en valors i l'educació per a la salut.

Encara que en l'educació primària els continguts es presentin organitzats per àrees, per a l'assoliment de les competències bàsiques és convenient establir relacions entre ells sempre que sigui possible. La connexió entre continguts d'àrees diverses mostra les diferents maneres de tractar una mateixa situació i dona un sentit més ampli als conceptes i n'afavoreix la comprensió. De la mateixa manera, els continguts que en una àrea es presenten com a instrument trobaran en una altra àrea els contextos adequats que els donaran sentit.

Les connexions poden establir-se amb naturalitat en situacions de relació amb l'entorn i la vida diària. Al final dels continguts de cada cicle es concreten les connexions que es poden establir amb d'altres àrees; la proposta que es fa té un caràcter orientatiu i en cap cas és exhaustiva.

Consideracions sobre el desenvolupament del currículum

Els continguts de l'àrea plantegen educar mitjançant el moviment, afavorint el desenvolupament de capacitats físiques i habilitats tècniques que permetin resoldre de forma creativa i segura els diferents reptes de la vida quotidiana. També potencien la millora de la qualitat de vida, amb l'adopció d'hàbits de salut i d'higiene personal, i l'adquisició d'una major consciència de les possibilitats del propi cos.

Els diferents apartats presenten de forma integrada conceptes, procediments i actituds. Establir una prioritat de continguts en Educació física requereix respectar la doble polarització entre continguts procedimentals i actitudinals. Els primers permetran a les nenes i nens sentir-se competents en el pla motor. Els segons els permetran afrontar, des d'una perspectiva ètica, les nombroses i complexes situacions que envolten l'activitat física i esportiva, així com les relatives a la cultura corporal. D'altra banda, l'adquisició de conceptes, tot i estar supeditada als anteriors tipus de continguts, facilitarà la comprensió de la realitat corporal i de l'entorn físic i social.

L'alumnat ha de construir el seu coneixement a partir de diferents tipus d'activitats: individuals i col·lectives, cooperatives, expressives, de condicionament físic, a l'aire lliure, etc. Aquest coneixement permetrà descobrir les possibilitats de practicar activitats físiques en el seu entorn proper, prevenir situacions de risc associades a la pràctica d'activitats físiques, tenir una mirada crítica vers les imatges corporals difoses pels mitjans de comunicació, i ser sensible a les diferències culturals i la seva influència sobre els hàbits de vida i sobre la pràctica d'activitats físiques.

Objectius

L'àrea d'Educació física en l'etapa de l'educació primària té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Conèixer, acceptar i valorar el propi cos i l'activitat física com a mitjà d'exploració per a l'elaboració de l'autoimatge, l'autoestima i l'autoconfiança.

2. Apreciar els efectes beneficiosos envers la salut de l'exercici físic i de l'adquisició d'hàbits higiènics, alimentaris i posturals.

3. Utilitzar el coneixement del propi cos, les capacitats físiques i les habilitats motrius per resoldre i adaptar el moviment a les necessitats o circumstàncies de cada situació.

4. Seleccionar i aplicar de forma eficaç i autònoma, principis i regles per resoldre problemes motors en la pràctica d'activitats físiques.

5. Participar en jocs com a element d'aproximació als altres, seleccionant les accions i controlant l'execució de les mateixes, prèvia valoració de les pròpies possibilitats.

6. Regular i dosificar l'esforç, assolint un nivell d'autoexigència d'acord amb les pròpies possibilitats i les característiques de la tasca.

7. Explorar les possibilitats i recursos expressius del propi cos per comunicar sensacions, emocions i idees.

8. Compartir i gaudir de l'exercici físic i de l'expressió i comunicació corporal en col·lectivitat mitjançant el joc, la dansa i qualsevol activitat física que comporti el desenvolupament de la persona.

9. Participar en activitats físiques compartint projectes, establint relacions de cooperació per assolir objectius comuns sense discriminacions, per mitjà de la participació solidària, tolerant, responsable i respectuosa i resolent els conflictes mitjançant el diàleg.

10. Conèixer i valorar la diversitat d'activitats físiques, lúdiques i esportives com elements culturals, propis i d'altres cultures, mostrant una actitud crítica tant des de la perspectiva de participant com d'espectador/a.

Continguts

CICLE INICIAL

El cos: imatge i percepció

Vivència del propi cos en situacions referents a la tensió, la relaxació i la respiració.

Experimentació del cos en postures corporals diferents.

Experimentació, exploració i discriminació de diferents sensacions

Afirmació de la lateralitat.

Experimentació de situacions d'equilibri i desequilibri.

Execució de diferents situacions que provoquin la coordinació de moviments.

Participació en situacions que provoquin la interacció entre espai i temps. Percepció espai-temps.

Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques

Experimentació de diferents formes i possibilitats del moviment i d'execució i control d'habilitats motrius bàsiques.

Participació de forma activa i autònoma en la resolució de problemes motrius senzills.

Disposició a participar en activitats diverses acceptant l'existència de diferències en el nivell d'habilitat.

Activitat física i salut

Acceptació crítica de la pròpia realitat corporal i elaboració de l'autoimatge.

Adquisició d'hàbits bàsics higiènics, alimentaris i posturals relacionats amb l'activitat física.

Valoració de la relació entre l'activitat física i la salut i benestar.

Respecte per les normes d'ús de materials i espais en la pràctica d'activitat física.

Expressió corporal

Exploració i descobriment de les possibilitats expressives del cos i del moviment.

Sincronització del moviment amb pulsacions i estructures rítmiques senzilles.

Desinhibició en l'exteriorització d'emocions i sentiments a través del cos, el gest i el moviment.

Experimentació del plaer que proporciona el treball d'expressió a través del propi cos.

Exploració de les possibilitats expressives amb objectes i materials.

Participació en situacions que suposin comunicació corporal amb valoració i reconeixement de les diferències en la manera d'expressar-se.

El joc

Apreciació del joc com activitat comú a totes les cultures.

Experimentació dels diferents rols en el joc actuant amb comprensió i compliment de les normes del joc.

Valoració, reconeixement i respecte cap a les persones que participen en el joc.

Confiança en les pròpies possibilitats i esforç personal en els jocs.

Valoració del joc com a mitjà de relació amb els altres i de divertiment.

Connexions amb altres àrees

Orientació en l'espai.

Valoració de la relació entre activitat física i salut.

Descobriments de les possibilitats expressives del cos i el moviment.

Interacció oral en el desenvolupament dels jocs.

Desinhibició en activitats comunicatives verbals i no verbals.

Criteris d'avaluació

Orientar-se a l'espai en relació a la pròpia persona utilitzant les nocions topològiques bàsiques.

Equilibrar el cos adoptant diferents postures, amb control de la tensió, la relaxació i la respiració.

Desplaçar-se i saltar de forma diversa, variant les posicions corporals i la direcció i sentit dels desplaçaments.

Identificar com accions saludables les normes d'higiene personal associades a la realització d'activitats físiques i prendre consciència del risc de les mateixes.

Sincronitzar els moviments corporals mitjançant estructures rítmiques senzilles i conegudes.

Reaccionar davant els estímuls auditius o visuals que arriben de l'entorn, tot utilitzant el moviment o els gestos.

Representar personatges i situacions mitjançant el cos i el moviment amb desinhibició.

Participar i gaudir en els jocs ajustant la pròpia actuació, tant pel que fa a aspectes motrius com de relació amb els companys i les companyes.

Col·laborar activament en el desenvolupament dels jocs col·lectius, mostrant responsabilitat i cooperació.

CICLE MITJÀ

El cos: imatge i percepció

Descobriments dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment.

Adequació de la consciència i control del cos en relació amb la tensió, la relaxació i la respiració.

Representació del propi cos i el dels altres.

Adequació de la postura a les diferents necessitats expressives i motrius.

Realització d'activitats en las que intervingui l'equilibri estàtic i dinàmic.

Intervenció de l'organització espacio-temporal en el desenvolupament d'activitats físiques.

Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques

Execució de formes i possibilitats de moviment, ajustant i consolidant els elements fonamentals a l'execució de les habilitats motrius bàsiques.

Utilització eficaç de les habilitats bàsiques i específiques en medis i situacions conegudes i estables.

Elaboració d'un control motriu i domini corporal.

Consecució de la millora de les qualitats físiques bàsiques de forma genèrica i orientada a l'execució motriu en múltiples situacions.

Disposició a participar en activitats diverses, acceptant les diferències individuals en el nivell de l'habilitat.

Pràctica d'activitats físiques elaborades.

Apreciació de l'esforç tant individual com col·lectiu en les activitats físiques.

Activitat física i salut

Adquisició d'hàbits posturals i alimentaris saludables relacionats amb l'activitat física i la higiene corporal.

Adopció de mesures bàsiques de seguretat en la pràctica de l'activitat física i utilització dels materials i els espais d'acord amb unes normes.

Pràctica habitual d'exercicis d'escalfament previ i control de l'esforç durant la realització de l'activitat física.

Actitud favorable cap a l'activitat física en relació amb la salut.

Expressió corporal

Experimentació del cos i el moviment com instruments d'expressió i comunicació.

Adequació del moviment a estructures espacio-temporals.

Expressió d'emocions i sentiments a través del cos, el gest i el moviment.

Utilització d'objectes i materials com a instruments d'expressió i comunicació.

Participació en la creació i interpretació de situacions que suposin comunicació corporal.

Participació en la realització de balls, danses i coreografies senzilles.

Valoració i apreciació de les diferents formes d'expressar-se.

El joc

Apreciació del joc com a element de la realitat social i cultural.

Participació en diferents tipus de joc.

Execució i descobriment de les estratègies bàsiques del joc relacionades amb la cooperació, l'oposició i la cooperació/oposició en relació amb les regles del joc.

Actitud responsable en relació amb l'estratègia del joc.

Reconeixement i valoració de les persones que participen en el joc.

Comprensió, acceptació i compliment de les normes del joc.

Valoració de l'esforç en els jocs.

Valoració del joc com a mitjà de relació, de divertiment i d'ús del temps de lleure.

Connexions amb altres àrees

Expressió d'emocions per mitjà del cos, el gest i el moviment.

Representació espacio-temporal de les activitats físiques.

Ús dels espais i materials d'acord amb unes normes

Interacció oral en desenvolupament dels jocs i les activitats.

Comprensió de les normes dels jocs i les activitats.

Criteris d'avaluació

Utilitzar les nocions topològiques per orientar-se a l'espai en relació a la posició de persones i d'objectes.

Participar en les activitats físiques ajustant la pròpia actuació a les possibilitats i limitacions corporals i de moviment.

Desplaçar-se i saltar mitjançant un moviment corporal coordinat.

Saltar i llençar objectes coordinadament.

Incorporar conductes actives d'acord amb el valor de l'exercici físic per a la salut, mostrant interès per la cura del propi cos.

Proposar estructures rítmiques senzilles i reproduir-les corporalment o amb instruments.

Utilitzar els recursos expressius del cos i promoure el treball en grup per representar i escenificar històries reals o imaginàries.

Participar i gaudir dels jocs i les activitats físiques amb coneixement i respecte de les normes i mostrant una actitud d'acceptació vers els companys.

CICLE SUPERIOR

El cos: imatge i percepció

Reconeixement dels elements orgànics i funcionals relacionats amb el moviment.

Domini de la consciència i control del cos en repòs i en moviment.

Aplicació del control tònic i de la respiració al control motor.

Adequació de la postura a les necessitats expressives i motrius de forma econòmica i equilibrada.

Utilització adequada de la discriminació selectiva dels estímuls i de l'anticipació perceptiva.

Execució de moviments amb certa dificultat amb els segments corporals no dominants.

Adquisició del desenvolupament de l'equilibri estàtic i dinàmic en situacions complexes.

Resolució de l'estructura de l'espai i del temps en accions i situacions motrius complexes.

Valoració i acceptació de la pròpia realitat corporal i la dels altres.

Habilitats motrius i qualitats físiques bàsiques

Adaptació de l'execució de les habilitats motrius a entorns de pràctica de complexitat creixent, amb eficiència i creativitat.

Adquisició d'un control motor i corporal previ a l'acció.

Execució d'activitats de condicionament físic orientades a la millora de les habilitats motrius.

Valoració individual i col·lectiva del treball des del punt de vista motriu.

Disposició a participar en activitats diverses, acceptant l'existència de diferències en el nivell de l'habilitat.

Activitat física i salut

Adquisició dels hàbits de postura i alimentaris saludables i autonomia en la higiene personal.

Identificació de les pràctiques poc saludables.

Prevenició de lesions en l'activitat física tot valorant la importància de l'escalfament, la dosificació de l'esforç i la recuperació.

Utilització de materials i espais, respectant les normes.

Valoració de l'activitat física per al manteniment i millora de la salut en el present i el futur.

Expressió corporal

Elaboració, participació i conscienciació de les possibilitats i recursos que ofereix el llenguatge corporal.

Composició individual i/o col·lectiva de moviments a partir d'estímuls rítmics i musicals.

Participació en l'elaboració de balls i coreografies senzilles.

Expressió i comunicació de sentiments i emocions individuals i compartides a través del cos, el gest i el moviment.

Utilització d'objectes i materials en la realització de dramatitzacions i en la construcció d'escenaris.

Valoració crítica dels usos expressius i comunicatius del cos.

Participació i respecte davant situacions que suposin comunicació corporal.

El joc

Consolidació del joc com a fenomen social i cultural.

Realització de jocs de diferents modalitats i de dificultat creixent.

Pràctica d'habilitats bàsiques d'iniciació esportiva en situacions de joc.

Promoció de l'ús adequat de les estratègies bàsiques del joc relacionades amb la cooperació, la oposició i la cooperació/oposició.

Acceptació i respecte vers les normes, regles i persones que participen en el joc.

Elaboració i compliment d'un codi de joc net.

Estimació de l'esforç personal i col·lectiu en els diferents tipus de joc al marge de les preferències i prejudicis.

Valoració del joc com a mitjà de relació, de divertiment i d'utilització satisfactori del temps de lleure.

Participació en la pràctica de jocs d'arreu del món.

Incorporació d'elements creatius en els jocs.

Participació en jocs cooperatius i per a la pau.

Connexions amb altres àrees

Participació en l'elaboració de dramatitzacions.

Identificació de les pràctiques saludables.

Participació en l'elaboració de balls i coreografies.

Criteris d'avaluació

Ajustar els moviments corporals a diferents canvis de les condicions d'una activitat utilitzant les nocions topològiques bàsiques.

Opinar de forma crítica en relació a situacions sorgides en la pràctica de l'activitat física.

Desenvolupar conductes actives per incrementar la condició física, ajustant la pròpia actuació a les pròpies possibilitats i limitacions corporals.

Identificar algunes de les relacions que s'estableixen entre la correcta i habitual pràctica d'exercici físic i millora de la salut.

Construir composicions col·lectives en interacció amb els companys i companyes utilitzant els recursos expressius del cos i partint d'estímuls musicals, plàstics o verbals.

Utilitzar els recursos expressius del cos per comunicar idees i sentiments i representar personatges o històries reals o imaginàries.

Identificar com a valors fonamentals dels jocs i les pràctiques d'activitat física, l'esforç personal i les relacions que s'estableixen amb el grup i actuar d'acord amb ells.

Matemàtiques

Les matemàtiques són un instrument de coneixement i anàlisi de la realitat i al mateix temps constitueixen un conjunt de sabers d'un gran valor cultural, el coneixement dels quals ha d'ajudar a totes les persones a raonar, de manera crítica, sobre les diferents realitats i problemàtiques del món actual. Per això l'educació matemàtica en les etapes obligatòries ha de contribuir a formar ciutadans i ciutadanes que coneguin el món en el que viuen i que siguin capaços de fonamentar els seus criteris i les seves decisions, així com adaptar-se als canvis, en els diferents àmbits de la seva vida.

Per això, el currículum de matemàtiques a l'educació primària es planteja amb la perspectiva d'un aprenentatge de les matemàtiques per a la vida diària, i unes matemàtiques que ajudin a interpretar el món que ens envolta, facilitant la quantificació i la mesura de fets i processos naturals i socials, per tal de poder-los comparar, ordenar, classificar i per tant conèixer-los millor; organitzant la situació dins de l'espai i del temps; permetent descobrir semblances i regularitats en l'observació de l'entorn; modelitzant problemes de la vida real, per tal de cercar-los-hi solucions; fomentant la comunicació de coneixements i d'informació; i facilitant la fonamentació de criteris i la presa de decisions.

Contribució a l'adquisició de les competències bàsiques

La competència matemàtica és una de les competències bàsiques que han d'assolir els alumnes en aquesta etapa, ja que és necessària en la vida personal, social i escolar. Nombreuses situacions quotidianes, i de les diverses àrees,

requereixen l'ús de les matemàtiques per poder analitzar-les, interpretar-les i valorar-les. Aquesta competència té un caràcter transversal a totes les àrees, encara que és l'àrea de matemàtiques la que s'ocupa especialment d'ella.

Encara que els continguts que es proposen són els necessaris per a l'adquisició de la competència matemàtica, cal tenir en compte que aquesta difícilment s'adquireix si no s'orienta l'aprenentatge dels continguts de manera que es possibiliti la seva utilització fora de les classes de matemàtiques, tant en la vida diària dels alumnes com en totes les altres àrees.

Assolir la competència matemàtica implica:

Pensar matemàticament. Construir coneixements matemàtics a partir de situacions on tinguin sentit, experimentar, intuir, relacionar conceptes i realitzar abstraccions.

Raonar matemàticament. Realitzar induccions i deduccions, particularitzar i generalitzar; argumentar les decisions preses, així com l'elecció dels processos seguits i de les tècniques utilitzades.

Plantejar-se i resoldre problemes. Llegir i entendre l'enunciat, generar preguntes relacionades amb una situació-problema, planificar i desenvolupar estratègies de resolució i verificar la validesa de les solucions.

Obtenir, interpretar i generar informació amb contingut matemàtic.

Utilitzar les tècniques matemàtiques bàsiques (per comptar, operar, mesurar, situar-se a l'espai i organitzar i analitzar dades) i els instruments (calculadores i TIC, de dibuix i de mesura) per a fer matemàtiques.

Interpretar i representar a través de paraules, dibuixos, símbols, nombres i materials, expressions, processos i resultats matemàtics.

Comunicar el treball i els descobriments als altres, tant oralment com per escrit, utilitzant de manera progressiva el llenguatge matemàtic.

La competència matemàtica s'ha d'adquirir a partir de contextos que tinguin sentit tant per a l'alumnat com per al coneixement matemàtic que és pretén desenvolupar. Aprendre amb comprensió és fonamental per capacitar l'alumnat en l'ús de tot el que aprèn i per capacitar-lo a continuar aprenent, de forma autònoma, al llarg de tota la vida. Per això, cal proporcionar en totes les classes de matemàtiques oportunitats per tal que l'alumnat aprengui a raonar matemàticament, proposant activitats d'aprenentatge on la resolució de problemes, entesa en un sentit ampli, esdevingui el nucli de l'ensenyament.

Per tal de contribuir a l'assoliment de les diferents competències bàsiques l'ensenyament de les matemàtiques ha d'aconseguir que l'alumnat integri i utilitzi de manera funcional tots els aprenentatges que va adquirint, a partir dels seus coneixements previs, de l'experimentació, de la representació i comunicació i del contrast amb els altres.

La formació en matemàtiques, a més d'incidir en la competència matemàtica, contribueix a l'assoliment de totes les altres competències bàsiques de la manera que es detalla a continuació:

Competència en el coneixement i interacció amb el món físic. Les matemàtiques són un instrument d'anàlisi de la realitat, en particular

del món físic. El desenvolupament de determinats àmbits com la mesura i la visualització, la interpretació i construcció de gràfics, així com de processos com el raonament matemàtic i l'argumentació, i la resolució de problemes relacionats amb el món físic, contribueixen de manera directa a l'adquisició d'aquesta competència.

Competència en el tractament de la informació i competència digital. Molta de la informació que rebem conté elements matemàtics, nombres, formes i mesures entre d'altres, expressats de manera diversa, el coneixement dels quals és necessari per aquesta competència. També els continguts del bloc estadística i atzar, així com la utilització d'ordinadors i calculadores, estan relacionats amb l'adquisició d'aquesta competència.

Competència en autonomia i iniciativa personal. Plantejar i resoldre qüestions i problemes matemàtics, i tots el processos associats a aquesta activitat (planificació, recerca d'estratègies, validació de solucions i contrast amb les dels altres) implica, entre altres coses, una presa constant de decisions, la pràctica de les quals incideix en la progressiva adquisició d'autonomia de l'alumnat i de confiança en les pròpies capacitats.

Competència per aprendre a aprendre. Per aprendre matemàtiques cal desenvolupar, entre d'altres, capacitats relacionades amb la presa de decisions i el sentit crític, la creativitat i la sistematització, l'esforç i la constància, la síntesi i la generalització. Totes elles, juntament amb la reflexió sobre el propi treball i la capacitat per comunicar-lo, formen part d'aquesta competència bàsica per a l'aprenentatge al llarg de tota la vida.

Competència en comunicació lingüística. Les matemàtiques contribueixen a aquesta competència aportant el coneixement d'un llenguatge específic, necessari en el desenvolupament de les ciències i en la resolució de molts problemes quotidians. També, en el treball matemàtic, l'ús de la llengua, tant oral com escrita, és fonamental per descriure conceptes i processos, expressar raonaments i argumentacions, i en concret, el llenguatge oral per a comunicar, discutir, comparar i validar el treball realitzat.

Competència en expressió cultural i artística. Les matemàtiques constitueixen una creació humana present en totes les cultures que cal començar a conèixer, valorar i relacionar amb la realitat actual. D'altra banda, i a un nivell més concret, hi ha una relació entre continguts de tipus geomètric i artístic, la connexió dels quals contribueix a aquesta competència.

Competència social i ciutadana. El treball en grup, entès com un treball de cooperació, i l'acceptació de les idees dels companys i de les diferents estratègies emprades en la realització d'un càlcul, d'una mesura o en el procés de resolució d'un problema, són aspectes del procés d'ensenyament i aprenentatge de les matemàtiques que contribueixen al desenvolupament d'aquesta competència.

Estructuració dels continguts

Els continguts de l'àrea de matemàtiques, que integren l'ús de les TIC i dels mitjans tecnològics, expressen els aspectes fonamentals pel

que fa als conceptes i als processos matemàtics que s'han d'anar desenvolupant a mesura que es va progressant en l'aprenentatge i ús de la competència matemàtica. Així mateix cal desenvolupar en l'alumnat actituds positives envers el coneixement matemàtic, tenint en compte la seva dilatada història i la seva contribució a la cultura.

Els continguts de l'àrea de matemàtiques s'organitzen en cinc blocs: numeració i càlcul; relacions i canvi; espai i forma; mesura, i estadística i atzar.

Ensenyar i aprendre numeració i càlcul ha de significar potenciar la comprensió dels nombres, dels seus usos diversos, de les seves formes de representació i del sistema de numeració en el qual s'expressen; també la comprensió dels significats de les operacions i de les relacions que hi ha entre unes i altres, i la comprensió de la funcionalitat del càlcul i l'estimació.

Ensenyar i aprendre relacions i canvis significa desenvolupar la comprensió i anàlisi de patrons (relacions i canvi) i l'ús de models i expressions matemàtiques per representar les relacions.

Pel que fa a l'espai i forma, cal desenvolupar el coneixement i l'anàlisi de les característiques i propietats de les figures de tres i dues dimensions; localitzar i descriure relacions espacials; identificar i aplicar transformacions geomètriques, i utilitzar la visualització i els models geomètrics per resoldre problemes.

Quant a la mesura, és molt important desenvolupar la comprensió de les magnituds mesurables, de les unitats i del procés de mesurar, així com l'aplicació de tècniques i d'instruments adequats per a mesurar cada magnitud.

En relació amb l'estadística i l'atzar, cal potenciar la formulació de preguntes que es puguin respondre a través de l'ús de dades (recollida, organització i representació de dades); la selecció i ús de mètodes estadístics elementals per analitzar dades, per treure conclusions i per fer prediccions basades en dades; i la comprensió i aplicació dels conceptes bàsics d'atzar.

Són processos comuns a tots els continguts: l'organització del pensament matemàtic propi i la seva comunicació (mitjançant explicacions orals, gràfiques i escrites) a companys/es i professors/es i el contrast amb els dels altres. També cal tenir en compte la importància d'establir connexions entre els diferents blocs de continguts de les matemàtiques, entre els continguts matemàtics i els d'altres àrees, per treballar-los de manera conjunta sempre que sigui possible.

Atès que els processos matemàtics s'assoleixen en la mesura que es van aprenent els continguts dels diferents blocs, cal que en tots els cicles es desenvolupin els quatre processos següents:

La resolució de problemes, com a nucli del treball de matemàtiques, ja que facilita la construcció de nous coneixements, la transferència de conceptes, el desenvolupament d'estratègies de resolució i l'anàlisi del procés de resolució. Cal tenir en compte que els problemes, a més d'aplicar el coneixement adquirit en altres contextos, han de possibilitar la construcció del coneixement matemàtic i mostrar-ne la utilitat.

El raonament i la prova, com a formes de desenvolupar coneixements, fer-se preguntes i tractar de respondre-les, formular conjectures

i argumentar la seva validesa o refutar-la, donar raons a les respostes, i reconèixer l'existència de diferents camins per arribar a una resultat determinat.

La comunicació i la representació de la informació, de les idees i dels processos seguits, que suposa l'organització i estructuració del coneixement per tal de donar-li ordre i coherència i afavorir el contrast amb altres formes de fer dels companys i companyes de classe. Cal potenciar l'ús de diferents formes de representació per comunicar allò que es vol expressar, a partir de la verbalització i, de manera progressiva, del llenguatge simbòlic. Aquest procés afavoreix la incorporació gradual del llenguatge específic de les matemàtiques i esdevé una eina per a resoldre problemes.

La connexió entre els diferents continguts de les matemàtiques, així com entre aquests i els continguts d'altres àrees, ja que serveix per mostrar la relació entre conceptes de diferents àrees, la qual cosa eixampla la comprensió de les matemàtiques. Encara que els continguts es presentin organitzats per blocs, en el procés d'ensenyament i aprenentatge és convenient establir relacions entre ells sempre que sigui possible. Per exemple, comprendre que els nombres decimals serveixen per expressar amb més precisió una mesura, a la classe de matemàtiques o a qualsevol altra, ajuda, entre altres coses, a comprendre millor el concepte de mesura i la seva relació amb els nombres. Així mateix, els nombres apareixen en la majoria de blocs i, en particular, tant en el bloc de mesura com el d'estadística, es poden treballar aspectes que apareixen en el bloc de numeració i càlcul. Així, el treball sobre la recta numèrica, que implica, entre d'altres, un procés de visualització, relaciona continguts numèrics i geomètrics. També la introducció tant de les fraccions com dels decimals va lligada a la mesura; la interpretació d'alguns gràfics es recolza en el treball sobre la recta numèrica. I, pel que fa al bloc de geometria, la representació geomètrica dels nombres permet utilitzar la visualització per conèixer propietats numèriques, possibilitant la relació entre continguts numèrics i geomètrics.

D'altra banda, molts dels continguts de matemàtiques es relacionen amb continguts d'altres àrees i tant es poden treballar en aquestes com en l'àrea de matemàtiques, on podran servir de contextos per donar sentit i desenvolupar determinats continguts. En tant que són continguts per a desenvolupar-se adequadament en l'entorn, en la vida diària i, de manera especial, en els diferents àmbits curriculars de l'etapa, al final dels continguts de cada cicle es concreten les connexions que es poden establir amb d'altres àrees; la proposta que es fa té un caràcter orientatiu i en cap cas és exhaustiva.

Consideracions per al desenvolupament del currículum

El procés d'ensenyament i aprenentatge de les matemàtiques ha de tenir en compte els següents aspectes:

Rellevància dels contextos. Cal que els continguts curriculars es treballin en contextos significatius i rics que mostrin l'origen concret dels conceptes matemàtics, la relació entre ells i la seva aplicació a problemàtiques diverses.

Les situacions quotidianes, les culturalment significatives, les principals temàtiques de les diverses disciplines, però també els jocs i les pròpies matemàtiques, i en particular la seva història, han de ser les fonts que ens proporcionen els contextos més rellevants per a aprendre matemàtiques.

Equilibri, connexió entre els continguts i treball interdisciplinari. L'ordenació dels blocs de continguts no implica una jerarquizació dels mateixos. Cal trobar un equilibri entre el desenvolupament dels diferents blocs en el conjunt de cada cicle, i tenir en compte que hi ha diverses seqüenciacions possibles dels continguts: hi ha continguts que es poden treballar de manera transversal, altres que es poden treballar juntament amb continguts d'un bloc diferent, i també en el marc d'un projecte interdisciplinari, la qual cosa possibilita el desenvolupament de la competència matemàtica.

Valoració d'actituds relacionades amb les matemàtiques. Per fer matemàtiques, i aconseguir actituds positives envers elles, cal desenvolupar la curiositat, la creativitat, la imaginació, l'interès per fer-se preguntes, per trobar respostes i per resoldre problemes; també, és important adquirir confiança en les pròpies possibilitats i trobar el gust per realitzar un descobriment i per resoldre un repte. Actituds com la tenacitat, la precisió i el gust pel treball ben fet són molt importants quan es fan matemàtiques.

Diversitat en les formes de treball. En la gestió de la classe, cal combinar el treball en gran grup, en petit grup i el treball individual, tot respectant els estils de cadascú. Plantejar-se preguntes, resoldre problemes, realitzar petites investigacions, practicar les tècniques apreses, exposar les idees pròpies i discutir sobre elles, utilitzant prioritàriament el llenguatge oral. També és important emprar la manipulació d'objectes i de materials didàctics, per no perdre de vista l'origen concret de les matemàtiques, així com la visualització per a realitzar i fonamentar raonaments matemàtics i desenvolupar els propis sistemes de representació. Cal tenir en compte que les TIC faciliten la interacció de l'alumnat amb objectes matemàtics i les seves relacions, la construcció de figures geomètriques, ajuden a la resolució de problemes, a aprendre dels errors per mitjà d'una retroalimentació immediata i efectiva, a treballar amb càlculs i entorns que amb altres mitjans poden ser feixucs i complexos, i afavoreixen la presentació, la col·laboració i la comunicació de les experiències. En definitiva, les classes de matemàtiques haurien de proporcionar a tot l'alumnat possibilitats de pensar matemàticament.

Finalment, cal considerar la importància de l'avaluació com a part del procés d'ensenyament-aprenentatge, que inclou la reflexió sobre el que s'aprendrà, s'està aprenent o ja s'ha après. Cal tenir present la diversitat d'instruments per a realitzar l'avaluació: discussions en gran i petit grup, preguntes i respostes orals, treballs individuals i en petit grup, i realització progressiva d'exercicis escrits. Tots ells es complementen i proporcionen informació, tant als mestres com als alumnes, sobre els avenços en l'aprenentatge. Al final de cada cicle, i com a darrera part d'aquest document, s'inclouen criteris d'avaluació amb la finalitat de guiar el disseny i elaboració dels instruments.

Objectius

L'àrea de matemàtiques de l'Educació primària té com a objectiu el desenvolupament de les capacitats següents:

1. Utilitzar i valorar les matemàtiques com una eina útil per comprendre el món i per expressar informacions i coneixements sobre l'entorn, i reconèixer-les com una ciència oberta i dinàmica.

2. Reconèixer el raonament, l'argumentació i utilitzar amb aspectes fonamentals de les matemàtiques, així com el valor d'actituds com la perseverança, la precisió i la revisió.

3. Reconèixer situacions-problema de l'entorn i utilitzar les matemàtiques per resoldre-les, triant els recursos que es considerin més adients i explicant-ne l'elecció.

4. Planificar i aplicar estratègies (anàlisi de semblances i diferències, exploració sistemàtica de diferents possibilitats, particularització i generalització, comprensió de l'ús de les operacions, entre altres) per resoldre problemes i modificar-les, si cal.

5. Organitzar i consolidar el pensament matemàtic a partir de la comunicació coherent i clara de les pròpies idees, i dels processos matemàtics emprats, als companys i als mestres.

6. Crear i utilitzar representacions per organitzar, registrar i comunicar les idees i els processos matemàtics, així com interpretar i usar el llenguatge matemàtic, com ara xifres, signes, dibuixos geomètrics, taules i gràfics per a descriure fenòmens habituals.

7. Comprendre el sistema de numeració decimal i el significat de les operacions. Calcular amb fluïdesa i fer estimacions raonables, tot utilitzant diferents tècniques: càlcul mental, càlcul escrit, i càlcul amb calculadora i altres TIC, d'acord amb la situació.

8. Identificar i descriure formes geomètriques de l'entorn, tot utilitzant el coneixement dels seus elements i de les seves propietats. Interpretar i utilitzar procediments d'orientació espacial en contextos diversos.

9. Comprendre les magnituds mesurables i el procés de mesurar, i aplicar les unitats d'ús habitual, les tècniques i els instruments de mesura adequats a cada situació.

10. Interpretar la informació, elaborar preguntes, recollir, organitzar i representar les dades per a respondre-les, utilitzant els mètodes estadístics apropiats, així com comprendre i aplicar els conceptes bàsics d'atzar.

Continguts

Processos a desenvolupar en tots els cicles i comuns a tots els continguts:

Organització del pensament matemàtic propi.

Comunicació del pensament matemàtic propi (mitjançant explicacions orals, gràfiques i escrites) a companys i professors, i contrast amb el dels altres.

Connexions entre els diferents blocs de matemàtiques i amb les altres àrees.

CICLE INICIAL

Processos específics a desenvolupar:

1. Resolució de problemes (Reconeixement. Identificació. Planificació. Organització. Aproximació. Estimació. Exploració. Elaboració)

2. Raonament i prova (Comprensió. Comparació. Diferenciació. Cerca de regularitats. Ordenació. Classificació. Desenvolupament d'estratègies de càlcul. Desenvolupament d'estratègies de mesura. Composició i descomposició)

3. Comunicació i representació (Descripció. Expressió. Representació. Modelització. Ús de diferents models. Lectura i escriptura. Ús de diferents llenguatges. Ús de vocabulari específic. Situació sobre la recta. Verbalització)

4. Connexions (Relació. Interpretació. Aplicació. Utilització)

Numeració i càlcul

Comprensió dels nombres, de les seves formes de representació i del sistema de numeració

Comprensió i ús del comptatge amb significat de quantitats discretes. Descripció oral, gràfica i escrita dels processos de comptatge i de càlcul.

Ús dels llenguatges verbal, gràfic i simbòlic per representar els nombres (aproximadament fins al miler). Interpretació i elaboració de gràfics a partir del comptatge. Visualització geomètrica de nombres utilitzant materials. Posada en comú de les diferents representacions.

Reconeixement dels nombres en situacions quotidianes. Ús dels nombres naturals per a resoldre problemes dins de contextos significatius.

Ús de diferents models per comparar i ordenar els nombres (aproximadament fins al miler). Situació dels nombres sobre la recta numèrica. Arrodoniment de quantitats.

Ús de les fraccions un mig i un quart en contextos significatius.

Ús del sistema monetari en contextos reals. L'euro.

Interpretació dels nombres com identificadors en situacions properes.

Classificació dels nombres segons diferents criteris (d'una xifra, de dues, de la família del 10, etc.). Cerca de regularitats en els nombres. Inici a les taules de multiplicar (taules del 2, 5 i 10).

Comprensió dels significats de les operacions i de les relacions que hi ha entre unes i altres

Comprensió dels diferents significats de la suma i la resta amb nombres naturals, així com de la relació que hi ha entre una i altra.

Comprensió de les situacions d'agrupament com a multiplicació i les accions de repartiment com a divisió.

Interpretació d'operacions de nombres naturals mitjançant la recta numèrica.

Comprensió de la funcionalitat del càlcul i l'estimació

Desenvolupament de l'agilitat mental en descompondre additivament els 20 primers nombres naturals.

Inici en l'elaboració d'estratègies de càlcul mental. Explicació verbal de les estratègies pròpies emprades i assaig de les alienes.

Establiment d'analogies entre càlculs (de les unitats a les desenes i les centenes).

Estimació dels resultats de sumes i restes.

Realització de la suma i la resta (sense portar) utilitzant algorismes estàndard i mètodes propis.

Ús de jocs de taula, de les TIC i calculadores per desenvolupar el càlcul i per explorar els nombres i les operacions.

Relacions i canvi

Comprensió i anàlisi dels patrons, relacions i canvis

Descripció de canvis qualitius i quantitius entre dues situacions.

Selecció, classificació i ordenació d'objectes segons diferents criteris.

Seguiment de sèries (de sons, numèriques, geomètriques).

Cerca de regularitats en els nombres i les formes.

Ús de models i expressions matemàtiques per representar les relacions

Representació d'una sèrie de forma material, verbal i gràfica.

Lectura i escriptura de frases matemàtiques amb significat propi que continguin el signe =.

Modelització amb objectes o gràficament de situacions relacionades amb la suma i la resta.

Espai i forma

Anàlisi de les característiques i propietats de les figures geomètriques

Reconeixement de figures de tres i dues dimensions en objectes de la realitat. Construcció i nominació de figures de tres i dues dimensions: esfera, prisma, cilindre, cub; triangle, rectangle, quadrat, cercle.

Coneixement i ús del vocabulari adequat per descriure les figures, els seus elements i les seves propietats.

Comparació i classificació de figures de tres i dues dimensions segons les seves semblances i diferències: cares planes, cares corbes, vèrtexs, costats, angles.

Composició i descomposició de figures tridimensionals i planes amb suports físics i virtuals.

Localització i descripció de relacions espacials

Descripció, nominació i interpretació de posicions relatives a l'espai, en referència a un mateix i a altres punts.

Descripció i interpretació de la direcció en els desplaçaments a l'espai. Representació i elaboració d'itineraris senzills, laberints o plànols. Interpretació d'operacions de nombres naturals mitjançant la recta numèrica.

Ús del vocabulari bàsic (a prop, lluny, sobre, sota, darrere, davant, entre) i de recursos TIC per orientar-se a través de laberints i plànols.

Identificació i aplicació de transformacions geomètriques

Reconeixement de moviments (desplaçaments, simetries i girs).

Exploració de moviments utilitzant materials físics (tessel·les, miralls, plegat de paper) i suports virtuals.

Reconeixement i creació de figures que tinguin simetries.

Utilització de la visualització i de models geomètrics per resoldre problemes

Creació d'imatges mentals de figures geomètriques utilitzant la memòria i la visualització espacial. Visualització geomètrica de nombres utilitzant materials.

Utilització de recursos TIC per girar, reduir i deformar figures de dues i tres dimensions.

Reconeixement i representació de figures des de diferents perspectives.

Visualització i descripció del camí seguit en un itinerari senzill abans de realitzar-lo.

Reconeixement de formes i d'estructures geomètriques a l'entorn, i determinació de la seva situació.

Mesura

Comprensió de les magnituds mesurables, de les unitats i del procés de mesurar

Reconeixement, en contextos significatius, de les magnituds de longitud, capacitat, massa i temps. Diferenciació de les magnituds discretes i les magnituds contínues relacionades amb l'ús dels nombres.

Comparació directa i indirecta i ordenació de mesures de les diferents magnituds.

Mesura de les diferents magnituds utilitzant unitats no convencionals i convencionals (longitud: m; massa: kg; capacitat: l; temps: dia, setmana, mes, hora).

Selecció de la unitat i de l'instrument adequats, d'acord amb la magnitud a mesurar. Expressió, mitjançant pictogrames i taules, de mesures preses.

Lectura i escriptura de mesures en contextos reals.

Aplicació de tècniques i d'instruments per mesurar

Aplicació del procés de mesurar, tot utilitzant una unitat de forma repetida i un instrument adequat: cinta mètrica, regla, rellotge analògic, balança de plats.

Desenvolupament de referents comuns que facilitin la comparació, la mesura i l'estimació.

Descripció oral del procés de mesura i d'estimació.

Estadística i atzar

Formulació de preguntes abordables amb dades i recollida, organització i presentació de dades rellevants per respondre-les.

Elaboració de preguntes sobre temes propers a la pròpia experiència i recollida de les respostes donades.

Planificació senzilla de recollides de dades amb mostres més petites de 30. Lectura de la freqüència absoluta.

Organització i representació de dades obtingudes a partir d'experiències de comptatge i d'ordenació, mitjançant objectes concrets, dibuixos i gràfics.

Utilització d'un vocabulari per descriure els atributs i per classificar segons criteris determinats.

Selecció i ús de mètodes estadístics per analitzar dades

Comparació quantitativa de dades numèriques.

Elecció del tipus de gràfic o representació més convenient.

Elaboració de qüestions relatives al comptatge i aplicació a la resolució de problemes.

Treure conclusions i fer prediccions basades en dades

Discussió sobre quan es poden aplicar o no les conclusions obtingudes de les dades d'una població, a una altra població.

Comprensió i aplicació de conceptes bàsics d'atzar

Resposta a preguntes relacionades amb les experiències pròpies sobre la probabilitat de successos utilitzant expressions com possible o impossible.

Reconeixement de l'atzar mitjançant la rea-

lització d'experiments amb materials (extracció de fitxes de colors d'una bossa, tirar daus, ruletes...).

Realització d'experiments en situacions i jocs on intervinguin factors d'atzar.

Connexions amb altres àrees

Ús i interpretació del comptatge per analitzar, comparar i descriure situacions de l'entorn natural i social.

Interpretació de la moneda com a valor de canvi (situacions de compra-venda).

Cerca de regularitats i diferències en l'observació de l'entorn (per exemple, canvis en les persones al llarg del temps).

Observació i localització de formes geomètriques a l'entorn: materials, sers vius i objectes i produccions humanes.

Descripció de posicions i seguiment d'itineraris.

Descripció oral del procés de mesura i d'estimació. Ús de comparatius i d'adverbis de temps.

Interpretació de la mesura com a instrument de coneixement del món natural: longitud (creixement), pes/massa, capacitat.

Interpretació i elaboració de gràfics en experiments realitzats en altres àrees.

Criteris d'avaluació

Reconèixer i utilitzar diferents usos dels nombres (cardinals, ordinals, identificadors) en situacions familiars i en altres àrees.

Cercar semblances i diferències entre objectes i situacions (en particular, els canvis que es produeixen en una seqüència), i classificar i ordenar objectes d'acord amb diferents criteris.

Comprendre situacions-problema relacionades amb aspectes concrets i vinculats a la pròpia experiència. Emprendre la resolució de forma autònoma i expressar la solució i el procés seguit.

Usar l'assaig-error per cercar solucions als problemes i a les exploracions.

Formular preguntes en situacions conegudes. Comunicar oralment coneixements i processos matemàtics duts a terme (càlcul, mesura, resolució de problemes).

Usar el llenguatge verbal per interpretar gràfics, nombres i signes matemàtics.

Interpretar, representar (amb materials diversos) i utilitzar els nombres naturals (inferiors a 1.000) en contextos de la vida quotidiana. Comparar, ordenar i descompondre els nombres utilitzant diferents models.

Desenvolupar agilitat en el càlcul mental (descomposició additiva dels 20 primers nombres, dobles, estratègies personals...). Usar els algorismes de suma i resta (sense portar), les TIC i la calculadora per calcular i cercar regularitats dels nombres i operacions.

Definir la situació d'un objecte a l'espai i d'un desplaçament en relació a un mateix, tot utilitzant els conceptes: davant-darrera; prop-lluny; dalt-baix; dreta-esquerra.

Identificar, analitzar i descriure objectes i espais amb formes geomètriques tridimensionals i planes. Buscar semblances i diferències entre dues figures.

Mesurar objectes, espais i temps familiars amb unitats no convencionals (pams, peus, passes...) i convencionals (kg, m, l, dia i hora)

tot utilitzant instruments propers i adequats a cada situació.

Interpretar i construir gràfics (pictogrames i diagrames de barres) amb dades sobre fets coneguts relatius a la vida quotidiana i a altres àrees.

CICLE MITJA

Processos específics a desenvolupar:

1. Resolució de problemes (Reconeixement. Identificació. Planificació. Aproximació. Estimació. Predicció. Exploració. Investigació. Disseny. Elaboració. Creació. Construcció. Comprovació).

2. Raonament i prova (Comprensió. Anàlisi. Comparació. Classificació. Ordenació. Selecció. Establiment d'analogies. Desenvolupament d'estratègies de càlcul. Desenvolupament d'estratègies de mesura. Composició i descomposició. Formulació de preguntes).

3. Comunicació i representació (Descripció. Expressió. Representació. Modelització. Ús de diferents models. Ús de diferents llenguatges. Situació sobre la recta. Lectura i escriptura. Ús de vocabulari).

4. Connexions (Relació. Interpretació. Aplicació. Utilització).

Numeració i càlcul

Comprensió dels nombres, de les seves formes de representació i del sistema de numeració

Comprensió del sistema de numeració decimal. Valor posicional. Descripció oral, gràfica i escrita dels processos de comprensió del Sistema de Numeració Decimal i del càlcul.

Ús de diferents llenguatges (verbal, gràfic, simbòlic...) per representar el sistema de numeració decimal. Contrast de diferents representacions. Reconeixement i ús de representacions equivalents d'un nombre.

Lectura i escriptura dels nombres fins al milió.

Ús i relació dels diferents models per comparar i ordenar els nombres fins al milió.

Reconeixement de la fracció com a part d'una unitat i d'una col·lecció.

Ús de diferents models de representació de les fraccions. Situació dels nombres naturals i fraccionaris més comuns ($1/2$, $1/3$, $1/4$) sobre la recta numèrica. Arrodoniment de nombres en context.

Aplicació dels nombres decimals en contextos reals. Coneixement i ús del sistema monetari: l'euro i els cèntims. Interpretació i ús de les unitats de mesura.

Ús i relació dels decimals i fraccions com a nombres que aproximen més la mesura.

Cerca i anàlisi de peculiaritats dels nombres (parells, senars, de la taula del...).

Interpretació dels nombres naturals i de codis numèrics en taules i gràfics. Elaboració de gràfics i taules a partir del comptatge i la mesura.

Ús de propietats numèriques per recollir, descriure i interpretar dades.

Comprensió dels significats de les operacions i de les relacions que hi ha entre unes i altres

Comprensió dels diferents significats de la multiplicació i divisió amb nombres naturals així com de la relació que hi ha entre una i altra.

Identificació i ús de les operacions inverses: suma i resta; multiplicació i divisió.

Exploració de les propietats de les operacions.

Comprensió de la funcionalitat del càlcul i l'estimació

Desenvolupament de l'agilitat mental per descompondre els nombres additivament i factorialment. Automatització de taules de multiplicar. Representació geomètrica dels nombres i del producte relacionada amb la descomposició factorial.

Ús de les relacions entre les operacions per agilitar el càlcul mental. Establiment d'analogies entre càlculs (pas de les unitats a les desenes i centenes).

Explicació i contrast de les estratègies de càlcul mental emprades.

Estimació dels resultats de les operacions amb nombres naturals.

Realització de restes portant-ne, multiplicacions i divisions amb nombres naturals amb algorismes estàndard.

Realització de sumes i restes amb fraccions senzilles acompanyades de diferents formes de representació gràfica.

Ús de models geomètrics per resoldre problemes numèrics.

Ús de les calculadores i altres recursos TIC per desenvolupar el càlcul i per explorar els nombres i les operacions.

Selecció adequada del tipus de càlcul segons la situació: càlcul mental, càlcul escrit i calculadora.

Càlcul amb monedes: euros i cèntims.

Relacions i canvi

Comprensió i anàlisi dels patrons, relacions i canvis

Anàlisi de les peculiaritats dels nombres i de les operacions. Seguiment de sèries numèriques, geomètriques i descoberta del patró.

Creació de sèries numèriques i geomètriques. Cerca de regularitats.

Descripció de situacions en què es produeixen canvis o altrament es mantenen constants.

Interpretació de l'equivalència en l'ús de diferents unitats de mesura.

Relació perímetre-longitud i àrea-superfície.

Ús de models i expressions matemàtiques per representar les relacions

Expressió del patró d'una sèrie verbalment o gràficament.

Modelització de situacions problema mitjançant objectes, gràfics (fletxes), signes matemàtics.

Lectura i escriptura de frases utilitzant símbols matemàtics (0, =, >, <).

Espai i forma

Anàlisi de les característiques i propietats de les figures geomètriques

Identificació i descripció verbal, usant el vocabulari especialitzat, de les propietats de figures geomètriques de dues i tres dimensions: polígons, cercles, poliedres i cossos rodons. Utilització de la mesura i els nombres per investigar propietats geomètriques.

Representació, construcció i comparació de figures de tres i dues dimensions amb materials i recursos TIC. Classificació segons les seves propietats.

Investigació de la relació entre figures a partir

de la seva composició, descomposició i transformació.

Exploració i reconeixement de figures congruents i figures semblants.

Localització i descripció de relacions espacials

Descripció de la localització i el moviment d'un objecte utilitzant el vocabulari adequat.

Utilització d'adreces o punts de referència per moure's en l'entorn proper.

Creació i ús de sistemes de coordenades per localitzar distàncies entre dos punts i descriure camins.

Realització, interpretació i ús de plànols d'itineraris coneguts utilitzant diferents suports.

Identificació i aplicació de transformacions geomètriques

Realització de simetries, desplaçaments i gir en figures de dues dimensions amb materials tradicionals i amb suport de les TIC. Predicció i descripció dels resultats.

Descripció d'un o diversos moviments que mostren que dues figures són congruents.

Identificació i de les simetries axial i central en figures de dues dimensions.

Utilització de la visualització i de models geomètrics per resoldre problemes

Identificació de les vistes parcials d'una figura.

Construcció i representació sobre paper de poliedres i polígons.

Creació i descripció d'imatges mentals d'objectes, patrons i camins.

Identificació i construcció d'una figura de tres dimensions a partir de representacions en dues dimensions d'aquesta figura (i a l'inrevés).

Ús de regle, escaire i recursos TIC per ampliar la capacitat de raonament espacial.

Ús de conceptes espacials per recollir, descriure i interpretar dades.

Ús de models geomètrics per resoldre problemes numèrics i de mesura.

Mesura

Comprensió de les magnituds mesurables, de les unitats i del procés de mesurar

Reconeixement de les magnituds de longitud, massa, capacitat, àrea, temps i amplitud d'angles.

Comparació directa d'angles i d'àrees.

Comprensió de la mesura com aproximació.

Ús de múltiples i submúltiples de la unitat. Ús dels decimals i fraccions com a nombres que permeten aproximar una mesura.

Ús de les unitats més comuns del Sistema Internacional: longitud (km, m, cm, mm); massa (kg, g); capacitat (l, ml). Equivalència d'unitats més comunes en contextos significatius. Interpretació de l'equivalència en l'ús de diferents unitats de mesura.

Utilització de la mesura i dels nombres per investigar propietats geomètriques.

Comprensió i ús de les unitats de temps (any, mes, setmana, dia, hora, minut) i de les seves relacions. Coneixement del calendari.

Lectura i interpretació de taules de mesura d'ús comú.

Aplicació de tècniques i instruments adequats per mesurar

Desenvolupament d'estratègies d'estimació en les diferents magnituds, tot utilitzant referents comuns.

Selecció de la unitat més adequada i de l'instrument per realitzar una mesura. Ús de regle i cinta mètrica i balances.

Disseny d'activitats de mesura dins d'un context significatiu. Relació perímetre-longitud i àrea-superfície.

Descripció oral i escrita del procés de mesura. Reconeixement i ús de l'estructura multiplicativa en el procés de mesurar.

Interpretació i expressió d'interval de mesures.

Ús de models geomètrics per resoldre problemes numèrics i de mesura.

Estadística i atzar

Formulació de preguntes abordables amb dades i recollida, organització i presentació de dades rellevants per respondre-les

Formulació de preguntes basades en fets propis i interessos propis.

Recollida de dades mitjançant observacions, enquestes i experiments amb mostres més petites de 50. Interpretació de la freqüència absoluta.

Lectura, interpretació i utilització de diverses representacions de dades, en particular gràfics (com pictogrames i diagrames de barres), amb recursos tradicionals i tecnològics. Ús de la numeració i de conceptes espacials per recollir, descriure i interpretar dades.

Reconeixement de les diferències en la representació de dades qualitatives i quantitatives.

Lectura i interpretació de dades estadístiques i de gràfics extrets de llibres, diaris, Internet i altres mitjans.

Selecció i ús de mètodes estadístics per analitzar dades

Descripció de la forma i de les característiques importants d'un conjunt de dades.

Anàlisi de les característiques d'una col·lecció de dades quantitatives ordenades.

Identificació i comprensió de les nocions de moda i mediana. Aplicació a la resolució de problemes.

Introducció a la noció de mitjana aritmètica.

Treure conclusions i fer prediccions basades en dades

Distinció entre el que mostren les dades i el que es podria esperar dels resultats.

Comprensió que molts conjunts de dades són mostres de poblacions més grans. Aplicació a la resolució de problemes.

Descripció oral d'una situació a partir de l'anàlisi de les dades.

Comprensió i aplicació de conceptes bàsics d'atzar

Descripció de successos i discussió del seu grau de probabilitat utilitzant expressions com segur, possible, impossible.

Inici a la quantificació de la probabilitat que un succés sigui segur, possible o impossible.

Predicció de la probabilitat de resultats d'experiments senzills i comprovació d'aquestes prediccions.

Exploració de la probabilitat mitjançant experiments i jocs que produeixen pocs resultats.

Resolució de problemes on intervinguin factors d'atzar. Ús de l'atzar per reforçar conceptes numèrics.

Connexions amb altres àrees

Interpretació i ús de nombres grans (per exemple, en demografia).

Ús dels nombres fraccionaris i decimals en situacions de mesura de fets o fenòmens naturals.

Interpretació del diner com a valor de canvi.

Analogia entre la recta numèrica i la línia del temps.

Cerca de regularitats i diferències en l'observació de l'entorn (per exemple, canvis en el paisatge).

Anàlisi i representació de relacions causals en el món natural i social.

Estudi de mapes (tècniques d'orientació a l'espai).

Interpretació, disseny i dibuix d'itineraris.

Ús de models geomètrics per resoldre problemes d'altres àrees.

Utilització de la simetria i d'elements geomètrics per analitzar i realitzar produccions artístiques.

Interpretació i ús de la mesura com a instrument de coneixement del món natural: longitud, pes/massa, capacitat.

Ús de mesures de temps grans (any-dècada-segle).

Elaboració de preguntes i disseny d'experiments i activitats de mesura relacionades amb diferents àrees.

Elaboració i interpretació de registres i de gràfics en experiments realitzats en altres àrees (per exemple, registres i gràfics en meteorologia).

Criteris d'avaluació

Reconèixer i utilitzar els conceptes associats a la multiplicació (mesura, repetició de la unitat) i divisió (partició, agrupament, aproximació) en situacions de vida quotidiana i en altres àrees.

Cercar amb criteri les regularitats i canvis que es produeixen en una col·lecció o una seqüència, descriure-les i continuar la seqüència. Classificar i establir criteris de classificació.

Comprendre situacions-problema de l'entorn proper. Cercar i utilitzar gràfics senzills (fletxes, taules...), xifres i signes adients per representar situacions-problema. Cercar i seleccionar les dades necessàries i estimar una resposta. Desenvolupar estratègies de solució. Expressar el procés de solució i la resposta.

Formular preguntes en situacions conegudes i poc conegudes. Comunicar oralment i per escrit, de forma clara, coneixements i processos matemàtics duts a terme (càlcul, mesura, construccions geomètriques, resolució de problemes). Reconèixer la validesa de diferents processos de solució d'una situació-problema.

Interpretar el valor posicional del sistema de numeració decimal. Interpretar i utilitzar de forma adequada els nombres naturals (fins a sis xifres) i els fraccionaris i decimals com expressió concreta de l'aproximació de la mesura.

Comprendre i utilitzar el significat de les operacions (suma, resta, multiplicació i divisió) amb els nombres naturals de forma apropiada a cada context. Desenvolupar agilitat en el càlcul exacte i aproximat: càlcul mental (descomposició additiva i factorial dels nombres, producte i divisió per la unitat seguida de zeros); ús dels algorismes de càlcul escrit, de les TIC i la calculadora per calcular i cercar propietats dels nombres i operacions. Seleccionar el càlcul adient a cada situació: mental, escrit, amb mitjans tècnics.

Interpretar i realitzar representacions espacials (croquis d'un itinerari, plànol d'una pista...) utilitzant referents concrets de l'entorn proper.

Identificar, reconèixer i descriure figures planes (polígons) i cossos geomètrics de l'entorn. Classificar les formes i cossos d'acord amb característiques geomètriques (costats, angles). Utilitzar les TIC i els instruments de dibuix per representar models geomètrics.

Seleccionar de forma adequada a cada situació la unitat i instrument de mesura adient de les magnituds de longitud, massa, capacitat, temps. En contextos quotidians i en altres àrees, realitzar l'estimació prèvia, efectuar la mesura, comprovar-la i expressar el resultat amb precisió. Utilitzar l'equivalència d'unitats d'una magnitud.

Recollir dades sobre fets coneguts tot utilitzant tècniques de recompte senzilles, ordenar-les i expressar-les mitjançant gràfics (taules de dades, gràfics de barres, pictogrames), usant les TIC si s'escau.

Interpretar la informació relativa a fets quotidians o present en altres àrees expressada en forma gràfica.

CICLE SUPERIOR

Processos específics a desenvolupar:

1. Resolució de problemes (Reconeixement. Identificació. Aproximació. Estimació. Predicció. Anticipació. Planificació. Exploració. Elaboració. Creació. Construcció. Disseny. Comprovació).

2. Raonament i prova (Comprensió. Anàlisi. Comparació. Classificació. Ordenació. Selecció. Establiment d'analogies. Elaboració de conjectures. Contrast. Inferència. Desenvolupament d'estratègies de càlcul. Desenvolupament d'estratègies de mesura. Composició i descomposició. Formulació de preguntes).

3. Comunicació i representació (Descripció. Expressió. Representació. Modelització. Ús de diferents llenguatges. Situació sobre la recta. Ús de vocabulari. Localització).

4. Connexions (Relació. Interpretació. Aplicació. Utilització).

Numeració i càlcul

Comprensió dels nombres, de les seves formes de representació i del sistema de numeració.

Ús i comprensió de les fraccions i dels decimals per mesurar quantitats contínues en contextos significatius. Descripció oral, gràfica i escrita dels processos de comprensió dels diferents conjunts numèrics i del càlcul.

Reconeixement i ús de les relacions entre fraccions, decimals i percentatges en casos senzills (0,5, 1/2, 50%; 0,25, 1/4, 25%; 0,1, 1/10, 10%). Analogia entre el Sistema de Numeració Decimal i el Sistema Internacional de Mesura.

Ús i contrast de diferents models per representar les relacions entre decimals, fraccions i percentatges.

Reconeixement i cerca de fraccions equivalents seguint camins diversos.

Relació dels nombres fraccionaris amb el càlcul de probabilitats.

Ús de diferents models per comparar i ordenar fraccions i decimals.

Situació dels nombres decimals, fraccionaris i percentatges sobre la recta numèrica. Aproxima-

ció dels nombres decimals. Comprensió i ús del nombres decimals i fraccionaris en l'aproximació de la mesura.

Cerca de característiques dels nombres (primers, compostos, múltiples, divisors). Elaboració de conjectures.

Interpretació i representació, utilitzant diferents models, dels nombres quadrats i cúbics. Representació geomètrica del producte i superfície del rectangle.

Relació de les mesures de superfície i de volum amb les potències. Anàlisi de les relacions entre la superfície i el volum d'una figura.

Interpretació dels nombres grans expressats com a producte d'una potència en contextos significatius.

Interpretació dels nombres negatius en contextos significatius i reals.

Interpretació dels nombres naturals, decimals i fraccionaris en taules i gràfics. Elaboració de gràfics i taules a partir del comptatge i la mesura. Creació de codis numèrics.

Comprensió dels significats de les operacions i de les relacions que hi ha entre unes i altres

Comprensió i ús dels diferents significats de les operacions amb nombres decimals. Multiplicació i divisió per nombres positius inferiors a 1.

Comprensió i ús de la suma i la resta de fraccions mitjançant representacions gràfiques i aritmètiques.

Reconeixement de la relació entre elevar al quadrat i trobar la superfície d'un quadrat.

Exploració i comprensió de propietats de les operacions i elaboració de conjectures.

Comprensió de la funcionalitat del càlcul i l'estimació

Desenvolupament d'estratègies de càlcul mental amb nombres naturals, fraccionaris i decimals. Establiment d'analogies entre nombres naturals i nombres decimals. Anàlisi i contrast d'estratègies. Descripció oral i escrita acurada de les estratègies emprades.

Ús de les propietats de les operacions i de les relacions entre elles per agilitar el càlcul mental.

Relació de les taules de doble entrada i els diagrames en arbre amb la multiplicació.

Estimació raonable dels resultats de les operacions amb nombres naturals, decimals i fraccionaris. Descripció coherent del procés d'estimació.

Realització d'operacions amb nombres decimals que tinguin sentit (i amb un nombre reduït de xifres) emprant els algorismes de la suma, la resta, la multiplicació i la divisió (amb decimals només al dividend). Percentatge d'una quantitat.

Ús de les TIC i calculadores per desenvolupar el càlcul i per explorar els nombres i les operacions.

Selecció adequada del tipus de càlcul segons la situació: càlcul mental, càlcul escrit i calculadora.

Relacions i canvi

Comprensió i anàlisi dels patrons, relacions i canvi

Anàlisi de les propietats dels nombres i de les operacions. Seguiment de sèries numèriques, geomètriques i descoberta del patró.

Creació de sèries numèriques i geomètriques. Cerca de propietats.

Exploració de la dependència de variables en contextos significatius.

Utilització i elaboració de gràfics i de taules per analitzar constants i canvis.

Ús de models i expressions matemàtiques per representar les relacions

Interpretació i expressió de funcions lineals conegudes (creixement, temperatura...).

Aplicació de models geomètrics per representar i explicar relacions numèriques i algèbriques. Anàlisi dels canvis en el perímetre en figures que mantenen l'àrea constant i viceversa.

Modelització i contrast de situacions-problema mitjançant gràfics (fletxes, taules de doble entrada, diagrames d'arbre) i frases matemàtiques.

Espai i forma

Anàlisi de les característiques i propietats de les figures geomètriques

Descripció amb precisió i vocabulari adequat, classificació i comprensió de les relacions entre diferents figures de dues i tres dimensions, utilitzant les propietats que les defineixen.

Creació de figures tridimensionals utilitzant materials físics i recursos TIC.

Interpretació i elaboració de definicions basades en les propietats d'algunes figures.

Elaboració de conjectures sobre propietats geomètriques.

Localització i descripció de relacions espacials

Representació de figures geomètriques sobre eixos de coordenades: polígons regulars, paral·lelograms. Anàlisi i interpretació gràfica de les propietats d'aquestes figures.

Utilització d'escala sobre mapes per calcular distàncies reals.

Localització de punts, creació de camins i determinació de la distància entre punts situats en un sistema de coordenades. Ús del raonament espacial en la utilització de mapes, la planificació d'itineraris i el disseny de plànols, en suports físics i virtuals.

Identificació i aplicació de transformacions geomètriques

Descripció de transformacions utilitzant distàncies, angles i direccions.

Obtenció d'imatges de figures geomètriques utilitzant superfícies reflectores, recursos TIC i altres materials.

Anàlisi de les característiques de simetries, girs i translacions.

Reconeixement i construcció d'angles a partir de girs.

Utilització de la visualització i de models geomètrics per resoldre problemes

Representació geomètrica dels nombres: quadrats, cúbics, compostos, primers. Representació geomètrica del producte i superfície del quadrat i rectangle.

Representació sobre paper de figures geomètriques amb propietats fixades, com les longituds dels costats o les mesures dels angles.

Ús de representacions planes d'objectes tridimensionals per visualitzar i resoldre problemes d'àrees i volums.

Ús del compàs, el transportador d'angles i dels recursos TIC per ampliar la capacitat de raonament espacial.

Aplicació d'idees i conceptes geomètrics a problemes de la vida diària i de l'entorn. Representació i resolució de problemes geomètrics que compreguin nocions de fraccions, d'àrea i de mesura.

Aplicació de models geomètrics per representar i explicar relacions numèriques i algèbriques.

Mesura

Comprensió de les magnituds mesurables, de les unitats i del procés de mesurar

Reconeixement de les magnituds de capacitat, volum, àrea, amplitud d'angles.

Comparació i ordenació de mesures de volum, àrea i amplitud d'angles. Selecció i ús de les unitats adequades per mesurar-les

Comprensió i ús del sistema internacional de mesura i de les unitats de temps. Ús dels nombres decimals i fraccionaris en l'aproximació de la mesura. Equivalència d'unitats. Ús de l'equivalència tant numèrica com geomètrica en el procés de mesurar. Analogia entre el sistema de numeració decimal i el sistema internacional de mesura.

Lectura d'escalles i de taules de mesura en contextos reals.

Descripció oral, gràfica i escrita de la mesura de les diferents magnituds. Contrast i anàlisi de diverses estratègies de mesura.

Aplicació de tècniques i instruments adequats per mesurar

Desenvolupament d'estratègies d'estimació en les diferents magnituds, tot utilitzant referents comuns.

Anticipació i interpretació de l'error d'una mesura.

Selecció amb criteri dels instruments i les tècniques apropiades per trobar la longitud, l'àrea, el volum i l'amplitud dels angles amb la precisió adequades. Ús del transportador d'angles.

Disseny de l'estratègia adequada per realitzar una mesura en un context significatiu. Crear i resoldre problemes.

Disseny d'escalles i d'interval de mesura per interpretar dades.

Realització de mesures i contrast amb les corresponents estimacions.

Descripció acurada, oral i escrita, del procés de mesura realitzat.

Determinació de les àrees del rectangle, el quadrat i el triangle. Determinació del volum del cub. Anàlisi de les relacions entre la superfície i el volum d'una figura. Interpretació de la fórmula de l'àrea del cercle i del perímetre de la circumferència.

Estadística i atzar

Formulació de preguntes abordables amb dades i recollida, organització i presentació de dades rellevants per respondre-les.

Formulació de preguntes i dissenys d'experiments o enquestes per recollir dades i poder comparar característiques en una mateixa població. Ús de la numeració i la geometria per recollir, descriure i interpretar dades.

Utilització de dades recollides per altres o generades a partir de simulacions (Internet, premsa escrita...). Obtenció de la freqüència absoluta en un conjunt de dades no superior a 50.

Utilització, amb recursos TIC i sense, de freqüències, diagrames de barres i diagrames per

a representar les dades obtingudes. Relació de les taules de doble entrada i els diagrames en arbre amb la multiplicació. Determinació del tipus de representació més apropiada al resoldre problemes.

Selecció i ús de mètodes estadístics per analitzar dades

Comparació de conjunts de dades que tinguin alguna relació entre si.

Coneixement i utilització de la mitjana aritmètica i ús de la mediana i la moda en un conjunt de dades no superior a 50.

Utilització de la calculadora i de recursos TIC per elaborar taules de valors i calcular la mediana, la mitjana aritmètica i la moda. Aplicació a la resolució de problemes.

Treure conclusions i fer prediccions basades en dades

Realització d'observacions, formulació de conjectures i proposta de noves preguntes basades en les diferències entre dues mostres.

Utilització de diagrames de punts per analitzar la relació entre dues característiques en poblacions diferents. Aplicació a la resolució de problemes.

Comprensió que hi ha maneres de quantificar el grau de certesa dels resultats estadístics.

Descripció oral i escrita d'una situació a partir de l'anàlisi de les dades.

Comprensió i aplicació de conceptes bàsics d'atzar

Comprensió i utilització de la terminologia probabilística apropiada per descriure successos complementaris i mútuament exclouents.

Comprensió que la mesura de la probabilitat d'un succés pot representar-se per un nombre comprès entre 0 i 1. Relació dels nombres fraccionaris amb el càlcul de probabilitats.

Realització de prediccions i discussió si els resultats obtinguts concorden o no amb les prediccions.

Ús dels recursos TIC per treballar amb mostres grans. Aplicació a la resolució de problemes.

Connexions amb altres àrees

Interpretació i ús dels nombres decimals com a expressió de precisió en la mesura de fets i fenòmens naturals.

Interpretació de nombres grans (potències) dins de l'entorn natural i social.

Interpretació i ús de gràfics i taules per analitzar canvis en fenòmens del món natural i social.

Disseny d'experiments, dins de l'àmbit de les naturals, amb control de variables.

Observació i exploració de conceptes i patrons geomètrics en la natura, l'art i les ciències.

Reconeixement de la congruència i la semblança en el món de l'art, en l'arquitectura i en situacions de la vida diària.

Interpretació i elaboració de plànols i mapes.

Disseny d'experiments i activitats de mesura relacionades amb diferents àrees.

Utilització de les dades numèriques obtingudes en experiments i anàlisi matemàtica posterior.

Interpretació i construcció de gràfics de situacions del món natural i social (per exemple: meteorologia, població).

Ús de l'estadística i l'atzar per recolzar la presa de decisions en diferents àrees de la vida

(negocis, política, investigació, vida quotidiana) i per poder raonar estadísticament.

Criteris d'avaluació

Valorar la quantificació en situacions de la vida real com un aspecte que afavoreix la comparació, l'ordenació i la classificació.

Cercar amb criteri les regularitats i canvis que es produeixen en una col·lecció o una seqüència. Fer conjectures i comprovar-les. Establir generalitzacions. Establir criteris consistents de classificació i comprovar-los.

Reconèixer i comprendre les situacions-problema. Cercar i utilitzar taules i gràfics (taules de doble entrada, fletxes, diagrames d'arbre...), xifres i signes adients per representar tot tipus de situacions-problema. Cercar, seleccionar i organitzar les dades necessàries. Estimar una resposta raonable. Desenvolupar estratègies de resolució (analogia, particularització, identificació d'operacions...). Expressar verbalment el procés de solució i la resposta de forma coherent i clara. Comprovar la validesa de les respostes. Reconèixer la validesa de diferents processos de resolució d'una situació-problema.

Formular problemes a partir de situacions conegudes. Comunicar oralment i per escrit, de forma coherent, clara i precisa, coneixements i processos matemàtics realitzats (càlculs, mesures, construccions geomètriques, resolució de problemes).

Interpretar el sistema de numeració decimal. Interpretar i utilitzar els nombres naturals, fraccionaris, decimals (fins els centèsims) i nombres negatius d'acord amb contextos de la vida quotidiana. Reconèixer les relacions entre nombres decimals, fraccionaris i percentatges.

Utilitzar el significat de les operacions amb els nombres naturals, fraccionaris i decimals de forma apropiada a cada context. Desenvolupar agilitat en el càlcul exacte i aproximat: realitzar les operacions bàsiques mentalment, mitjançant els algorismes de càlcul escrit i usar les TIC i la calculadora per calcular i cercar propietats dels nombres i operacions. Seleccionar i justificar el càlcul adient a cada situació: mental, escrit, amb mitjans tècnics.

Interpretar i realitzar, amb els instruments de dibuix i els recursos TIC adients, representacions espacials (itineraris, plànols, maquetes, mapes) utilitzant referents concrets i generals, de l'entorn quotidià i d'altres àrees.

Identificar, reconèixer i descriure amb precisió figures i cossos geomètrics de l'entorn, utilitzant nocions com: perpendicular, paral·lel, simètric... Classificar les figures i els cossos, d'acord amb característiques geomètriques (vèrtexs, costats, angles, cares, arestes, diagonals...) i expressar els criteris i els resultats.

Seleccionar de forma adequada a cada situació la unitat, instrument i estratègia de mesura de les magnituds de longitud, massa, capacitat, temps, superfície i amplitud angular, en entorns quotidians i en altres àrees. Realitzar l'estimació prèvia, la mesura, expressant el resultat amb precisió, i comprovar-la. Utilitzar l'equivalència d'unitats d'una magnitud, en situacions on tingui sentit.

Interpretar amb llenguatge precís i seleccionar i realitzar, amb els instruments de dibuix i els recursos TIC adients, els gràfics adequats (taules,

histogrames, diagrames de barres, de sectors...) a cada situació sobre un conjunt de dades de fets coneguts de l'entorn i d'altres àrees. Interpretar el valor de la mitjana, la mediana i la moda dins del context.

Realitzar estimacions basades en l'experiència sobre els resultats (segur, probable, possible, impossible) de jocs d'atzar. Comprovar-ne els resultats.

ANNEX 3

Horaris globals

L'assignació horària global de les àrees de l'educació primària és la següent:

Llengua i literatura catalana i castellana: 1.085 hores (llengua i literatura catalana 420 hores i llengua i literatura castellana 420 hores, estructures lingüístiques comunes 245 hores)

Llengua estrangera: 420 hores

Coneixement del medi natural, social i cultural: 630 hores

Educació artística: 525 hores

Educació física: 385 hores

Matemàtiques: 665 hores

Educació per a la ciutadania i els drets humans: 35 hores

Religió (voluntària): 315 hores

Esbarjo: 525 hores

De les 5250 hores totals lectives de l'etapa, les 665 hores restants es destinaran a completar l'organització del currículum mitjançant, entre d'altres, l'atenció a la diversitat de l'alumnat, l'organització d'agrupaments flexibles, el reforç educatiu i l'ampliació horària de les àrees.

ANNEX 4

Horaris mínims per cicles

Cicle inicial

Llengua i literatura catalana 140 hores

Llengua i literatura castellana 140 hores

Estructures lingüístiques comunes: 105 hores

Llengua estrangera: 70 hores

Coneixement del medi natural, social i cultural: 140 hores

Educació artística: 70 hores

Educació física: 105 hores

Matemàtiques: 175 hores

Religió (voluntària): 105 hores

Cicle mitjà

Llengua i literatura catalana: 140 hores

Llengua i literatura castellana: 140 hores

Estructures lingüístiques comunes: 70 hores

Llengua estrangera: 105 hores

Coneixement del medi natural, social i cultural: 175 hores

Educació artística: 105 hores

Educació física: 70 hores

Matemàtiques: 175 hores

Religió (voluntària): 105 hores

Cicle superior

Llengua i literatura catalana: 140 hores

Llengua i literatura castellana: 140 hores

Estructures lingüístiques comunes: 70 hores

Llengua estrangera: 140 hores

Coneixement del medi natural, social i cultural: 140 hores

Educació artística: 70 hores

Educació física: 70 hores

Matemàtiques: 175 hores

Educació per a la ciutadania i els drets humans: 35 hores

Religió (voluntària): 105 hores

(07.176.074)

DECRET

143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria.

La Generalitat de Catalunya, d'acord amb allò previst a l'article 131.3.c) de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, té competència compartida per a l'establiment dels plans d'estudi corresponents a l'educació secundària obligatòria, incloent-hi l'ordenació curricular.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, estableix a l'article 6 que s'entén per currículum el conjunt d'objectius, competències bàsiques, continguts, mètodes pedagògics i criteris d'avaluació de cadascun dels diferents ensenyaments.

D'acord amb aquesta mateixa Llei, correspon al Govern de la Generalitat de Catalunya fixar l'ordenació curricular de l'educació secundària, tenint en compte els ensenyaments mínims fixats pel Reial decret 1631/2006, de 29 de desembre. Correspon als centres docents, d'acord amb el principi d'autonomia pedagògica d'organització i de gestió que la Llei els atribueix, desenvolupar i completar, si ho creuen necessari, el currículum establert per l'administració educativa, amb la finalitat que el currículum sigui un instrument vàlid per a donar resposta a les característiques i a les diferents realitats de cada centre.

La Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, a l'article 20, defineix la llengua catalana com la llengua pròpia de Catalunya i de l'ensenyament en tots els seus nivells educatius, com ja ho feia la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya.

L'Estatut d'autonomia de Catalunya, a l'article 6, determina que la llengua pròpia de Catalunya és el català i que és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament.

La generalització de l'educació bàsica i obligatòria fins als setze anys té, com una de les seves finalitats, combinar la qualitat amb l'equitat de l'oferta educativa i potenciar la igualtat d'oportunitats per a tota la infància i jovent que viu a Catalunya. El nostre país compta amb una tradició important i amb un model propi per a l'escolarització de joves adolescents entre els 12 i els 16 anys: l'institut escola, precedent de referència del que ha de ser una educació secundària de qualitat per a tothom. Tenint en compte aquesta tradició, però amb la voluntat d'actualitzar-la a les necessitats i demandes de la societat d'avui i del futur, es proposa una ordenació curricular que faciliti i potenciï el

màxim desenvolupament del talent de tots i cada un dels nois i de les noies per aconseguir l'èxit escolar de tot el jovent.

Aquesta etapa educativa és el marc idoni per consolidar les competències bàsiques, realitzar nous aprenentatges i posar les bases per a una formació personal basada en l'autonomia personal que permeti l'aprenentatge al llarg de tota la vida, en la responsabilitat, en la solidaritat, en la participació i en la capacitat d'adquirir compromisos individuals i col·lectius, per aprendre a participar activament en una societat democràtica.

El centre docent és l'àmbit on es desenvolupa, aplica i completa el currículum i és on se n'evoca l'eficàcia, la coherència i la utilitat. És en l'aplicació del currículum, en cada centre i en cada aula, on s'ha de concretar la flexibilitat i l'autonomia curricular, en funció de les característiques del grup de nois i noies, de l'equip docent que és el responsable de la seva aplicació, de les característiques del centre i de l'entorn territorial on està ubicat. Els nois i les noies s'hauran d'esforçar per aprendre, les famílies hauran de col·laborar amb el professorat fent el seguiment del treball quotidià dels seus fills i filles, el professorat haurà de crear entorns motivadors per a l'aprenentatge i l'administració educativa haurà de facilitar els recursos necessaris per millorar l'èxit escolar. Aquesta autonomia dels centres ha d'anar acompanyada de mecanismes d'avaluació i de rendició de comptes.

En aquest Decret es defineixen les competències bàsiques generals que els nois i les noies han de desenvolupar i consolidar en finalitzar l'Educació secundària obligatòria. Aquestes competències contribueixen al desenvolupament personal de l'alumnat, a la pràctica de la ciutadania activa, a la incorporació a la vida adulta de manera satisfactòria i al desenvolupament de l'aprenentatge al llarg de tota la vida.

Fomentar l'aprenentatge al llarg de tota la vida suposa que el jovent ha de tenir una formació completa, tant en coneixements, com en competències bàsiques, que els permetin seguir aprenent i poder combinar l'estudi i la formació amb l'activitat laboral o amb altres activitats.

Els objectius de l'educació secundària obligatòria es defineixen per al conjunt de l'etapa. En cada àrea curricular es descriu la seva aportació al desenvolupament de les competències bàsiques i es defineixen els objectius generals, i els continguts i criteris d'avaluació de cada curs. Els elements que conformen el currículum s'ordenen i es determinen tenint present els principis de comprensivitat, de diversitat i d'autonomia del centre. Aquests principis han d'afavorir la flexibilitat curricular per adequar l'ensenyament a les característiques de l'escola i a les diferències dels grups que la conformen, i han de fer viable, possible i prioritària l'atenció a la diversitat com a base per construir una escola realment inclusiva.

Els centres concretaran en el seu projecte educatiu els elements bàsics que orientin el desenvolupament del currículum i en permetin l'adequació a l'entorn.